

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ESKİ VE YENİ II. KADEME TÜRKÇE DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE DERS KİTAPLARINDA
DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

Hatice ALTUNKAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Osman UYANIK

Bu çalışmatarafındannolu YL/Doktora tez projesi olarak desteklenmiştir.

Konya-2010

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ESKİ VE YENİ II. KADEME TÜRKÇE DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE DERS KİTAPLARINDA
DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

Hatice ALTUNKAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Osman UYANIK

Bu çalışmatarafındannolu YL/Doktora tez projesi olarak desteklenmiştir.

Konya-2010

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası.....	8
Tez Kabul Formu.....	9
Önsöz / Teşekkür.....	10
Özet.....	11
Abstract.....	12
BİRİNCİ BÖLÜM – GİRİŞ	13
1.1.Problem Durumu.....	13
1.2.Araştırmanın Amacı.....	16
1.3.Araştırmanın Önemi.....	17
1.4.Sayıtlılar.....	19
1.5.Sınırlılıklar.....	19
1.6.Tanımlar.....	19
İKİNCİ BÖLÜM – KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.	21
2.1.Kuramsal Çerçeve.....	21
2.1.1. Türkçe Öğretiminin Önemi.....	21
2.1.2. Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi.....	22
2.1.3. İlk Öğretim İkinci Kademe Programları.....	23
2.1.4. 1929 Orta Mektep Türkçe Programı.....	23
2.1.5. 1938 Ortaokul Türkçe Programı.....	24
2.1.6. 1949 Ortaokul Türkçe Programı.....	25
2.1.7. 1962 Ortaokul Türkçe Programı.....	25
2.1.8. 1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı.....	26
GENEL AMAÇLAR.....	26
AÇIKLAMALAR.....	27
ANLAMA.....	34
ÖZEL AMAÇLAR.....	34
ÖĞRENCİLERİN KAZANACAKLARI DAVRANIŞLAR.....	35
6.SINIF.....	35
Dinleme ve İzleme Tekniği Bakımından.....	35
Okuma Tekniği Bakımından.....	35
Anlama Tekniği Bakımından.....	35
7.SINIF.....	36
Dinleme ve İzleme Tekniği Bakımından.....	36
Okuma Tekniği Bakımından.....	36
Anlama Tekniği Bakımından.....	37
8.SINIF.....	38
Dinleme ve İzleme Tekniği Bakımından.....	38
Okuma Tekniği Bakımından.....	38
Anlama Tekniği Bakımından.....	38
ANLATIM.....	39
ÖZEL AMAÇLAR.....	39
ÖĞRENCİLERİN KAZANACAKLARI DAVRANIŞLAR.....	40
6.SINIF.....	41
Sözlü Olarak.....	41

Yazılı Olarak.....	42
7.SINIF.....	43
Sözlü Olarak.....	43
Yazılı Olarak.....	44
8.SINIF.....	45
Sözlü Olarak.....	45
Yazılı Olarak.....	46
DİL BİLGİSİ.....	47
ÖZEL AMAÇLAR.....	47
ÖĞRENCİLERİN KAZANACAKLARI DAVRANIŞLAR.....	48
6.SINIF.....	48
7.SINIF.....	49
8.SINIF.....	50
2.1.9.2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı (6.,7.,8. Sınıflar).....	51
2.1.9.1.Yeni Öğretim Programına Gereksinim Duyulmasının Nedenleri.....	51
2.1.9.2.Türkçe Dersi Yeni Öğretim Programının Vizyonu.....	53
2.1.9.3.Programdaki Temel Yaklaşım.....	54
2.1.9.4.Programın Yapısı.....	55
2.1.9.4.1.Genel Amaçlar.....	55
2.1.9.4.2.Temel Beceriler.....	56
2.1.9.4.3.Öğrenme Alanları.....	57
Dinleme / İzleme.....	57
Konuşma.....	58
Okuma.....	59
Yazma.....	60
2.1.9.4.4.Dil Bilgisi.....	61
2.1.9.4.5.Kazanımlar.....	62
2.1.9.4.6.Etkinlikler.....	62
2.1.9.4.7.Açıklamalar.....	63
2.1.9.4.8.Ara Disiplinler.....	63
2.1.9.4.9.Atatürkçülük.....	64
2.1.9.4.10.Öğrenme ve Öğretme Süreci.....	64
2.1.9.5.Dil Bilgisi'nin Tanımı.....	66
2.1.9.6.Dil Bilgisi Öğretiminin Önemi.....	66
2.1.9.7.Dil Bilgisi Öğretiminin Amaçları.....	67
2.1.9.8.Dil Bilgisi Öğretimi ile İlgili Yaklaşımlar ve Tartışmalar.....	68
2.1.9.9.Program ve Ders Kitabı İlişkisi.....	73
2.1.9.10.Ders Kitaplarının Öğretimdeki Yeri ve Önemi.....	74
2.2.Eski (1981) ve Yeni (2006) İlk Öğretim Türkçe Dersi Programlarına Genel Bir Bakış.....	76
2.2.1.İlgili Araştırmalar.....	77
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM - YÖNTEM.....	79
3.1.Araştırmanın Modeli.....	79
3.2.Veritoplama Teknikleri.....	80
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM – BULGULAR ve YORUM.....	81
4.1.Alt Amaçlara Yönelik Bulgular.....	81

4.1.1.İlköğretim 6. 7. 8. Sınıf Eski ve Yeni Öğretim Programının Özelliklerine Yönelik Bulgular.....	81
4.1.2.İlköğretim 6. 7. 8. Sınıf Yeni (2006) Türkçe Dersi Öğretim Programının Genel Özelliklerine Yönelik Bulgular.....	83
4.1.3.İlköğretim 6. 7. 8. Sınıf Eski (1981) ve Yeni (2006) Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Genel Çerçeve Benzerlik ve Farklılıklarına Yönelik Bulgular.....	85
4.1.4.İlköğretim 6. 7. 8. Sınıf Türkçe Dersi Eski (1981) Öğretim Programında Yer Alan Dil Bilgisi Konuları ve Amaçlarına Yönelik Bulgular.....	88
4.1.4.1.İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Dersi Eski (1981) Öğretim Programında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına ve Amaçlarına Yönelik Bulgular.....	88
4.1.4.2.İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Dersi Eski (1981) Öğretim Programında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına ve Amaçlarına Yönelik Bulgular.....	90
4.1.4.3.İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Dersi Eski (1981) Öğretim Programında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına ve Amaçlarına Yönelik Bulgular.....	91
4.1.5. İlköğretim 6. 7. 8. Sınıf Türkçe Dersi Yeni Öğretim Programında Yer Alan Dil Bilgisi Konuları ve Amaçlarına Yönelik Bulgular.....	92
4.1.5.1.İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Dersi Yeni Öğretim Programında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına ve Amaçlarına Yönelik Bulgular.....	92
Amaç ve Kazanımlar.....	92
Etkinlik Örnekleri.....	93
Açıklamalar.....	94
4.1.5.2.İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Dersi Yeni Öğretim Programında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına ve Amaçlarına Yönelik Bulgular.....	95
Amaç ve Kazanımlar.....	96
Etkinlik Örnekleri.....	97
Açıklamalar.....	98
4.1.5.3.İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Dersi Yeni Öğretim Programında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına ve Amaçlarına Yönelik Bulgular	99
Amaç ve Kazanımlar.....	99
Etkinlik Örnekleri.....	100
Açıklamalar.....	101
4.1.5.4.ilköğretim 6. 7. 8. Sınıf Eski (1981) ve Yeni (2006) Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Dil Bilgisi Konuları ve Amaçlarında Benzerlik ve Farklılıklarına Yönelik Bulgular.....	102
4.1.6.İlköğretim 6. 7. 8. Sınıf Türkçe Dersi Eski Ders Kitapları ile İlköğretim 6. 7. 8. Sınıf Türkçe Dersi Yeni Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi konularının Benzerlik ve Farklılıklarına Yönelik Bulgular.....	106
4.1.6.1.İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Dersi Eski Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına Yönelik Bulgular.....	107
4.1.6.2.İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Dersi Yeni Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına Yönelik Bulgular.....	109
4.1.6.3.İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Dersi Eski Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına Yönelik Bulgular.....	113
4.1.6.4.İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Dersi Yeni Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına Yönelik Bulgular.....	116
4.1.6.5.İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Dersi Eski Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına Yönelik Bulgular.....	121

4.1.6.6.İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Dersi Yeni Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına Yönelik Bulgular.....	123
BEŞİNCİ BÖLÜM – SONUÇLAR ve ÖNERİLER.....	127
5.1.Sonuçlar.....	127
5.2.Öneriler.....	131
KAYNAKLAR.....	134
ÖZGEÇMİŞ.....	137

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
(İmza)

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	HATİCE ALTUNKAYA
	Numarası	075213011001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TÜRKÇE EĞİTİMİ / TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. OSMAN UYANIK
Tezin Adı	ESKİ VE YENİ İİ. KADEME TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE DERS KİTAPLARINDA DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan başlıklı bu çalışma ..11.../..06.../2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Doç.Dr.

Mehmet KIRBIYIK Yrd.Doç.Dr.

[Handwritten Signature] Kazım Karabörk

Yrd. Doç Dr. (Danışman)

[Handwritten Signature] Osman Uyanık

ÖN SÖZ

Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmak eğitimin en başta gelen hedefidir. Bu sebeple okullarda uygulanan eğitim programları ve ders kitapları Türk Milli Eğitimi'nin bütün amaçlarını gerçekleştirecek şekilde yapılandırılmalı ve dünyada eğitim alanında meydana gelen gelişmeler ışığında kendi kültür ve medeniyetimizle birleştirilerek geliştirilmelidir. 1981 yılında uygulamaya konulan eğitim programlarının eğitim alanındaki gelişmeler ve değişimler karşısında yetersiz kaldığı görülmüş, bu doğrultuda yapılan program geliştirme çalışmaları sonucunda 2004 yılında taslak programlar hazırlanmış ve kademeli olarak bütün ilköğretim okullarında uygulanmaya konulmuştur.

Hazırlanan yeni ve eski Türkçe Dersi öğretim programlarında ve ders kitaplarında dil bilgisi konularının içeriği ve kullanılan öğretim metot ve tekniklerinde farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Yapılan bu çalışmanın eski ve yeni Türkçe Dersi programı arasındaki farklılıkların anlaşılması; bu programlar ve ders kitaplarında dil bilgisi konularındaki değişikliklerin ortaya çıkarılması bakımından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Yapılan çalışmanın her aşamasında bilgi, deneyim, anlayış ve sabrıyla her zaman rehberlik eden ve yardımlarını esirgemeyen danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Osman UYANIK' a teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Hatice ALTUNKAYA

ÖZET

Bu araştırmada, 6. 7. 8. sınıf Türkçe dersi eski (1981) ve yeni (2006) öğretim programı ve ders kitaplarında dil bilgisi konularının metot ve içerik yönünden karşılaştırılması yapılarak benzerlikler ve farklılıkların ortaya çıkarılmasına çalışılmıştır. Bu sebeple çalışma, her iki öğretim programı ve ders kitapları üzerinde yoğunlaşmıştır. Yapılan çalışma açıklamalar ve ilgili araştırmalar, yöntem, bulgular ve yorum, sonuç ve öneriler olmak üzere beş ana bölümden oluşmuştur.

Araştırma sonucuna göre eski Türkçe ders programında ve program doğrultusunda hazırlanan ders kitaplarında dil bilgisi öğretiminin tanımdan yola çıkılarak verildiği, yeni programda ve program doğrultusunda hazırlanan ders kitaplarında dil bilgisi kurallarının öğrenciye sezdirilerek öğretilmesi hedeflendiği tespit edilmiştir. Programlar ve ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi ile ilgili nelerin yapılabileceği ile ilgili öneriler sunulmuştur.

Çalışma bilimsel doküman analizi çalışmasıdır. Araştırma sürecinde çalışmanın amacına yönelik mevcut kaynaklar bulunmuş, her kaynak dikkatlice incelenmiş, gerekli bilgiler not alınmış ve notlardan yola çıkarak değerlendirme işlemi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Türkçe Dersi, Dil Bilgisi, Öğretim Programı, Ders Kitabı

SUMMARY

In this research, similarities and differences are tried to be brought to light as comparing the subjects of grammar with regard to the method and the content in the second rank Turkish lesson old (1981) and new (2006) programme and in the textbooks. Therefore, this study centered on both curriculum and textbooks. This research; introduction theoretical descriptions and its related researches, technique, varieties and explanations, conclusion and suggestions.

Research results according to the old Turkish course programs and the programs prepared in accordance with the textbooks, teaching grammar rules defining the way given by the new program and the program prepared in accordance with the textbooks, grammar rules to students detected to teach targeted have been identified. Programs and textbooks for teaching grammar suggestions are presented about what can be done.

The study is a study of descriptive document analysis. The present sources that are appropriate for the purpose of the study are found, each one of sources is examined carefully and the required information is taken note and finally according to these notes the evaluation is made.

Key Words : Turkish Lesson, Grammar, Curriculum, Text Books

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu, amacı ve alt amaçları, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ile ilgili terimlerin tanımları üzerinde durulacaktır.

1.1.Problem Durumu

Eğitim birey davranışlarının değişme sürecidir. Bu sürecin okulda, planlı ve programlı olarak yürütülen boyutu bireyin öğretimini oluşturur. Öğretim, eğitim amaçları doğrultusunda davranış değiştirme ya da yeni davranışlar oluşturma için öğrencilere yardımcı olma çabalarını içermektedir. Bu tanımlarda fonksiyonel noktalar öğretimin güdümlü, planlı ve programlı olmasını gerektirmektedir. Öğretimi planlama, büyük ölçüde öğrencinin içsel öğrenme süreç ve mekanizmalarını en yüksek, verimli ve olumlu yönde etkileyebilmek ve dışsal öğretim etkinliklerinin düzenlenmesi için gereklidir. Öğretimde başarı iyi ve dikkatli planlamayla sağlanabilmektedir. Planlamadan yoksun bir öğretimde başarı, şansa bırakıldığı için genellikle düşüktür (Yılmaz ve Sünbül, 2004:11).

Planlanan eğitim öğretim süreci verimin artmasını, belirlenen amaçlara ulaşılmasını, programın öngörülen süre içinde bitmesini, derslere öğretmen ve öğrencinin hazırlıklı gitmesini, öğretimde kullanılacak materyallerin uygun şekilde seçilmesini, öğretmenin dersi öğretmede doğru yöntemler kullanmasını ve öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine göre geliştirilmesini sağlar.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de öğretimin kapsam ve hedefi eğitim programlarıyla belirlenmektedir. Eğitim programı, bir eğitim kurumunun amaçlarına göre düzenlenmiş planlı eğitim faaliyetlerinin tümü olarak tanımlanmıştır (Erden, 1998:4).

Eğitim programının kapsamını odak alarak gözden geçirmek yararlıdır. “Çağdaş öğretim programı” şu öğelerden oluşur: (1) Hedefler, (2) Hedef Davranışlar , (3) Öğretme Durumları ve (4) Değerlendirme İşlemleri.

Bir öğretim programı öğrenciye kazandırılacak özellikleri, yani öğretimle erişilecek hedefleri; bu hedeflerden her birine ilişkin gözlenebilir kritik davranışları, yani hedef davranışları, bu davranışların öğrenciye kazandırıp kazandırılmadığını ve hedeflere erişilip erişilmediğini ortaya çıkarmak için gerekli bilgileri (verileri) elde etme işlemlerini; programın sağlamlık, işe yararlılık ve etkililik derecelerini belirlemek ve öğrenci, öğretmen ve program hakkında yargıya varmak için gerekli ilke, ölçüt ve işlemleri kapsar (Yılmaz ve Sünbül, 2004: 71).

Örgün eğitimin sınırları içinde olan ilköğretimin süresi sekiz yıl olup, 6-14 yaşları arasındaki tüm çocukların eğitim-öğretimini kapsamaktadır. İlköğretim kesintisiz, kız erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve parasızdır. İlköğretim 1999 yılına kadar iki kısımdan oluşmaktaydı. Bu kısımlar beş yıllık ilkokullar ve üç yıllık ortaokullardır. 1999 yılında Türk milletinin eğitim düzeyini yükseltmek ve eğitimde bütünsel bir yapıya kavuşmak için ortaokullar ile ilkokullar birleştirilmiş, ilköğretimin süresi sekiz yıla çıkarılmıştır (Fidan ve Erden, 1998:142).

İlköğretimin amacı, öğrencilerin iyi ve etkili bir vatandaş olabilmelerini, çevresiyle uyum içinde yaşamalarını, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek edinmelerini sağlamaktır. Türkçe dersi de ilköğretimin belirtilen amaçlarını gerçekleştirebilmek için okutulan derslerden biridir.

Cumhuriyetin başlangıcından 1981’e kadar hazırlanan programları Türkçe dersi açısından genel olarak ikiye ayırabiliriz:

- a. İlköğretim Birinci Kademe Programları (1924, 1926, 1930, 1936, 1948, 1968 yıllarında hazırlanan İlkokul Programları),
- b. İlköğretim İkinci Kademe Programları (1924, 1929, 1938, 1949 Ortaokul Programları).

1981 yılında hazırlanan “Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı” (MEB,1981) ise ilköğretim birinci ve ikinci kademe (1-8.sınıflar) Türkçe derslerini bir bütün olarak ele alan müstakil bir programdır.

Ders kitapları da eğitim programlarının temel ögesidir. Ders kitapları öğrenme-öğretme süreci içinde, planlı eğitim uygulamalarında öğrencilerin neler öğreneceğini, öğretmenlerin neler öğreteceğini etkileyen bir rehberdir. Öğretimde, öğretmenin özelliklerini daha iyi kullanmasına, öğrencilerinde öğretmenin anlattıklarını istedikleri zaman ve mekânda, istedikleri miktarda tekrar etmesine olanak sağlayan bir ders materyalidir. Ders kitabı tüm öğeleriyle öğretimin hedeflerini gerçekleştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin toplumda her yönüyle söz sahibi olabilecek bir takım özelliklerle donatılması onlara sunulacak kaliteli eğitim ve kaliteli ders kitapları sayesinde olur (Büyükalın, 2003: 99).

Dil bilgisi, dilin ses, sözcük, cümle ve anlam özelliklerine ilişkin kuralları içeren bilgiler olarak tanımlanmaktadır. Türkçe derslerinde dil bilgisi öğretimi yıllardır bir sorun hâlini almış, bu sorun bugüne kadar hep tartışılmıştır. Bu süreçte dil bilgisi öğretiminin sorunlarının çözümüne ilişkin yeni görüşler ileri sürülmüş, fakat bu görüşler kalıcı çözüm getirememiştir. Dil bilgisi öğretimiyle ilgili sorunların çözümüne ilişkin yaklaşımlar bir anlayış değişikliği sağlamadığı gibi, eski alışkanlıkları değiştirici ve kalıcı bir değişiklik de gerçekleştirilememiştir. Dil bilgisi öğretiminin sorunlarının çözümüne ilişkin tartışmalar şu başlıklar altında toplanabilir:

1. Dil bilgisi öğretimi gerekli midir?
2. Dil bilgisi ayrı bir ders olarak mı, Türkçe dersi içinde metinden hareketle mi işlenmelidir?
3. Öğrencilere geleneksel dil bilgisi mi modern dil bilgisi mi öğretilmelidir?
4. Ders konuları bütünden parçaya veya parçadan bütüne gidilerek mi verilmelidir?
5. Dil bilgisi tanım ve kuraldan ziyade örnek verilerek mi, örnekten tanıma gidilerek mi anlatılmalıdır (Üstten, 2004: 56)?

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda araştırmamızın problemi “Eski ve yeni ilköğretim II. Kademe Türkçe dersi öğretim programları ve ders kitaplarında dil bilgisi öğretiminin karşılaştırılması, metot ve içerik yönünden benzerlik ve farklılık var mıdır?” olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı ilköğretim okullarında II. Kademe Türkçe dersi eski (1981) programı ve ders kitapları ile 2006–2007 öğretim yılından itibaren ülkemizdeki tüm ilköğretim 6. sınıflarda, 2007–2008 öğretim yılından itibaren de diğer sınıflarda uygulanmaya başlanan Türkçe dersi yeni öğretim programında ve ders kitaplarında dil bilgisi ünite ve konularını karşılaştırarak benzerlik ve farklılıkları ortaya çıkarmaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıf eski Türkçe dersi (1981) öğretim programının genel özellikleri nelerdir?
2. İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıf yeni Türkçe dersi (2006) öğretim programının genel özellikleri nelerdir?
3. İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıf eski (1981) ve yeni (2006) Türkçe dersi öğretim programının genel çerçevede benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
4. İlköğretim 6. sınıf eski Türkçe dersi programında yer alan dil bilgisi konuları ve amaçları nelerdir?
5. İlköğretim 7. sınıf eski Türkçe dersi programında yer alan dil bilgisi konuları ve amaçları nelerdir?
6. İlköğretim 8. sınıf eski Türkçe dersi programında yer alan dil bilgisi konuları ve amaçları nelerdir?
7. İlköğretim 6. sınıf yeni Türkçe dersi programında yer alan dil bilgisi konuları ve amaçları nelerdir?

8. İlköğretim 7. sınıf yeni Türkçe dersi programında yer alan dil bilgisi konuları ve amaçları nelerdir?
9. İlköğretim 8. sınıf yeni Türkçe dersi programında yer alan dil bilgisi konuları ve amaçları nelerdir?
10. İlköğretim Türkçe dersi eski ders kitaplarıyla, Türkçe dersi yeni ders kitaplarında dil bilgisi konuları arasında benzerlik ve farklılıklar nelerdir?
11. İlköğretim Türkçe dersi 6. sınıf eski ders kitabında yer alan dil bilgisi konuları ve amaçları nelerdir?
12. İlköğretim Türkçe dersi 6. sınıf yeni ders kitabında yer alan dil bilgisi konuları ve amaçları nelerdir?
13. İlköğretim Türkçe dersi 7. sınıf eski ders kitabında yer alan dil bilgisi konuları ve amaçları nelerdir?
14. İlköğretim Türkçe dersi 7. sınıf yeni ders kitabında yer alan dil bilgisi konuları ve amaçları nelerdir?
15. İlköğretim Türkçe dersi 8. sınıf eski ders kitabında yer alan dil bilgisi konuları ve amaçları nelerdir?
16. İlköğretim Türkçe dersi 8. sınıf yeni ders kitabında yer alan dil bilgisi konuları ve amaçları nelerdir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Yapılan çalışmanın 1981 ve 2006 ilköğretim Türkçe dersi (6. 7. ve 8. sınıflar) Öğretim programlarının anlaşılmasına ve bu programlar ile ders kitaplarındaki dil bilgisi ünite ve konularının sunuluşunun metot ve içerik bakımından karşılaştırılmasının Türkçe dersi öğretmenlerine, ders kitabı yazarlarına ve bu yönde çalışma yapacak kişilere yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada Türkçe dersi eski ve yeni öğretim programları ile ders kitaplarındaki (6. 7. ve 8. sınıflar) dil bilgisi konuları ve amaçları karşılaştırmalı olarak araştırılmıştır.

Günümüzde ilköğretim okulları ikinci kademeyi oluşturan 6, 7 ve 8. sınıflar, Cumhuriyetin ilk yıllarında liselerle birlikte değerlendirilmiş ve “lise birinci devre”

olarak adlandırılmıştır. 1923”teki Birinci Heyet-i İlmiye toplantısında genel olarak “sultani” adı verilen orta öğretim kurumları “lise”lere dönüştürülmüş; bir ve iki devreli olmak üzere de ikiye ayrılmıştır. Lise birinci devre olarak kabul edilen günümüz ilköğretim ikinci kademesi 1924 yılındaki İkinci Heyet-i İlmiye toplantısında bağımsız ortaokullara dönüştürülmüştür (Özbay, 2008: 54).

Cumhuriyet döneminden bugüne kadar ilköğretim Türkçe programları 1924 Lise Birinci Devre Müfredat Programı, 1929 Orta Mektep Türkçe Programı, 1932-1937 Ders Senesi Tadilatı Türkçe Programı, 1938 Ortaokul Türkçe Programı, 1949 Ortaokul Türkçe Programı, 1962 Ortaokul Türkçe Programı, 1981 Temel eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı ve 2006 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı olarak düzenlenmiştir. Yeni öğretim programı ve bu öğretim programı doğrultusunda hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi konularının, bu konuların içeriği ve sunumundaki değişiklikler nedeniyle bu alanda araştırılma yapılması uygun görülmüştür.

Yeni programda dil bilgisi öğretimiyle öğrenciye kazandırılacak davranışların, amaçların bilinmesi, öğretimin daha bilinçli ve verimli olmasını sağlayacaktır.

1.4. Sayılılar

Ders kitapları öğretim programlarının önemli öğelerinden biridir. Çünkü ders kitapları ilgili olduğu program doğrultusunda hazırlanmaktadır. Programlarda oluşan eksiklikler ders kitaplarını da etkilemektedir. Bu nedenle çalışmamızda incelenen ders kitaplarının ilgili oldukları programları ve programların içeriklerini yansıttığı varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 6. 7. ve 8. sınıf eski (1981) ve yeni (2006) Türkçe dersi programları ile sınırlıdır.
2. Araştırma 6. sınıf eski ders kitapları için MEB 1999 onaylı, Meral ÜNAL, M. Yavuz ÖNER, Nevin BAYRAK tarafından yazılmış “6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı” ile sınırlıdır.
3. Araştırma 7. sınıf eski ders kitapları için MEB 1999 onaylı, Süheyla DOĞRUEL, Selçuk KURTER, Muzaffer GÜNDOĞDU tarafından yazılmış “7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı” ile sınırlıdır.
4. Araştırma 8. sınıf ders kitapları için MEB 1995 onaylı, Muhsin KÖKTÜRK ve Metin GÜL tarafından yazılmış “8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı” ile sınırlıdır.
5. Araştırma 6. Sınıf yeni ders kitapları için MEB 2007 onaylı, Ahmet KAPULU, Süheyla DEDEOĞLU OKUYUCU, Şükran KAPLAN ve Aliyar KARACA tarafından yazılan “Türkçe 6 Ders Kitabı”, “Türkçe 6 Öğrenci Çalışma Kitabı” ve “Türkçe 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı ” ile sınırlıdır.
6. Araştırma 7. Sınıf yeni ders kitapları için MEB 2007 onaylı, Banu YANGIN, Ayşegül ÇELEPOĞLU, Fatma TÜRKYILMAZ tarafından yazılan “Türkçe 7 Ders Kitabı”, “Türkçe 7 Öğrenci Çalışma Kitabı” ve “Türkçe 7 Öğretmen Kılavuz Kitabı” ile sınırlıdır.
7. Araştırma 8. Sınıf yeni ders kitapları için MEB 2007 onaylı, Yaşar CEYHAN ve Saliha CEYHAN tarafından yazılan “Türkçe 8 Ders Kitabı”, “Türkçe 8 Öğrenci Çalışma Kitabı” ve “Türkçe 8 Öğretmen Kılavuz Kitabı” ile sınırlıdır.

Bu araştırma, 1981 ve 2006 yılı ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıflar Türkçe dersi öğretim programları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Ders Kitabı: Belirli bir konu alanıyla ilgili dersin öğretimi için hazırlanmış kitaplardır.

Eğitim: 1. Genel anlamda bireyde davranış değiştirme s¼reci. 2. Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme s¼reci. 3. Bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı k¼lt¼rleme yoluyla istenilen davranış değişikliği meydana getirme s¼reci (Demirel, 2005: 41).

Eğitim Programı: ğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları d¼zenediđir. (Demirel, 2006: 6)

Hedef Davranışlar: Bir dersin hedefleri, o dersi alan öğrenciye kazandırılmak istenen yeni davranışlar ya da öğrencinin önceki davranışlarında oluşturulmak istenen değişikliklerdir (Yılmaz, S¼nb¼l, 2004: 72).

Kazanım: ğrenme s¼reci içinde, planlanmış yaşantılar yoluyla öğrencinin kazanması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir (MEB, 2006: 11).

Öğretim: Planlı ve programlı öğretme etkinlikleridir.

Öğretim Programı: Belli bir ğretim basamağındaki sınıflarda okutulacak derslerin amaçlarını, içeriğini ve değerlendirme s¼recini kapsayan program. (zdemir, 2004: 10)

Dil Bilgisi: Dil bilgisi, dilin işleyişi, d¼zeni ve kullanım kurallarını inceleyen bir bilim dalıdır (Demirel, şahinel, 2006: 124).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, Türkçe öğretiminin önemi, Türkçe öğretiminin tarihsel gelişimi, eski ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi ders programı (1981), yeni ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi ders programı (2006), dil bilgisinin tanımı, dilbilgisi öğretiminin önemi, dil bilgisi öğretiminin amaçları, dil bilgisi öğretimi ile ilgili yaklaşımlar ve tartışmalar, eğitimde program ve ders kitapları ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Türkçe Öğretiminin Önemi

Dil, kültürün özellikle de sözle yaşatılan manevi değerlerin önemli bir taşıyıcısıdır. Onun, gösterge olarak kullanılma gibi bir özelliği dolayısıyla maddi kültür unsurlarını taşıma fonksiyonu da bulunmaktadır. Bu bakımdan, devamlılığı sağlama düşüncesinde yola çıkan her insan, genç kesimlere kültür öğretimini veya gelecek kuşaklara kültür aktarımını planladığı zaman dili malzeme olarak kullanmayı da düşünmüştür. Bu nedenle dil, yalnız bugüne ait değildir, o hem geçmişe hem bugüne hem de geleceğe ait bir iletişim aracı olarak bilinir ve olağanüstü değerleri bulunan mucizevî bir buluş olarak da değerlendirilir (Cemiloğlu, 2004: 1).

Birey, dilini yakın çevresinden öğrenmekte ve konuştuğu dilin tüm özelliklerini kazanmaktadır. Bu şekilde birey, öğrendiği dili tüm yaşamı boyunca kullanmaktadır. Aile ve yakın çevrede başlayan dili öğrenme süreci gelişigüzel kültürlenme yoluyla olmakta; bunu okullarda kasıtlı kültürlenme yolu izlemektedir. Okullarda yer alan kasıtlı kültürlenme yoluyla dil öğretimi dilin kurallarını ve doğru kullanımını bireylere kazandırmayı amaçlamaktadır (Demirel, Şahinel, 2006: 7).

1981 yılı İlköğretim Okulları Türkçe Eğitim Programı'nın açıklamalar bölümü dördüncü kısmı Türkçe öğretiminin önemine işaret etmekte ve "Ulusal kültürümüzün yeni kuşaklara aktarılması, ortak bir kültür yoluyla kuşaklar arasında bağlılık kurulmasının sağlanması, millî eğitimimizin temel görevleri arasındadır. Okulda bu görevin yerine getirilmesinde en büyük ağırlık ve sorumluluk Türkçe derslerine düşmektedir. Çünkü ulusal kültürümüzün en canlı, en birleştirici, millî şuuru en iyi biçimde yaratıcı, ulus ve yurt sevgisini besleyip güçlendirici örnekleri, Türkçe yazılmış sanat eserleridir ve çocuk, bu eserlerin ilk örnekleriyle Türkçe derslerinde karşılaşacaktır. Öte yandan öğrencilerin evrensel kültür ve sanat eserleri ile karşılaşmaları da okulda ve özellikle Türkçe derslerinde başlayacaktır. Türkçe öğretmenlerinin bu ilişkiyi en iyi ve yararlı sonuçları verecek biçimde ayarlamaları ile evrensel kültürün birbirini tamamlayıp geliştirmesini ve öğrencilerin hayata ve dünyaya en geniş açıdan, en iyi, en insancıl ve en sağlıklı duygularla bakmalarını sağlayıcı bir yol izlemeleri gerekir." denilmektedir.

Bu bağlamda Türkçe öğretimi bilimsel bir disiplin anlayışıyla, çağdaş programlarla, ders kitaplarıyla desteklenecek ve sağlam bir Türkçe öğretimi politikasıyla ve o politikanın başarılı uygulamalarıyla önemine yakışır nitelikte eğitime sahip olacaktır.

2.1.2. Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi

Cumhuriyetin başlangıcından 1981'e kadar hazırlanan programları Türkçe dersi açısından genel olarak iyiye ayırabiliriz:

- a) İlköğretim Birinci Kademe Programları (1924, 1926, 1930, 1936, 1948, 1968 yıllarında hazırlanan ilkokul programları),
- b) İlköğretim İkinci Kademe Programları (1924, 1929, 1938, 1949 Ortaokul Programları).

Tez konumuz İlköğretim İkinci Kademeyi ilgilendirdiğinden İlköğretim İkinci Kademe programlarının tarihsel gelişimi üzerinde durulacaktır.

2.1.3 İlköğretim İkinci Kademe Programları

1924 Lise Birinci Devre Müfredat Programı

Daha sonra ortaokul ismini alan “ilköğretim ikinci kademe” ye karşılık olarak 1924’te “lise birinci devre” deniliyordu. 1924 yılında hazırlanan “Lise Birinci Devre Müfredat Programı”na göre Türkçe dersinin içeriği “Kıraat (okuma), İnşat, Sarf ve Nahiv (Dil Bilgisi), İmla (yazım), Kitabet (yazılı anlatım), Edebi Kıraat (Edebi Okuma)” gibi alt başlıklara ayrılmış ve bunlar için bağımsız saatler konulmuştur. Sarf ve Nahiv (Dil Bilgisi) derslerinde daha çok Arapça ve Farsçanın kuralları üzerinde durulmuştur. Bu bölümde işlenecek konular diğer derslere göre daha detaylı verilmiştir.

Bu programda kıraat (okuma) derslerinde öğrencinin ortaokul birinci sınıfta farklı türlerdeki basit metinlerden başlayarak yıl sonuna kadar 2-3 sayfalık bir makaleyi anlayabilecek düzeye gelmesi amaçlanmıştır. Ortaokul ikinci sınıfta “inşat” çalışmaları okuma çalışmalarının içinde değerlendirilmiş, 3. sınıfta ise liselerdeki edebiyat derslerine hazırlık olarak edebî metinlere ağırlık verilmiştir.

1924 programında yazma becerisiyle ilgili iki ders vardır: “İmlâ” ve “kitâbet”. İmlâ dersleri özellikle yabancı kökenli kelimelerin yazımındaki yanlışlıkları düzeltmek için, “Sarf” dersleri ile paralel yürütülmüştür. Kitâbet dersi ise bugünkü anlamıyla kompozisyon derslerinin yerine konulmuştur. Programda dinleme öğretimine ilişkin bir başlığa ve yönlendirmeye yer verilmemiştir. Programda öğretmenlere tümevarım yöntemini kullanmaları önerilmiştir (Temizyürek ve Balcı, 2006: 5).

2.1.4. 1929 Orta Mektep Türkçe Programı

Latin harfli Türk alfabesinin kabulünden sonra 1929 yılında “Orta Mektep Türkçe Programı” adıyla bir program hazırlanmıştır. 1930 yılında uygulanan bu program, Türkçe ve edebiyat derslerini bir bütün olarak değerlendirmektedir. Bu programda Türkçe derslerinin bilgi vermekten çok öğrenciyi aktif kılmaya dönük

olması, gramer, takrir (anlatım), edebî kıraat (okuma) gibi derslerin bir bütün olarak değerlendirilmesi, diğer derslerin öğretmenlerinin de öğrencilerin dili kullanımlarına dikkat etmesi gerektiği vurgulanmıştır (Özbay, 200: 18).

Bu programda “tahrir” (kompozisyon) derslerinde verilecek konuların öğrencilerin ilgi, seviye ve yeteneklerine uygun olması, konuya öğrencinin ilgisini çekmenin önemi, plan yapma becerisinin kazandırılması gibi hususlar vurgulanmıştır. “kıraat” (okuma) derslerinde ise öğrencilere okuma alışkanlığı ve edebî zevk kazandırma, edebî türleri tanıtmaya, olumlu değerleri metinlerle yerleştirme amaçlanmıştır. Programda metin anlama çalışmaları üzerinde durulmuştur. Metin üzerinde yazma ve konuşma, diksiyon, sesli ve sessiz okuma, metin türleri, sözlük kullanımı, metin seçiminde dikkat edilecek ilkeler gibi yönetime ilişkin bilgiler ayrıntılı biçimde verilmiştir. (Temizyürek ve Balcı, 2006: 8-9). Bunun yanında dil bilgisi derslerinin tümevarım yöntemiyle ve uygulamalı olarak verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. 1931 yılında ise 1929 programının “gramer”le ilgili bölümlerinde bazı değişiklikler ve eklemeler yapılmıştır.

2.1.5. 1938 Ortaokul Türkçe Programı

1936 yılında, Atatürk’ün emriyle “Türk dili incelenip kuralları tespit edilinceye kadar” dil bilgisi konuları programdan çıkartılmıştır. Atatürk’ün talebi doğrultusunda 1938 yılında yayımlanan Ortaokul Türkçe Programı’nda gramer konuları çıkarılır. Bunun dışında 1938 programı, 1929 programının yeniden düzenlenmiş şeklidir. Yapılan değişiklikler bazı kelimeler ve ifade şekilleriyle sınırlıdır.

1940 yılında ise Tahsin Banguoğlu tarafından yazılan “Ana Hatlarıyla Türk Grameri” adlı kitap, okullarda uygulanarak incelenmesi ve yanlışlarının tespit edilmesi amacıyla edebiyat öğretmenlerine ve dil bilimcilere gönderilmiştir. 1942’de “Gramer Kongresi” toplanır ve bilim adamları tarafından Türk gramerinin sorunları tartışılır. Ayrıca, 1942 yılında Necmettin Halil Onan’a ortaokul birinci sınıflar için “Dil bilgisi I” kitapları yazdırılmıştır. Bu çalışmalar neticesinde, 1949 yılında

hazırlanan yeni müfredat programına gramer konuları tekrar dâhil edilir (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 9).

2.1.6. 1949 Ortaokul Türkçe Programı

1949 yılındaki “Ortaokul Türkçe Programı” önceki programlara göre daha kapsamlıdır. Bu program şu bölümlerden oluşmuştur: Amaçlar, Açıklamalar, Okuma, Söz ve Yazıyla İfade, Dil Bilgisi, İmlâ, Yazı. Programın Amaçlar bölümünde anlama ve anlatım çalışmalarına önem verilmiştir. Ayrıca metinler yardımıyla öğrencilerde dil sevgisinin yerleştirilmesi, okuma alışkanlığının kazandırılması, millî duyguları ve hayatı tanıtmaya gibi farklı amaçların da öne çıkarıldığı görülmektedir.

Programın Açıklamalar bölümünde Türkçe derslerinin muhakeme, karar verme becerisi, duygusal gelişim ve hayal gücünü geliştirme bakımından öğrencilere yararlı olacağı belirtilmiş, ana dili eğitiminde serbest okuma yoluyla edebiyattan yararlanılması üzerinde durulmuştur. Programda dil becerilerinin bir bütün olarak ele alınması gerektiği savunulmuş, bu düşünceyle okuma, yazma, dil bilgisi için ayrı ayrı dersler konulmasına gerek duyulmamıştır (MEB, 1949).

Programın Okuma bölümünde okuduğunu anlama, sesli ve sessiz okuma, okuma ilgi ve alışkanlığı kazandırma, kitap sevgisini yerleştirme gibi amaçlara ulaşmak için metin incelemelerinde dikkat edilecek ilkeler vurgulanmıştır. Söz ve Yazıyla İfade bölümünde ise konuşma ve yazma eğitiminin yöntem ve içeriği anlatılmış plan kavramı, diksiyon, dinlemeyi bilme, yazılı ifadeyi geliştirme yolları, imlâ, kelime hazinesini geliştirme yolları üzerinde durulmuştur.

Programda “Yazı” adlı bir bölüm yer almıştır. Öğrencilerin yazılarının “daha okunaklı, daha süratli ve daha güzel” olmasının amaçlandığı bu bölümde yazı çalışmalarının aşamaları örneklerle gösterilmiştir (Temizyürek ve Balcı, 2006: 7).

2.1.7. 1962 Ortaokul Türkçe Programı

1949 programı, 1962 yılında çok küçük değişikliklerle tekrar yayımlanmıştır. Bu çalışmalardan sonra ortaokulların Türkçe dersi programında 1981'e kadar bir değişiklik yapılmamıştır (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 10).

2.1.8. 1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı

GENEL AMAÇLAR

İlköğretim okullarında Türkçe öğretiminin amacı, millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1. Öğrencilere, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak;
2. Onlara, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak;
3. Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları, Türkçeyi gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek;
4. Onlara, dinleme, okuma alışkanlık ve zevkini kazandırmak; estetik duygularının gelişmesinde yardımcı olmak;
5. Türlü etkinliklerle öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek; kendi payına düşeni yapmak;
6. Onların ulusal duygusunu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapmak;
7. Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla, Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında; Türk yurdunu ve ulusunu, doğayı, hayatı, insanlığı sevmelerinde yardımcı olmak;
8. Onlara, bilimsel, eleştirici, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirmektir.

AÇIKLAMALAR

1. Türkçe, çocuğun, her şeyden önce anlama ve anlatma gücünü geliştirecektir.

En yaygın ve doğal anlaşma aracı konuşmadır. Günlük hayatımızda söylenenleri anlamak, dille ilgili etkinliklerin başında gelir. Ancak, anlamının türlü biçimleri vardır. Kuşkusuz, konuştuğumuz kimselerle anlaşmanızı en iyi sağlayan, bize söylenenleri doğru ve eksiksiz anlamamızdır. Doğru anlamak demek; bize aktarılmak istenen bilgi, duygu, düşünce vb.ni, olduğu gibi bir yanlışlığa yol açmadan ve hiçbir şüpheli nokta kalmayacak biçimde, bütün boyutları ile kavramak demektir.

Bize anlatılmak isteneni, bazen yer yer atlayarak algılarız; böyle durumlarda biz, söyleneni eksik anlamışız demektir. Tam anlamak ise, bir duygu ya da düşünceyi kendi akışı içinde, kopukluklara uğramadan anlamaktır.

İyi bir ana dili eğitimi görmüş kimse, kendisine anlatılmaya çalışılan bir bilgi, duygu ya da düşünceyi, herhangi bir noktayı atlamadan, sırasını bozmadan, olduğu gibi kavrayabilir, anlayabilir.

Yazılı bir metni böylesine anlamak ise sözlü anlatılanı anlamaya göre daha karmaşık bir iştir. Çünkü yazılı metinde önce yazıyı, yazıdaki düğüm noktalarını çözmek gerekir. Bunun içindir ki okullarımızda okumaya, yazılı bir metni anlatmaya büyük önem verilmektedir. Bu, yerinde bir tutum olmakla birlikte günümüzde görsel ve işitsel araçların hızla gelişerek günlük hayatımızda çok etkin bir rol kazanmış olması, dinleyerek, dinlemesini bilerek anlamayı da ön plana getirmiş bulunmaktadır. Toplumsal ve demokratik yaşayışın gelişmesi, radyoda, televizyonda, açık havada ya da bir salonda izlenen bir konuşmayı anlamının önemini büyük ölçüde artırmıştır.

Bu yüzden ki yazılı metinlerin okunup anlaşılmasının yanında, dinlenen bir konuşmanın veya konferansın anlaşılmasına da önem vermek gerekir. Yani yalnız okunulan metni anlama değil, konuşulan ve dinlenileni anlama da Türkçe dersinin etkinlikleri arasındadır.

2. Birbirimizle anlaşmamızda bize söylenenleri, okuduklarımızı anlamamız, olayın yalnız bir yanını oluşturur. Anlaşmanın sağlanabilmesi için bizim de

karşımızdakilere düşündüklerimizi, duygularımızı, gördüklerimizi, istediklerimizi sözle ya da gereğinde yazı ile anlatmamız gereklidir. Karşımızdakilerle anlaşabilmemiz için bize söylenenleri tam ve doğru olarak anlamamız ne kadar önemli ise, onların bizim söylediklerimizi tam ve doğru anlayabilmeleri için, düşünce, duygu ve dileğimizi aynı biçimde tam, doğru ve amacımıza uygun olarak anlatmamız da o kadar önemlidir. Çağımızdaki toplumsal yaşayış, demokratik düzen, başkalarını anlama kadar, kendimizi anlatmamızı da zorunlu kılmaktadır.

Anlaşmanın en yaygın ve doğal biçimi konuşmadır. Bunun içindir ki çocuklarımıza her şeyden önce doğru ve düzgün konuşmak, anlatmak istediklerini en kısa yoldan en açık ve karşıdakilerin zihinlerinde karanlık bir nokta bırakmayacak biçimde anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak gereklidir.

Yazılı anlatım, sözlü anlatımdan biraz farklı ve karmaşıktır. Konuşurken dinleyenin göstereceği tepkiler (yüz ifadesinin değişmesi, soru sorması vb.) bizi hemen etkileyerek amacımız yönünden konuşmamızı, şu ya da bu doğrultuda değiştirebilmeyi yönlendirmesine karşın, yazıda böyle bir imkân yoktur. Yazıda her şeyi önceden iyice hesaplayarak, yazımızı okuyacak kimsenin düşünce ya da duygularımızı tam bizim istediğimiz biçimde anlamasını sağlayıcı önlemleri önceden almamız gereklidir. Çünkü yapacağımız yanlışları sonradan şu ya da bu biçimde düzeltmez, eksikleri tamamlayamayız. Ayrıca yazılı anlatımın belli ve kesin kuralları vardır. Yazı yazarken bunlara uymamız, düşüncelerimizi kurallara uygun cümleler durumuna getirmemiz, bu cümleleri en etkili ve amacımıza en iyi varacak biçimde sıralamamız gerekir.

Bunun içindir ki, yazma öğretimi ve yazılı anlatım, öteden beri Türkçe dersinin en önemli etkinliklerinden biri olagelmıştır; böyle olmayı da sürdürecektir.

Ancak, sözlü anlatımın günümüzün koşulları içinde kazandığı büyük önem göz önünde tutularak Türkçe derslerinde yazılı anlatım etkinliği yanında, sözlü etkinliklere de bu öneme uygun bir yer vermek zorunluluğu vardır.

3. Her dil, kendi kurallarını kendisi yaratır ve kurallar içinde yaşar, gelişir.

Çocuklar, ana dillerini önce kulaktan, yaşayarak öğrenirler. Ana, baba ve yakın çevreden öğrenilen bu dil, dilin ana kurallarına uygundur. Çocuk, çeşitli bölgelerde birbirine göre pek az özellik gösteren bu kurallara farkında olmadan uyar; dilini kurallara uygun olarak kullanma becerisini yine farkında olmadan kazanır.

İlköğretim döneminde okul, dil öğrenimini önce bir sistem içine sokar ve yavaş yavaş öğrencilere dilin kurallarını sezdirir; onların, dillerini bu kurallara uygun olarak kullanmalarında bir bilince varmalarını sağlar.

Öğrenci, bu bilinci kazandıktan sonradır ki dile saygı duyar. Dili kullanmada özen gösterir. Giderek dilimizin özellik, incelik ve güzelliklerini sezip dilini sever.

4. Ulusal kültürümüzün yeni kuşaklara aktarılması, ortak bir kültür yoluyla kuşaklar arasında bağlılık kurulmasının sağlanması, millî eğitimimizin temel görevleri arasındadır. Okulda bu görevin yerine getirilmesinde en büyük ağırlık ve sorumluluk Türkçe derslerine düşmektedir. Çünkü ulusal kültürümüzün en canlı, en birleştirici, millî şuuru en iyi biçimde yaratıcı, ulus ve yurt sevgisini besleyip güçlendirici örnekleri, Türkçe yazılmış sanat eserleridir ve çocuk, bu eserlerin ilk örnekleriyle Türkçe derslerinde karşılaşacaktır.

Öte yandan öğrencilerin evrensel kültür ve sanat eserleri ile karşılaşmaları da okulda ve özellikle Türkçe derslerinde başlayacaktır. Türkçe öğretmenlerinin bu ilişkiyi en iyi ve yararlı sonuçları verecek biçimde ayarlamaları, kültür ile evrensel kültürün birbirini tamamlayıp geliştirmesini ve öğrencilerin hayata ve dünyaya en geniş açıdan, en iyi, en insancıl ve en sağlıklı duygularla bakmalarını sağlayıcı bir yol izlemeleri gerekir.

Bunun için öğretmen, Türkçe derslerinde yapacağı çeşitli çalışmalarla öğrencilerine önce kitap okuma alışkanlığı ve zevki kazandıracak; onların, değerli eserleri kendi başlarına arayıp bulacak ve okuduklarını değerlendirebilecek düzeye gelmelerini sağlayacaktır.

Okuma alışkanlığı okul çağında edinilir ve bu alışkanlıklar her çocuğa kazandırılabilir. Çünkü okuma yazmayı yeni öğrenen bir çocuk için her yazılı metin

ilgi çekicidir. Öğretmen, başlangıçta bu ilgiyi beslemeli, onun kaybolmamasına çalışmalı ve o ilgiden yararlanarak çocuğu hoşlanacağı türden kitaplar okumaya yöneltmelidir.

Öğrencilerin hoşlandıkları türler, birbirlerinden farklı olabilir; bu çok doğal bir durumdur. Onları aynı türden eserleri okumaya zorlamak zararlı sonuç verir. Zaten amaç, öğrencileri aynı kalıba sokmak değil onlara okuma alışkanlığı kazandırarak kişiliklerini geliştirmektir. Öğretmenin her zaman göz önünde tutacağı şey, önce çocuğun okuma eğilimini saptamak ve onu, o yönde geliştirmektir.

Öğretmenin sürekli izlemesi sonucu aşamalılığa ve düzeye özen göstererek zamanında ve yerinde yapacağı küçük yardım ve özendirmeler, öğrencilerin okuma alışkanlık ve zevkini kazanmalarını sağlayacaktır.

Ancak, bu çalışmalar sırasında öğrenciler, bir kitabı kendi kendilerine okurken özellikle nelere dikkat edecekleri, eserlerin planını, düşünce yapısını, değerli değersiz yanlarını nasıl saptayacakları vb. hususlarında öğretmenin yardımına ve yol göstericiliğine ihtiyaç duyacaklardır.

Bunun içindir ki öğretmen, öğrencilerine sadece okuyacakları ve okumaları gereken kitapları tavsiye etmek ve bu yönden onları izlemekle yetinmemeli, bir yandan derslerde metin incelemesi çalışmaları ile onlara bir küçük parça üzerinde derinliğine inceleme yollarını birlikte uygulayarak öğretirken, bir yandan da onları kendi başlarına okuyacakları tam ve büyük eserleri nasıl değerlendireceklerini, bu eserlerden nasıl yararlanacaklarını, yine aşamalılığı ve öğrenci düzeyini göz önünde tutarak göstermelidir.

5. İnsan kelimelerle düşünür. Biz, en önemsiz bir ihtiyacımızdan en çapraşık duygu ve düşüncelerimize kadar başkalarına açıklamak istediklerimizi ancak kelimelerle anlatabiliriz.

Çocuğun, başlangıçta annesinden öğrendiği dil, ailesinin, yakın çevresinin sosyal ve kültürel düzeyine göre değişmekle birlikte, doğal olarak, ancak en ilkel, yalın ihtiyaçlarını karşılayacak durumdadır. Yapı irdeleyip çevresi genişleyerek

ihtiyaçları çeşitlendikçe, çoğaldıkça çocuğun kelime dağarcığı da genişler, zenginleşir. Yalnız bu gelişme, sistemsizdir ve çevre imkânları ile sınırlıdır. Çocuğun kelime dağarcığı, asıl okulda zenginleşir, özellikle Türkçe dersinin türlü etkinlikleri okuma, dinleme, anlama, anlatma çalışmaları, bu zenginleşmeyi hem bir sisteme bağlar hem de hızlandırır. Öğrenci, okulda duygu ve düşüncelerini, istediklerini daha tam, daha açık ve etkili anlatabilmek için kendine mal etmesi gerekli olan kavramları gittikçe çoğaltarak kazandığı gibi, kelimeler arasındaki ince anlam farklarını ve türlü ilişkileri de öğrenir.

6. Türkçe bir bilgi dersi değil, bir ifade ve beceri dersidir. Öğrencinin zihin ve ruh gelişmelerinde iyi bir ana dili öğretiminin rolü, başka hiçbir dersle ölçülemeyecek kadar büyüktür. Türkçe dersleri, öğrencinin:

- a. Ulusal kültürümüzün değerli eserleri ile karşılaşmasını sağlayarak ulusal bilincini ve ulusal coşkusunu;
- b. Dil bilgisi öğrenimindeki ayrıntıları inceleyerek kuralı sezme ve kurala varma çalışmalarıyla usa vurmasını;
- c. Güzel metinlerin zevkini tadarak duygusunu ve Türk diline olan sevgisini;
- d. Türlü metin incelemeleriyle doğru karar verme yeteneğini;
- e. Okuma ve özellikle yazma çalışmalarıyla düşünme gücünü;
- f. Söz ve yazıyla anlatım konusundaki çalışmalarla da güzel konuşma ve yazma alışkanlığını geliştirecektir.

7. Türkçe derslerinde, öteki derslerde de olduğu gibi, kesin olarak ezbercilikten kaçınmak gereklidir. Türkçe öğretiminde başarı sağlanabilmesi için bir takım kuralların, tanımların öğretilmesi, ezberletilmesi hiçbir anlam taşımaz. Bir öğrencinin, noktanın ve büyük harfin nerelerde kullanılacağını, sıfatın ve zarfın tanımını, fıkranın, makalenin özelliklerini ezbere bilmesinin bir yararı yoktur. Böyle bir yol tutulması, belleği yıpratmaktan, zamanı boşa harcamaktan, dersi öğrenci için sevimsiz kılmaktan başka bir şeye yaramaz. Türkçe öğretiminin amaçlarına ters düşer. Önemli olan, öğrencinin Türkçeyi doğru olarak bilinçle ve güvenle kullanmayı alışkanlık haline getirmesi, okuduğu veya dinlediği bir parçada işlenen fikri ya da duyguya kavrayıp sezebilmesi, ondan zevk alabilmesidir.

Türkçeyi doğru olarak, bilinçle ve güvenli kullanmayı alışkanlık haline getirmenin en etkili yolu, derslerde öğrencilere sık sık düşüncelerini sözlü ve yazılı olarak anlatma imkân ve koşullarını sağlamaktır. Öğretmen, onları, bir sistem içinde ve kendi seçeceği konularda ne kadar çok konuşturur, yazdırırsa ve bu etkinlikler üzerinde ne kadar çok düşündürür, onların eleştiri yapmalarını sağlarsa, olumlu sonuç almayı o kadar kolaylaştırmış olur.

Öğrencilerin, okudukları bir yazıda, dinledikleri bir konuşma veya konferansta işlenen düşünce ya da duyguları kavrayıp sezebilme yeteneklerinin geliştirilebilmesi için metinler üzerinde çalışırken gözlemlerde bulunmak, kaynakları incelemek, ayrıntıları arayıp bulmak, karşılaştırmalar yapmak, sorunları çözmek suretiyle kurala, tanıma ve bütüne varma yöntemi uygulanmalıdır. Bu yolla, Türkçe öğretimi, aynı zamanda öğrencilere, bilimsel, eleştirici, yapıcı ve yaratıcı düşünme yeteneğinin kazandırılmasında öteki dersler arasında kendi payına düşen görevi de yerine getirecektir.

Öğrencileri sanat değeri taşıyan eserlerden zevk alabilir hale getirmenin yolu ise, onları yaşlarına, düzeylerine ve okuma eğilimlerine uygun değerli eserleri okumaya yöneltmek ve özendirmeektir.

Bütün bu etkinlikler, kuşkusuz iç içedir; birbirinden soyutlanamaz. Zaten Türkçe dersi kendi içinde bir bütünlük taşır. Uygulamada kolaylık olsun diye okuma, anlama, anlatım, dil bilgisi, yazım gibi bölümlere ayrılmış görünen etkinlikler arasında sıkı bir bağlantı bulunmalı ve bu etkinliklere birbirlerini tamamlayıcı birer öge olarak bakılmalıdır. Bu amaçla, söz gelimi, anlama çalışmalarında gerektiğçe öbür etkinliklerle ilgili çalışmalara yer verilmeli, anlatım konuları işlenirken dil bilgisi ya da yazım kuralları üzerinde durulmalıdır.

Bunun içindir ki Türkçe derslerinde haftanın şu günlerinde okuma, anlama, şu saatlerde dil bilgisi, anlatım çalışmaları yapılacaktır, gibi kesin ayırmalara gidilmesi doğru değildir. Ancak, çalışmalarda bir plansızlıktan da dikkatle kaçınılması gerekir.

Türkçe, bir araç ders olarak okulda öğretimin temelini oluşturur. Çocuğun başlangıçta annesinden ve yakın çevresinden öğrendiği dil pek yalındır, ham bir araç

durumundadır. Ana dili, okulda sistemli bir biçimde geliştirilir. Öyle ki, ana dili etkinlikleri sonucunda çocuk, bir yandan yavaş yavaş çeşitlenen ve genişleyen ilgi alanlarına göre anlama ve anlatma ihtiyacını karşılayacak duruma gelir; bir yandan da bu çalışmalar, onda yeni, değişik ilgi alanları yaratır; çocuğun kendi kendini tanımasına birinci derecede yardım eder.

Dilini, yaşının gerektirdiği sınırlar içinde, yeter derecede öğrenmemiş bir öğrencinin, ilköğretimin 1-3. sınıflarında Sosyal Bilgiler ile Fen Bilgisinin çeşitli ilgi alanlarına, diğer sınıflarda ise öteki derslerin konularına ilgi duyabilmesi, öğretmenlerin sınıfta anlattıklarını, ders kitaplarında okuduklarını anlayabilmesi, anladıklarını anlatabilmesi, dolayısıyla bu derslerde başarılı olabilmesi imkânsızdır. Bu gibi öğrenciler, pek doğal olarak nedenini bilmedikleri bu başarısızlıklarını ortadan kaldırmak için, öğretmenlerinin anlattıklarından bölük pörçük tutabildikleri notları, ders kitaplarında yazılı olanları ezberleme yoluna başvururlar. Bunun ise ne kadar zararlı olduğu ortadadır.

Bunun içindir ki ilköğretimin 1-5 sınıflarında öğretmen, ana dili çalışmalarını yalnız Türkçe derslerine bırakmamalı; Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Matematik gibi derslerde de en küçük fırsatlardan yararlanarak, çoğu zaman bu fırsatları kendisi yaratarak, öğrencilerin Türkçe yanlışlarını düzeltmeli; eksiklerini tamamlamalıdır.

Derslerde alanlara yönelmenin başladığı 6-8. sınıflarda ise konu daha da önem kazanmaktadır. Çünkü bu kademede öğrencilerin, bir anlama ve anlatma aracı olarak Türkçeye olan ihtiyaçları çok daha fazla arttığı halde Türkçe dersine ayrılabilen zaman sınırlıdır. Bu yüzden öteki branşların öğretmenleri, kendilerinin de her şeyden önce bir Türkçe öğretmeni olduklarını dikkate alarak, öğrencilerine, okuduklarını anlama ve anladıklarını anlatabilme konusunda yardım etmeli, fırsat düştükçe onların dil yanlışlarını düzeltmelidir. Söz gelimi bir Sosyal Bilgiler, bir Fen Bilgisi, hatta Matematik ile ilgili olarak bir kitaptan özet çıkaran, bir gözlem ya da inceleme ödevi hazırlayan, bir soruya sözlü ya da yazılı cevap veren bir öğrenci, bu çalışmalar sırasında bir takım anlama ve özellikle anlatım yanlışları yapıyorsa, o alan öğretmeni, bunların düzeltilmesini, Türkçe dersine bırakmamalıdır.

Bundan başka, öğretmenler, kendilerini öğrencileri için hayranlıkla taklit edilecek birer örnek olduklarını hiçbir zaman unutmuyarak, her türlü davranışta olduğu gibi, Türkçeyi kullanmada da özen göstermelidirler. Öyle ki çocuk, Türkçe dersinde öğrendiklerinin öğretmenlerce nasıl titizlikle uygulandığını görmeli, içinde yaşadığı diğer eğitim-öğretim ortamlarında da aynı titizlik gösterilerek daha önceki öğrendiklerine ters düşen bir ortam yaratılmamalıdır.

ANLAMA

ÖZEL AMAÇLAR

1. Öğrencilerin edindikleri dinleme, izleme alışkanlık ve becerisini, düzeylerine uygun duygu ve düşünce ürünlerini, konuşmaları, güncel yayınları anlayabilecek, eleştirebilecek ve onlardan yararlanabilecek ölçüde geliştirmek;
2. Sesli ve sessiz okuma hızını artırmak ve tekniğini kusursuz duruma getirmek;
3. Kelime dağarcığını, Türk Dil İnkılâbı ve çağdaş gelişimi doğrultusunda zenginleştirmek;
4. Öğrencilere dipnot, dizin, sözlük, ansiklopedi, her türlü başvurma ve kaynak eserlerden yararlanma yeteneğini kazandırıp geliştirmek;
5. Kitap sevgisini geliştirerek boş zamanları kitap okuyarak değerlendirme alışkanlığını kazandırmak;

Dinleme, izleme, okuma ve anlama ile ilgili becerilerini, kaynaklara başvurarak içinde yaşadıkları yurdu, toplumu, dünyayı daha iyi tanımaları, sevmeleri için kullanabilme yöntemini kazandırmaktır.

ÖĞRENCİLERİN KAZANACAKLARI DAVRANIŞLAR

Öğrencilere anlama bakımından kazandırılacak davranışlar (bilgi, beceri ve alışkanlıklar) şunlardır:

6. SINIF

Dinleme ve İzleme Tekniği Bakımından

1. 25 - 30 dakikalık bir konuşmayı, konferansı vb. dinleyebilmek;
 2. Radyoda, televizyonda, ilgi duyduğu haberleri vb. yayınları dinleyip izleyebilmek;
 3. Bir sınıf içi tartışmasını dinleyip izleyebilmek;
- Düzeyine uygun bir filmi, röportajı, oyunu, müsamerayı izleyebilmektir.

Okuma Tekniği Bakımından

1. Ortalama 150-200 kelimelik bir fikir yazısını ya da 350-450 kelimelik öykü yazısını anlamlı olarak (duraklama, vurgu ve tonlamalara dikkat ederek) okuyabilmek;
2. Sessiz okuma hızını ve tekniğini geliştirebilmek;
3. Kitaplardaki içindekiler, dipnot, dizin ve sözlük bölümlerinden yararlanabilmek;
4. Yazım Kılavuzu'ndan, sözlüklerden, ansiklopedilerden ve kaynak kitaplardan yararlanabilmek;
5. En az bir günlük gazeteyi ve haftalık ya da aylık dergi izleme alışkanlığı kazanabilmek;
6. Düzeyine uygun yararlı kitapları seçebilmek, kitaplıklardan yararlanabilmektir.

Anlama Tekniği Bakımından

1. Dinlediği bir konuşmanın, okuduğu bir yazının, izlediği bir oyunun, filmin ana fikrini, yardımcı fikirlerinden belli başlılarını kavrayabilmek;
2. İzlenen bir filmin, oyunun, okunan bir yazının olaylarının sırasını, sebep sonuç ilişkisini, başlıca kişilerini, kişilerin fiziksel ve karakter niteliklerini kavrayabilmek;
3. Bir yazıdaki kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını kavrayabilmek, kelime gruplarını, benzetmeleri, atasözlerini çözümleyebilmek;

4. Bir olay, fikir yazısıyla bir şiirin kendilerine özgü planını kavrayabilmek;
5. Paragraftaki düşünceleri ayrı ayrı anlayabilmek;
6. Bir metindeki kişileri, olayları birbiriyle karşılaştırarak, benzer ve ayrı yönlerini bulabilmek;
7. Gazete ve dergilerdeki düzeye uygun haber, ilan, fıkra, karikatür vb.ni anlayabilmek;
8. Özel mektup ve iş mektuplarını, bildirimleri, duyuruları vb.ni anlayabilmek;
9. Hoşlandığı şiir ve düz yazıları ezberleyebilmek;
10. Düzeyine uygun anlama etkinliklerini gerçekleştirirken kelime dağarcığını Türk Dil İnkılâbı doğrultusunda geliştirebilmek;
11. Bir manzumenin biçimiyle ilgili özellikleri görebilmektir.

7. SINIF

Dinleme ve İzleme Tekniği Bakımından

1. 30 - 35 dakikalık bir konuşmayı, konferansı vb. dinleyebilmek;
2. Radyoda, televizyonda düzeyine uygun yayınları dinleyip, izleyebilmek;
3. Bir tartışmayı açık oturumu dinleyip, izleyebilmek;
4. Düzeyine uygun bir filmi, oyunu, müsamereyi izleyebilmektir.

Okuma Tekniği Bakımından

1. Ortalama 200-300 kelimelik bir fikir yazısını ya da 400-500 kelimelik hikaye etme yazısını anlamlı olarak (duraklama, vurgu ve tonlamalara dikkat ederek) okuyabilmek;
2. Sessiz okuma hızını ve tekniğini geliştirebilmek;
3. Kitaplardaki içindikiler, ön söz, sunuş, dipnot, dizin ve sözlüklerden yararlanabilmek;
4. Yazım Kılavuzu'ndan, sözlüklerden, ansiklopedilerden ve kaynak kitaplardan yararlanabilmek;
5. Okuduklarından notlar alabilmek;

6. Günlük gazeteleri ve haftalık ya da aylık dergileri izleme alışkanlığı kazanabilmek;
7. Düzeyine uygun yararlı kitapları seçebilmek, kitaplardan yararlanabilmektir.

Anlama Tekniği Bakımından

1. Dinlediği, izlediği bir konuşmanın, izlediği bir oyunun, filmin, okuduğu bir yazının ana fikrini ve yardımcı fikirlerini kavrayabilmek;
2. İzlenen bir filmin, oyunun, okunan bir yazının olaylarının sırasını, yerini, sebep-sonuç ilişkisini, başlıca kişilerini, kişilerinin belirgin niteliklerini kavrayabilmek;
3. Bir yazıdaki kelimelerin, kelime gruplarının, benzetmelerin, atasözlerinin anlamlarını çözümleyebilmek;
4. Bir olayın, fikir yazısının ve şiirin kendilerine özgü planının çıkarabilmek;
5. Bir manzumenin biçimiyle ilgili özelliklerini açıklayabilmek;
6. Paragraflardaki düşünceleri ayrı ayrı açıklayabilmek;
7. Bir metindeki kişileri, olayları, olayların geçtiği yerleri birbirleriyle karşılaştırabilmek, ortak ve ayrı yönlerini bulabilmek;
8. Bir metinde beğendiği, beğenmediği yerleri ve yönleri belirtebilmek;
9. Gazete ve dergilerdeki düzeye uygun haber, ilan, fıkra, makale, karikatür vb. anlayabilmek;
10. Özel mektup ve iş mektuplarını, bildirimleri, duyuruları vb. anlayabilmek;
11. Hoşlandığı şiir ve düz yazıları ezberleyebilmek;
12. Günlük hayatta karşılaştığı bilimsel ve teknik konulu bir yazıyı anlayabilmek;
13. Düzeyine uygun anlama etkinliğini gerçekleştirirken kelime dağarcığını Türk Dil İnkılâbı doğrultusunda geliştirebilmektir.

8. SINIF

Dinleme ve İzleme Tekniği Bakımından

1. 35-40 dakikalık bir konuşmayı, konferansı vb. ni dinleyebilmek ve ilginç bölümlerinden not alabilmek;

2. Radyo, televizyonda haberleri, yayınları dinleyip, izleyebilmek;
3. Bir münazarayı, açık oturumu vb. ni dinleyip izleyebilmek(söz verilirse) yöntemine uygun soru sorabilmek;
4. Bir filmi, oyunu, müsamerayı izleyebilmektir.

Okuma Tekniği Bakımından

1. 250-300 kelimelik bir fikir yazısını ya da 450-500 kelimelik hikaye etme yazısını anlamlı olarak (duraklama, vurgu ve tonlamalara dikkat ederek) okuyabilmek.
2. Sessiz okuma hızını ve tekniğini geliştirerek en üst düzeye çıkarabilmek;
3. Kitaplardaki içindikiler, ön söz, dipnot, atıf, dizin ve sözlüklerden yararlanabilmek;
4. Yazım Kılavuzu'ndan, sözlüklerden, ansiklopedilerden ve kaynak kitaplardan yararlanabilmek; aynı konuda türlü kaynaklara başvurabilmek;
5. Okuduklarından notlar alabilmek;
6. Günlük gazeteleri ve haftalık ya da aylık dergileri izleme alışkanlığını kökleştirebilmek;
7. Düzeyine uygun yararlı kitapları seçebilmek; kitaplardan yararlanma yöntemlerini kavrayabilmek;
8. Okuduğu kitabı, yazı parçasını fişlemek, sınıflamak, gerektiğinde bunlardan yararlanabilmektir.

Anlama Tekniği Bakımından

1. Dinlediği, izlediği bir konuşmanın, izlediği bir oyunun, incelediği bir metnin, ana fikrini, yardımcı fikirlerini, yardımcı fikirlerin öncelik taşıyanlarını ayırarak kavrayabilmek;
2. İzlenen bir filmin, oyunun, okunan bir yazının olaylarının sırasını, yerini, zamanını, sebep- sonuç ilişkisini, başlıca kişilerini, kişilerinin fiziksel ve karakter niteliklerini anlayabilmek;
3. Bir yazıdaki kelimelerin, kelime gruplarının, benzetmelerin, atasözü ve özdeyişlerin anlamlarını çözümleyebilmek;
4. Bir olay, bir fikir yazısının ve şiirin kendilerine özgü planını çıkarabilmek;

5. Bir manzumenin biçimle ilgili niteliklerini görebilmek, kavrayabilmek;
 6. Paragraflardaki düşünceleri ayrı ayrı anlayabilmek;
 7. Bir metindeki kişileri, olayları, olayların geçtiği yerleri, zamanları, birbirleriyle karşılaştırabilmek, ortak ve ayrı yönlerini bulabilmek;
 8. Bir metinde beğendiği, beğenmediği yerleri, yönleri nedenleriyle birlikte belirtebilmek;
 9. Gazete ve dergilerdeki düzeye uygun haber, ilan, fıkra, söyleşi, makale, röportaj, karikatür vb.ni anlayabilmek;
 10. Özel mektup ve iş mektuplarını, bildirimleri, duyuruları vb.ni anlayabilmek;
 11. Hoşlandığı şiir ve düz yazıları ezberleyebilmek;
 12. Günlük hayatta karşılaştığı bir bilimsel ve teknik yazıyı anlayabilmek;
 13. Ders kitaplarına alınan metinlerin yazarlarının özelliklerini sezebilmek;
- Düzeyine uygun anlama etkinliğini gerçekleştirirken kelime dağarcığını Türk Dil İnkılabı doğrultusunda geliştirebilmektir.

ANLATIM

ÖZEL AMAÇLAR

1. Herhangi bir konu üzerinde bir topluluk karşısında tekrarlara düşmeden ve yanlışlık yapmadan 5-10 dakika konuşabilme;
2. Gereğine uygun olarak bir tartışmaya katılabilme, bir toplantıyı yönetebilme;
3. Konunun gereğine göre türlü yapıdaki cümleleri doğru olarak kurabilme;
4. Yazım ve söz dizimi yanlışlığı yapmadan yazabilme, noktalama işaretlerini yerli yerinde kullanabilme;
5. Konuşmalarını ve yazılarını uygun bir plana göre geliştirebilme;
6. Türkçe derslerindeki her türlü etkinliklere katılabilme, varılan sonuçları anlatabilme, açıklayabilme;

7. Gördükleri, bildikleri bir yeri, bir olayı, bir canlıyı, bir kimseyi vb. anlatabilme, tanıtabilme, bunlar hakkında duygu ve düşüncelerini açıklayabilme;
8. Okunan bir kitap, dinlenen müzik parçası, gezilen bir sergi, izlenen bir film, bir oyun, bir maç vb. üzerine açıklamalarda, eleştirmelerde bulunabilme; yargıya varabilme;
9. Türlü konularda tasarladıklarını ve düşündüklerini anlatabilme(ileriki öğrenimi ya da hayatı, yurt ve dünya sorunları ile ilgili)
10. Toplantı programlarını düzenleyebilme, kararlarını yazabilme, bu konularda bildiriler duyurular hazırlayabilme, sonuçları rapora bağlayabilme;
11. Kelime grupları, atasözü, özdeyiş, deyim vb.ni açıklayabilme;
12. Çeşitli derslerle ilgili açıklama ve raporları saptayabilme, özet çıkarabilme, not alabilme;
13. Günlük hayatta geçerli yazışmaları yapabilme;
14. Sözlü ve yazılı sanat etkinliklerine katılabilme, varsa bu alanlardaki yeteneklerini geliştirebilme;
15. Her zaman, her türlü kalemle okunaklı işlek, güzel ve düzenli bir el yazısıyla yazabilme beceri ve alışkanlıklarını kazandırmaktır.

ÖĞRENCİLERİN KAZANACAKLARI DAVRANIŞLAR

Öğrencilere sözlü ve yazılı anlatım bakımından kazandırılacak davranışlar (bilgi, beceri ve alışkanlıklar) şunlardır:

6. SINIF

Sözlü olarak

1. Doğru ve düzgün konuşabilmek;

2. Türkçe derslerindeki her türlü etkinliklere katılabilmek; varılan sonuçları anlatabilmek, açıklayabilmek;
3. Gereğine uygun olarak (konunun dışına çıkmadan karşısındakilerin düşüncelerine saygı göstererek, onlara söz hakkı tanıyarak vb.) bir tartışmaya katılabilmek;
4. Yakın çevreyi, görülen, bilinen bir köy, kasaba, kent vb. ni anlatabilmek;
5. Bayram, tören, şölen, şenlik gibi hareketli bir olayı, yeri ve orada olanları anlatabilmek;
6. Gördüğü, yaşadığı olaylar üzerindeki duygu ve düşüncelerini anlatabilmek;
7. Bir gezide görülenleri ve edinilen izlenimleri anlatabilmek;
8. Okuduğu bir kitabı, izlediği bir filmi arkadaşlarına tanıtılabilmek, özetleyebilmek, kitap ya da film üzerinde düşüncelerini belirtebilmek;
9. Düzeyine uygun kelime grupları, atasözü, özdeyiş ve deyimleri açıklayabilmek;
10. Türkçeden başka derslerle ilgili gözlem deney, sonuç ve izlenimleri anlatabilmek (Bu etkinliklerde ilgili dersin öğretmeni de yükümlü olacaktır.);
11. Çevrenin doğal, toplumsal ve ekonomik olaylarını anlatabilmek;
12. Şiir seçme alışkanlığını edinmek, şiiri canlandırmak için söz korosuna katılmak;
13. Oyunlaştırarak canlandırma çalışmalarında konuşma biçimine sokulmuş bir yazıyı, abartmadan, rol yapmaya sapsmadan, sesleri doğru çıkarıp vurgularına özen göstererek oynayabilmek; yeteneği varsa güzel konuşma gibi sanat etkinliklerinde bu becerisini geliştirebilmektir.

Yazılı olarak

1. Yazım yanlışı yapmadan yazabilmek, noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanabilmek;

2. Yerine göre türlü yapıdaki cümlelerle, doğru olarak 4-5 cümlelik paragraflar kurabilmek;
3. Türkçe derslerindeki her türlü etkinliklere katılabilmek, varılan sonuçları anlatabilmek, açıklayabilmek;
4. Yakın çevreyi, bilinen bir köy, kasaba, kent vb.ni kısaca anlatabilmek;
5. Bayram, tören, şölen, şenlik gibi hareketli bir olayı, yerini ve orada olanları kısaca anlatabilmek;
6. Özel mektuplar ve iş mektupları, zarf üstü yazabilmek;
7. Dilekçe, telgraf, alındı, senet yazabilmek, bir karar, bir olay üzerine rapor düzenleyebilmek;
8. Bir gezide görülenleri ve edinilen izlenimleri anlatabilmek;
9. Düzeylerine uygun kelime grupları, atasözü, özdeyiş ve deyimleri açıklayabilmek;
10. Türkçeden başka derslerle ilgili de olsa gözlem, deney, sonuç ve açıklamaları, yazım ve söz dizimi yanlış yapmadan, noktalama işaretleri doğru ve eksiksiz kullanarak anlatabilmek. (Bu etkinliklerle ilgili dersin öğretmenleri de yükümlüdür.);
11. Okuduğu bir kitabı, izlediği bir filmi tanıtılabilmek, özetleyebilmek, o kitap ya da film üzerindeki düşüncelerini belirtebilmek;
12. Çevresinin doğal, toplumsal ve ekonomik olaylarını anlatabilmek;
13. Seçme şiirler defteri tutma zevk ve alışkanlığı kazanabilmek;
14. Uygun bir parçayı kişilerin özelliklerine göre karşılıklı konuşmalara dönüştürebilmek;
15. Yeteneği varsa öykü, şiir yazma gibi sanat etkinliklerinde bu yeteneğini geliştirmek;
16. El yazısını her zaman her türlü kalemle gereği gibi okunaklı, işlek, güzel ve düzenli yazma yeteneği geliştirmektir.

7. SINIF

Sözlü olarak

1. Doğru ve düzgün konuşabilmek;
2. Türkçe derslerindeki her türlü etkinliğe katılmak, varılan sonuçları anlatabilmek, açıklayabilmek;
3. Herhangi bir konu üzerinde tekrarlara düşmeden ortalama 5 dakikalık bir konuşma yapabilmek;
4. Konuşmalarını uygun bir plana göre geliştirebilmek;
5. Yakın bir çevreyi, görülen, bilinen bir köy, kasaba, kent vb. anlatabilmek;
6. Bayram, tören, şölen, şenlik gibi hareketli bir olayı, yeri ve orada görülenleri anlatabilmek;
7. Bilinen bir kimseyi, örnek bir kişiyi tanıtabilmek, fiziksel ve karakter portrelerini çizebilmek; bir ağacı, bir hayvanı, bir yapıyı vb. tanıtabilmek, anlatabilmek;
8. Gördüğü yaşadığı olaylar üzerinde duygu ve düşüncelerini anlatmak;
9. Bir gezide görülenleri ve edinilen izlenimleri anlatabilmek;
10. Gereğine uygun olarak (konunun dışına çıkmadan, karşısındakilerin düşüncelerine saygı göstererek, söz hakkı tanıyarak) herhangi bir tartışmaya katılmak;
11. Sınıf topluluğu karşısında bir açış, teşekkür, özür dileme, kapanış konuşması yapabilmek;
12. Kelime, kelime grupları, atasözü, özdeyiş, deyim ve benzetmeleri açıklayabilmek;
13. Değişik konularda topladığı bilgileri, bir kitap okurken aldığı notları sıralayıp düzenleyebilmek, (bunlara bakarak ya da bakmayarak; ama okumadan) bir topluluğa karşı konuşabilmek;
14. Şiir seçme alışkanlığını edinebilmek, şiir canlandırmak için söz korosuna katılabilmek;
15. Oyunlaştırarak canlandırma çalışmalarında konuşma biçimine sokulmuş bir yazıyı, abartmadan, rol yapmaya sapsmadan, sesleri doğru çıkarıp vurgularına özen göstererek okuyabilmek;
16. Yeteneği varsa, güzel konuşmak ve güzel şiir okumak gibi sözlü sanat etkinliklerinde bu yeteneğini geliştirmektir.

Yazılı olarak

1. Yazım yanlışı yapmadan yazabilmek, noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanabilmek;
2. Türkçe derslerindeki her türlü etkinliklerde varılan sonuçları saptayabilmek;
3. Yerine göre türlü yapıdaki cümleleri doğru olarak kurabilmek;
4. Yerine göre 5-6 cümlelik paragraflar kurabilmek, yazılarını uygun bir plana göre geliştirebilmek;
5. Yakın çevreyi, görülen, bilinen bir köy, kasaba, kenti vb. anlatabilmek;
6. Bayram, tören, şölen gibi hareketli bir olayı, yeri ve orada görülenleri 4-5 paragrafla anlatabilmek;
7. Özel mektuplar, iş mektupları, zarf üstü yazabilmek;
8. Dilekçe, telgraf, alındı, senet yazabilmek; bir karar, bir olay üzerine rapor düzenleyebilmek;
9. Bilinen bir kimsenin, örnek bir kişinin fiziksel ve karakter portrelerini çizebilmek; bir ağacı, bir hayvanı, bir yapıyı vb. tanıtabilmek, anlatabilmek;
10. Gördüğü, yaşadığı olaylar üzerindeki duygu ve düşüncelerini belirtebilmek;
11. Bir gezide görülenleri ve edinilen izlenimleri anlatabilmek;
12. Kelime, kelime grupları, atasözü, özdeyiş, deyim ve benzetmeleri açıklayabilmek;
13. Türkçeden başka derslerle ilgili de olsa yazım ve söz dizimi yanlışı yapmadan noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanarak gözlem, deney, açıklama ve sonuçları saptayabilmek, rapor düzenleyebilmek, özet çıkarabilmek, not alabilmek. (Bu etkinliklerle, ilgili dersin öğretmenleri de yükümlüdür.);
14. Seçme şiirler defteri tutma zevk ve alışkanlığını kazanabilmek;
15. Uygun bir parçayı, kişilerinin özelliklerine göre karşılıklı konuşmalara dönüştürebilmek;
16. Eğitsel kol çalışmalarıyla ilgili toplantıların programlarını düzenlemek, alınan kararları maddeler halinde yazabilmek; bu konularda bildiriler, duyurular hazırlamak; sonuçları bir rapora bağlayabilmek;

17. Yeteneği varsa öykü, şiir yazma gibi sanat etkinliklerinde bu yeteneğini geliştirebilmek;
18. El yazısını her zaman, her türlü kalemle gereği gibi okunaklı, işlek, güzel ve düzenli yazma becerisini geliştirmektir.

8.SINIF

Sözlü olarak

1. Doğru ve düzgün konuşabilmek;
2. Türkçe derslerindeki her türlü etkinliğe katılmak; varılan sonuçları anlatabilmek, açıklayabilmek;
3. Herhangi bir konu üzerinde tekrarlara düşmeden, ortalama 10 dakikalık bir konuşma yapabilmek;
4. Konuşmalarını uygun bir plana göre geliştirebilmek;
5. Bilinen bir kimseyi, örnek bir kişiyi tanıtabilmek, fiziksel ve karakter portrelerini çizebilmek; bir ağacı, bir hayvanı, bir yapıyı vb.ni tanıtabilmek;
6. Gördüğü, yaşadığı olaylar üzerine duygu ve düşüncelerini anlatabilmek;
7. Okunan bir kitap, dinlenen bir müzik parçası, gezilen bir sergi, izlenen bir film, bir oyun, bir maç vb. üzerine açıklamalarda, eleştirilerde bulunabilmek ve yargıya varabilmek;
8. Gereğine uygun olarak (konunun dışına çıkmadan, karşısındakilerin düşüncelerine saygı göstererek, söz hakkı tanıyarak vb.) herhangi bir tartışmaya katılabilmek;
9. Bir topluluk karşısında açış, teşekkür, özür dileme, kapanış konuşması yapabilmek;
10. Bir işin yapılması için öneride bulunabilmek;
11. Bir topluluğu yönetebilmek;
12. Atasözü, özdeyiş, deyim, kelime, kelime grupları ve benzetmeleri açıklayabilmek;

13. Türlü konularda topladığı bilgileri, bir kitap okurken aldığı notları sıralayıp düzenleyebilmek (Bunlara bakarak ya da bakmayarak, onu okumadan) bir topluluğa karşı konuşabilmek;
14. İleriki öğrenimi ya da hayatıyla ilgili tasarı ve düşüncelerini anlatabilmek;
15. Yurt ve dünya sorunlarıyla ilgili düşüncelerini anlatabilmek;
16. Şiir seçme alışkanlığı edinebilmek, şiiri canlandırmak için söz korosuna katılmak;
17. Oyunlaştırılarak canlandırma çalışmalarında konuşma biçimine sokulmuş bir yazıyı, abartmadan, rol yapmaya sapsmadan, sesleri doğru çıkarıp vurgularına özen göstererek oynayabilmek;
18. Yeteneği varsa, güzel konuşmak gibi sözlü sanat etkinliklerinde bu yeteneğini geliştirebilmektir.

Yazılı olarak

1. Yazım yanlışı yapmadan yazabilmek, noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanabilmek;
2. Yerine göre türlü yapıdaki cümleleri doğru olarak kurabilmek;
3. 6-8 cümlelik paragraflar kurabilmek;
4. Yazılarını uygun bir plana göre yazabilmek;
5. Türkçe derslerindeki etkinliklerde varılan sonuçları saptayabilmek;
6. Dilekçe, telgraf vb. iş mektupları, özel mektuplar yazabilmek;
7. Bilinen bir kimsenin, örnek bir kişinin fiziksel ve karakter portrelerini çizibilmek, bir ağacı, bir hayvanı, bir yapıyı vb.ni tanıtabilmek, anlatabilmek;
8. Gördüğü, yaşadığı olaylar üzerine duygu ve düşünceleri anlatabilmek;
9. Okunan bir kitap, dinlenen bir müzik parçası, geziler, bir sergi, izlenen bir film, bir oyun, bir maç vb. üzerine açıklamalarını, eleştirilerini, yargılarını saptayabilmek;
10. Atasözü, özdeyiş, deyim, kelime, kelime grupları ve benzetmeleri açıklayabilmek;
11. Türkçeden başka derslerle ilgili de olsa yazım ve söz dizimi yanlışı yapmadan, noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanarak gözlem, deney

açıklama, sonuçlarını saptayabilmek; rapor düzenleyebilmek; özet çıkarabilmek ve not alabilmek. (Bu etkinliklerle ilgili ders öğretmeni de yükümlüdür);

12. İleriki öğrenimi ya da hayatıyla ilgili tasarı ve düşüncelerin anlatabilmek;
13. Yurt ve dünya sorunlarıyla ilgili düşüncelerini belirtebilmek;
14. Seçme şiirler defteri tutma zevk ve alışkanlığını kazanabilmek;
15. Eğitsel kol çalışmalarıyla ilgili toplantıların programlarını düzenlemek, alınan kararları maddeler halinde yazabilmek; bu konularda bildiriler, duyurular hazırlamak, sonuçları bir rapora bağlayabilmek; yeteneği varsa, öykü, şiir yazma gibi sanat etkinliklerinde bu yeteneğini geliştirmek;
16. El yazısını her zaman her türlü kalemle gereği gibi, okunaklı, işlek, güzel ve düzenli yazma becerisini geliştirmektir.

DİL BİLGİSİ

ÖZEL AMAÇLAR

1. Öğrencilere bilinçle;
2. Anlamlarına göre cümleleri, cümle içinde kelimeleri doğru vurgulayabilme;
3. Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını kavrayabilme, deyimleri anlayabilme;
4. Kelimeleri gerçek, mecaz, terim anlamlarında ve sesteş, anlamdaş, karşıt anlamlı kelimeleri, deyimleri anlatma etkinlikleri içinde doğal olarak kullanabilme;
5. Büyük ve küçük ses uyumlarını kavrayıp uygulayabilme;
6. Kelime türlerini cümle içindeki anlamlarına ve görevlerine göre tanıyabilme ve doğal olarak kullanabilme;
7. Kelimelerin yapısı ve dilimizin özelliği olan kelime türetme yollarını kavrayabilme;
8. Kelimeleri, takıları doğru anlayabilme ve yazabilme;
9. Noktalama işaretlerini tam ve doğru olarak kullanabilme;

10. Fiil kiplerini, basit ve birleşik zamanlı biçimlerini, çatılarını; ek fiilleri, yardımcı fiilleri, birleşik fiilleri, fiilimsileri cümle içinde kavrama ve doğru kullanabilme;
11. Cümlelerde öğelerin sıralanışını, sıralanışa göre anlam değişikliğini kavrayabilme ve buna göre cümle kurabilme;
12. Cümle türlerini (anlamlarına, yapılarına, yüklemelerine ve öğelerinin sıralanışına göre) öğrenebilme;
13. Cümlelerin görevlerini kavrayabilme; davranışlarını kazandırmak;
14. Bir önceki sınıflarda kazandıkları davranışları pekiştirmektir.

ÖĞRENCİLERE KAZANDIRILACAK DAVRANIŞLAR

Öğrencilere dil bilgisi bakımından kazandırılacak bilgi, beceri ve alışkanlıklar:

6. SINIF

1. Cümleyi tanıyabilmek ve yazımını kavrayabilmek;
2. Cümle içinde kelimeleri doğru vurgulayabilmek, sestese kelimelerin anlamını vurgu ile belirtebilmek, vurgu yoluyla cümlenin türlü anlamlarını gösterebilmek;
3. Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını kavrayabilmek; kelimeleri bu anlamlarda kullanabilmek;
4. Büyük ses uyumunu tanıyıp kullanabilmek;
5. Sestese, anlamdaş, karşıt anlamlı kelimeleri kullanabilmek, kelime yapıları ve Türkçede türetme yollarını, en işlek yapım eklerini kavrayabilmek;

6. Cümledeki görevine ve anlamına göre aynı kelimenin hangi türde kullanıldığını anlayabilmek (sıfat, fiil, zarf vb.);
7. Kelimeleri cümle içinde görevlerine göre kullanabilmek;
8. Cümle içinde edatı, bağlacı, zarfı tanıyabilmek, kullanabilmek;
9. Cümle içinden niteleme ve belirtme sıfatların (işaret, belgesiz, sayı, soru sıfatları) tanıyabilmek, kullanabilmek;
10. Cümle içinde zamiri tanıyabilmek, kullanabilmek (kişi, işaret, belgesiz, soru zamirleri);
11. Ki bağlacını kullanabilmek;
12. De bağlacını doğru kullanabilmek;
13. İle kelimesini doğru kullanabilmek;
14. Fiil kiplerinden bildirme kiplerini kavramak ve cümle içinde kullanabilmek;
15. Fiillerin olumlu, olumsuz, soru biçimlerini doğru kullanabilmek, anlamlarına göre türlerini kavrayabilmek;
16. Soru eki “mi” yi doğru yazabilmek;
17. Kurallı ve devrik cümleyi kavramak;
18. Noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanabilmek;
19. Türkçe “sözlük” e ve yazım kılavuzuna vb. başvurabilmektir.

7 . SINIF

1. Cümle içinde kelimeleri doğru vurgulayabilmek; sesteş kelimelerin anlamını vurgu yolu ile belirtmek, vurgu yoluyla cümlenin türlü anlamlarını gösterebilmek;
2. Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını kavrayabilmek, kelimeleri bu anlamlarda kullanabilmek; küçük ses uyumunu tanıyıp kullanabilmek;
3. Sesteş, anlamdaş, karşıt anlamlı kelimeleri kullanabilmek;
4. Deyimleri anlayıp kullanabilmek;
5. Kelimeleri cümle içinde görevlerine göre kullanabilmek;
6. Cümle içinde zamiri tanıyabilmek (kişi, işaret, belgesiz, soru zamirleri);
7. Zamir görevi gören ekleri tanıyabilmek, kullanabilmek;

8. Kelimeleri, cümle içinde yapılarına göre değerlendirmek;
9. Fiil kiplerinden dilek kiplerini kavramak ve cümle içinde kullanabilmek;
10. Anlamlarına göre cümle türlerini kavrayabilmek ve bu türde cümleler kullanabilmek;
11. Ek fiilleri, yüklemelerine göre cümle türlerini kavrayabilmek ve bu türde cümleler kurabilmek;
12. Yardımcı fiilleri kavrayabilmek ve cümle içinde doğru yazabilmek;
13. Etken, edilgen, geçişli, geçişsiz fiilleri kavrayabilmek;
14. Kurallı ve devrik cümleyi kavrayabilmek;
15. Noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanabilmek;
16. Türkçe “Sözlük” e ve yazım kılavuzuna başvurabilmektir.

8. SINIF

1. Cümle içinde, kelimeleri doğru vurgulayabilmek, sesteş kelimelerin anlamını vurgu ile belirtebilmek, vurgu yoluyla cümlenin türlü anlamlarını gösterebilmek;
2. Kelimelerin gerçek, mecaz, terim anlamlarını kavrayabilmek;
3. Deyimleri anlayıp kullanabilmek;
4. Sesteş, anlamdaş, karşıt anlamlı kelimeleri kullanabilmek;
5. Kelimeleri yapılarına göre tanıyabilmek;
6. Kelimeleri cümle içindeki görevlerine göre kullanabilmek;
7. Cümle içinde zaman, yer, yön, nitelik, nicelik, soru zarflarını tanımak, ad, sıfat ve edatlarla ilişkilerini kavramak, doğru kullanabilmek;
8. Fiillerin basit ve birleşik zamanlı biçimlerini kavramak ve cümle içinde kullanabilmek;
9. Ek fiil, birleşik fiilleri kavrayabilmek ve cümle içinde doğru yazabilmek;
10. İşteş, dönüşlü, geçişlilik kazanmış ve geçişlilik derecesi artırılmış fiilleri kavrayabilmek;
11. Cümlelerde öğelerin sıralanışını, sıralanışa göre anlam değişikliğini kavramak, buna göre cümle kurabilmek;

12. Fiilimsileri tanımak ve kullanabilmek;
13. Yapılarına göre cümleleri, öteki cümle türlerini kavrayabilmek ve bu türlerde cümleler kurabilmek;
14. Cümleciklerin görevlerini kavrayabilmek;
15. Noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanabilmek;
16. Türkçe “Sözlük” e ve Yazım Kılavuzu’na başvurmaktır.

2.1.9. 2006 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı (6, 7, 8. Sınıflar)

2.1.9.1 Yeni Öğretim Programına Gereksinim Duyulmasının Nedenleri

Bir ülkenin eğitiminin en önemli unsurlarından biri ders programlarıdır. Ders programları ne kadar iyi hazırlanırsa verilen eğitim de o derece başarılı olacaktır.

Dünyada meydana gelen değişim süreci eğitim alanına da yansımış, bu alanda ilk olarak eğitim programlarına uygulanmıştır. Tüm bu süreç sonunda Türkçe dersi eğitim programındaki değişikliklerin nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Bilimsel gelişmelere karşı eski program ve ders kitaplarının yetersiz kalması,
2. Eğitimde yeni yaklaşımların ortaya çıkması ve bu yaklaşımların eğitime yansıtılmak istenmesi,
3. Kaliteli bir eğitim sağlanmak istenmesi,
4. Bireysel yetenek ve farklılıkların ortaya çıkarılmasını sağlayacak bir programa ihtiyaç duyulması,
5. Dünyada yaygınlaşan ne öğreteceğim yerine nasıl öğreteceğim anlayışının yaygınlaşmasına bağlı olarak düzenleme yapılması ihtiyacı,
6. İlköğretimde sekiz yıllık zorunlu temel eğitim anlayışını kabul edilmesinden sonra programda birinci ve ikinci kademe eğitimi arasında gereken bütünlüğü sağlayacak programa ihtiyaç duyulması,
7. Öğrencinin aktif olarak derse katılacağı, öğretmen merkezli eğitimden uzaklaşılacak programa gereksinim duyulması.

Sonuç olarak; tüm dünyada bireysel toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değişimi ve gelişimi ülkemizde de demografik yapıda, ailenin niteliğinde, yaşam biçiminde, üretim ve tüketim kalıplarında, bilimsellik anlayışında, toplumsal cinsiyet alanında iş ilişkileri ve iş gücü niteliğinde, yerleşme ve küreselleşme sürecinde görmek mümkündür. Tüm bu değişim ve gelişimleri eğitim sistemine ve programlarına yansıtma zorunlu hale gelmiştir (MEB, 2006: 25). Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda Türkçe programı 2005 yılında yenilenmiştir. Yeni program hazırlanırken 1981 programından farklı olarak İlköğretim 1. kademe (1-5. sınıflar) ve 2. kademe (6-8. sınıflar) için farklı öğretim programları hazırlanmıştır. 1-5. sınıflar için hazırlanan programın pilot uygulaması 2004-2005 yılında yapılmış, bu program 2005-2006 öğretim yılından itibaren tüm okullarda uygulanmaya başlanmıştır. 6-8. sınıflar için hazırlanan program ise 2005-2006 öğretim yılında pilot okullarda, 2006-2007 öğretim yılından itibaren tüm okullarda uygulanmaya başlanmıştır (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 11).

Programda, yapılandırıcı yaklaşıma bağlı olarak ön bilgileri harekete geçirme, gelişim düzeyini dikkate alma, etkili iletişim kurma, anlam kurma, uygulama ve değerlendirme gibi çalışmalar önem kazanmıştır. Hem 1-5. sınıflar hem de 6-8. sınıflar için hazırlanan programla birlikte program kılavuzu hazırlanmıştır. Kılavuzda destekleyici bilgilere, ders işleme ve etkinlik örneklerine, ölçme formlarına yer verilmiştir (MEB, 2005).

Programın getirdiği en önemli yeniliklerden biri de ders kitaplarında yapılan değişiklikler olmuştur. Yeni program, her sınıf için ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı şeklinde üç kitabın hazırlanmasını zorunlu kılmıştır. Ders kitabı, içinde sadece işlenecek metinleri barındıran antoloji mahiyetinde bir kitap; çalışma kitabı ise ders sırasında yapılacak etkinlikler için çalışma yapraklarını içeren bir kitaptır. Öğretmen kılavuz kitabı ise ders kitabı ve çalışma kitabını kapsayan, bununla birlikte bir metnin nasıl işlenmesi gerektiğini bütün aşamalarıyla açıklayan rehber bir kitap şeklindedir (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 11).

2.1.9.2 Türkçe Dersi Yeni Öğretim Programının Vizyonu

Programı hazırlayan Talim Terbiye Kurulu programın hazırlanmasına gerekçe olarak aşağıda belirtilen nedenleri belirtmiştir:

“Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan ve bütün öğrenme faaliyetlerinde anahtar rol oynayan doğal bir araçtır. Dil edinimi ve eğitimi belli bir süreç içinde gelişir. Bireylerin öğrenmeye ve öğrendiklerini birleştirmeye olan doğal eğilimi, uygun yöntem ve teknikler kullanıldığında geliştirilebilir. İnsanın kendisini ve çevresindeki olayları anlamaya çalışırken kurduğu düşünce dünyası, kavramlar ve kavramlar arasındaki ilişkilerle biçimlenir. İnsan, kavramların bir dil bütünlüğü içinde kazandıkları değerlerle birlikte sosyalleşir ve dil yardımıyla öğrenme, öğrendiklerini uygulama, yorumlama gibi birtakım düşünme ve ifade etme faaliyetlerinde bulunur. Türkçe öğrenimi, anlama, yorumlama, iletişim kurma becerilerinin gelişmesine yönelik olan dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma öğrenme alanları ile dil bilgisinden oluşur. Sözü geçen öğrenme alanları birbiriyle etkileşim hâlinde olduğundan bir bütünlük içinde ele alınmalıdır.

Dil öğretiminin temel hedefi, öğrencilerin, dilin farklı bağlamlarda aldığı görünümleri kavramaları, dil aracılığıyla kendilerini ifade edebilmeleri, değişik bilgi kaynaklarına ulaşarak duygu, düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştirmeleridir.

Sekiz yıllık ilköğretim sürecinde Türkçe öğretiminden beklenen, öğrencinin okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma becerilerini dilin kurallarına uygun olarak geliştirmesidir. Bir sonraki aşamayı oluşturan ortaöğretim ise Türkçenin imkânları çevresinde, tarihî süreçte oluşan edebî dilin gelişimini, özelliklerini ve ürünlerini öğretmeyi hedefler. Bu açıdan bakıldığında ilköğretimin 6, 7 ve 8. sınıfları bir geçiş dönemi özelliği gösterir. Öğrenci bu dönemde, 1-5. sınıflarda öğrendiklerini, seviyesine uygun Türk ve dünya edebiyatının seçkin örnekleriyle geliştirir ve kendi anlam dünyasını yapılandırmaya başlar. Bu sebeple 6-8. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı, bu bütünlük ve devamlılık göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır.

Öğrencilerin edindikleri birikimler üzerine yenilerini inşa etmeleri, karşılaştıkları sorunlara alternatif ve yaratıcı çözümler üretmeleri, bir grup içerisinde beraber çalışma bilinç ve cesaretine ulaşmaları, üretme ve tartışma etkinliklerine katılmaları, farklı araştırma yöntem ve tekniklerini kullanmaları, olay ve durumları kendi deneyimlerinden hareketle doğru olarak anlamaları, disiplinler arası bir bakış kazanmaları Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın temel amaçlarını oluşturmaktadır.

Öğrenme sürecinin başarıya ulaşması için, öğrencilerin biyolojik, psikolojik ve zihinsel özelliklerinden kaynaklanan bireysel farklılıklarının dikkate alınması gerekir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda, bireysel farklılık ve ilgilere yönelik olarak öğretim sürecinde hedeflenen kazanımlara ulaşmak amacıyla çeşitli etkinlik ve çalışmalar yer almaktadır. Bu etkinliklerle öğrencilerin, Türkçeyle ilgili becerileri zevkli bir öğrenme ortamında kazanmaları amaçlanmaktadır.

Öğrenmeyle ilgili yapılan araştırma ve gözlemlerde, uygulamayla edinilen bilgi ve becerilerin daha kalıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum dil öğretiminde daha somut olarak gözlenebilir. Bütün öğrenme etkinliklerinde olduğu gibi Türkçe dersinde de öğrenciyi etkin hâle getirmek, öğretim sürecinde öğretmeni rehber kılmak çağdaş eğitimin geldiği önemli bir noktadır. Öğretmen, bu süreç içinde öğrencileri deneyerek öğrenmeye, muhakeme gücünü geliştirmeye ve iş birliğine özendirilmeli; öğrencinin birikim, düzey ve ilgilerini dikkate alan, öğrenme etkinliklerine isteyerek katıldığı bir ortam sağlamalıdır.”

2.1.9.3. Programdaki Temel Yaklaşım

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin kazanımlar ve etkinlikler yoluyla dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini geliştirmeleri, dilimizin imkân ve zenginliklerinin farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaları hedeflenmektedir. Böylece öğrenciler, dil sevgisi ve bilinci kazanarak öğrenme sürecinde daha verimli olacak, kendilerini hayata ve geleceğe hazırlayacak birikimi edineceklerdir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık hâline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda, kazanılan beceri ve bilgilerin daha verimli ve kalıcı olmasını sağlamak için çeşitli etkinliklere yer verilmiştir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yaklaşım olarak, öğrenme sürecinde öğrencinin birikim ve deneyimlerinden hareketle sorunlara çözümler üretmesini, öğrenme- öğretme etkinliklerinde öğrencinin gelişim düzeyinin dikkate alınmasını, dolayısıyla değerlendirmede öğretim sürecindeki gelişimin de önemli olduğu benimsenmiştir. Bu yaklaşımın temel hedefi, öğrencinin öğretmen rehberliğinde; etkili iletişim kurması, grup çalışmalarına katılması, öğrendiklerini aşamalı bir biçimde inşa etmesidir. Türkçe öğretiminin daha verimli olabilmesi için, öğrencinin derse etkin olarak katılmasının sağlanması, motivasyonunun sürekli olarak desteklenmesi gerekir.

2.1.9.4. Programın Yapısı

Türkçe Dersi Öğretim Programı, “genel amaçlar, temel beceriler, öğrenme alanları ile dil bilgisi ve bu öğrenme alanlarına yönelik belirlenmiş kazanımlar, etkinlik örnekleri ile açıklamalardan oluşmaktadır.

2.1.9.4. 1. Genel Amaçlar

1. Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

2. Dilimizin, millî birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından biri olduğunu benimsemeleri,
3. Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmeleri,
4. Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları,
5. Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri,
6. Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve zevki kazanmaları,
7. Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri,
8. Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık hâline getirmeleri,
9. Bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları,
10. Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları,
11. Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,
12. Millî, manevî ve ahlâkî değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır.

2.1.9.4.2. Temel Beceriler

Temel beceriler, öğrencilerin dil becerilerindeki gelişimleriyle bağlantılı, yatay olarak bir yılın sonunda, dikey olarak da sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve

hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir. Türkçe Öğretim Programı içerdiği kazanımlarla bu temel becerilerin gelişmesini sağlayacaktır. Programla ulaşılabilecek beklenen temel beceriler şunlardır:

1. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
2. Eleştirel düşünme
3. Yaratıcı düşünme
4. İletişim kurma
5. Problem çözme
6. Araştırma
7. Karar verme
8. Bilgi teknolojilerini kullanma
9. Girişimcilik

2.1.9.4.3. Öğrenme Alanları

Türkçe Dersi Öğretim Programı, “okuma, dinleme/izleme, konuşma, yazma öğrenme alanları ile dil bilgisinden oluşmaktadır. Bu öğrenme alanları hem kendi içlerinde hem de birbirleriyle bir bütünlük içerisinde ele alınmış ve ilişkilendirilmiştir.

Dinleme/İzleme

Dinleme/izleme, iletişim kurmanın ve öğrenmenin temel yollarından biri olup verilen iletiyi doğru bir şekilde anlama, yorumlama ve değerlendirme becerisidir. Görsel ve işitsel araçların hayatın her alanında giderek yaygınlaşması ve bu araçların eğitimde kullanılması etkili bir dinleme/izleme eğitimi gerektirmektedir. Bu becerinin geliştirilmesiyle, öğrencilerden dinlediklerini/izlediklerini sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişkilendirme, eleştirme ve bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunma gibi üst becerileri gerçekleştirmesi beklenmektedir.

Programda dinleme/izleme öğrenme alanı; öğrencilerin iyi bir dinleyici/izleyici olabilmesine yönelik olarak hazırlanmış düzeye uygun kazanımlar ile bu kazanımları hayata geçirmeye yönelik etkinliklerden oluşmaktadır. Programın bu bölümü “dinleme/izleme kurallarını uygulama, anlama ve çözümlenme, değerlendirme, söz varlığını zenginleştirme, etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma” amaçlarından oluşmaktadır. Öğrencilerin düzeylerine yönelik olarak hazırlanan kazanımların, uygun etkinliklerle desteklenerek uygulanması, öğrencilerin etkili iletişim kurmalarını ve toplum hayatına aktif birer dinleyici/izleyici olarak katılmalarını sağlayacaktır. Aşamalı bir süreç izleyen bu sıralamanın takip edilmesi, dinleme/izleme etkinliklerinin amacına ulaşmasını, öğrencinin toplum hayatına aktif bir dinleyici/izleyici olarak katılmasını sağlayacak, öğrencilerin iletişim kurma yeteneklerini geliştirecektir.

Dinleme/izleme sürecinin amacına ulaşabilmesi için yapılan tüm dinleme/izleme etkinliklerinin değerlendirilmesi gereklidir. Bu amaçla programda, öğrencilerin kullanacağı değerlendirme ölçütleri ile yapılan etkinlikleri değerlendirmeye yönelik formlar yer almaktadır. Bu formların kullanılması dinleme/izleme sürecini verimli kılacak ve öğretmene nesnel bir değerlendirme imkânı sağlayacaktır.

Konuşma

Konuşma; bireyin sosyal hayatında iletişim kurmasını, bilgi ve birikimlerini paylaşmasını, duygu, düşünce, hayal ve gözlemlerini ifade etmesini sağlayan en etkili araçtır. Programda, konuşma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin Türkçenin estetik zevkine vararak ve zengin söz varlığından faydalanarak kendilerini doğru ve rahat ifade edebilmeleri, sosyal hayatta karşılaştıkları sorunları konuşarak çözebilmeleri, yorumlayıp değerlendirebilmeleri amaçlanmaktadır. Bu amaçlarla programdaki konuşma etkinlik örneklerinde; birikimlerden, çeşitli görsel ve işitsel materyallerden yararlanma, düşüncelerini mantık akışı ve bütünlük içinde sunma, karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, sınıflandırma, değerlendirme, özetleme gibi anlamayı ve zihinsel becerileri geliştirici çalışmalara yer verilmiştir.

Türkçe Öğretim Programı'nda, konuşma öğrenme alanına yönelik olarak “konuşma kurallarını uygulama, sesini ve beden dilini etkili kullanma, hazırlıklı konuşmalar yapma, kendi konuşmasını değerlendirme, kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma” amaçlarına yönelik kazanımlara yer verilmiştir.

Konuşma öğrenme alanı, öğrencilerin çevreleriyle iletişim kurmaları, iş birliği yapmaları, ortak karar vermeleri ve karşılaştıkları sorunları çözmeleri açısından da önemlidir. Bu nedenle öğretmenin konuşma etkinliklerinde öğrencilerin her birinin ayrı ayrı söz almalarını sağlayarak, onları bu çalışmalara katması gerekmektedir. Hayatın her alanında doğru, güzel, etkili konuşan ve konuşulanları doğru anlayıp yorumlayan bireylerin yetiştirilmesi, onların diğer dil becerilerinde de başarılı olmalarına bağlıdır. Bu nedenle konuşma öğrenme alanının okuma, yazma ve dinleme/izleme öğrenme alanlarıyla desteklenmesi gerekmektedir.

Konuşma öğrenme alanını değerlendirme aşamasında, öncelikle öğrencilerin kendilerini veya birbirlerini değerlendirmeleri, hedeflenen kazanımların daha da kalıcı olmasını sağlayacak, öğrencilerin konuşmayla ilgili yeteneklerini geliştirecektir.

Okuma

Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir. Okuma becerisi, öğrencinin farklı kaynaklara ulaşarak yeni bilgi, olay, durum ve deneyimlerle karşılaşmasını sağlar. Dolayısıyla bu beceri; öğrenme, araştırma, yorumlama, tartışma, eleştirel düşünmeyi sağlayan bir süreci de içine alır. Programda okuma öğrenme alanıyla, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde ve uygun yöntemleri kullanarak okuyabilmeleri, okuduklarını değerlendirip eleştirel bir bakış açısıyla yorumlayabilmeleri ve okumayı bir alışkanlık hâline getirebilmeleri amaçlanmıştır.

Programda, okuma becerisini geliştirmek amacıyla çeşitli etkinliklere yer verilmiştir. Etkinliklerde kullanılacak metinlerin, Türkçeyi bütün zenginlikleriyle ve doğru bir şekilde yansıtması ayrı bir önem taşımaktadır. Bu nedenle derslerde işlenecek metinlerin taşıması gereken özellikler programda belirtilmiştir. Programda yer alan okuma öğrenme alanında; okuma kuralları, okunan metinlerin anlaşılması ve çözümlenmesi, anlamlandırılması, okunan metinlerin değerlendirilmesi ve okumanın bir alışkanlık hâline dönüştürülmesine yönelik olarak çeşitli kazanım ve etkinliklere yer verilmiştir. Bununla birlikte, söz varlığını zenginleştirmeye ve araştırmaya yönelik olarak verilen başlıklar, bütün dil becerilerini kapsayan bir önem arz etmektedir.

Okuma becerisinin hayatın bütün aşamalarına yayılan bir alışkanlık hâline getirilmesi amacıyla hazırlanan etkinlik örnekleri ve formları, hem okuma sürecinin değerlendirilmesine hem de öğrencilerin dil gelişimini izlemeye yardımcı olacaktır.

Yazma

Yazılı anlatım, bireyin kendini doğru ve amacına uygun olarak ifade etmesinde ve iletişim kurmasında en etkili araçlardan biridir. Türkçe Öğretim Programı'nda yazma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Uzun bir süreç isteyen yazma becerisinin kazanılması ve istenen amaçlara ulaşılması, ancak çeşitli ve özendirici yazma uygulamalarıyla mümkün olur.

Yazma becerisinin bilgi, birikim ve dili etkili kullanmayı gerektirdiği göz önüne alınarak bu sürecin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve dil bilgisi etkinlikleriyle de desteklenmesi gerekmektedir. Hikâye, roman, şiir gibi türlerde ürün vermek, bireysel yetenek ve yaratıcılık gerektirse de öğrencilerin duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini doğru, açık, anlaşılır ve yazma kurallarına uygun şekilde anlatmaları yazma tekniğine uygun bilgi ve beceriler kazandırılarak sağlanabilir. Bu düşünceden

hareketle programda yazmayla ilgili olarak yazma kurallarını uygulama, planlı yazma, farklı türlerde metinler yazma, kendi yazdıklarını değerlendirme, kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma, yazım ve noktalama kurallarını kavrama ve uygulama” ile ilgili amaçlara yönelik kazanımlar yer almaktadır. Öğretmen, farklı yöntemlere uygun etkinliklerle yazmayı öğrenciler açısından zevkli hâle getirerek yazma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmalı, öğrencilerin hangi türlerde yazmaya yetenekli olduğunu belirleyerek onları başarılı olduğu türlerde yazmaya yönlendirmelidir.

Yazma çalışmalarının istenen amaçlara ulaşabilmesi, yapılan etkinliklerin değerlendirilmesiyle mümkündür. Programda, öğrencinin kendi yazdıklarını değerlendirme ölçütlerine yer verilerek yalnızca öğretmenin değil, öğrencinin kendisinin ve arkadaşlarının da bu sürece katılması amaçlanmıştır. Bu tutum öğrencilerin eleştirme, değerlendirme ve yorumlama becerilerinin geliştirilmesine de yardımcı olacaktır.

Bitişik eğik yazı öğretimi, ilk okuma yazma öğretimiyle birlikte başlayıp ilk sınıflarda kazandırılacağından 6, 7 ve 8. sınıflarda bitişik eğik yazı için bir zaman dilimi ayrılmayacaktır. Ancak öğrencilerin bütün derslerde, bitişik eğik yazıyı işlek ve güzel kullanmalarına özen göstermeleri sağlanmalıdır.

2.1.9.4. 4. Dil Bilgisi

Dil bilgisi; bir dilin dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma öğrenme alanlarını destekleyen kurallar bütünüdür. Öğrenci açısından Türkçenin yapısını oluşturan ve işleyiş kurallarını tanımlayan bilgilere sahip olmak oldukça önemlidir ancak daha da önemli olan bu kuralların konuşma, yazma, dinlemeyle ilgili dil etkinliklerinde uygulanmasıdır. Dolayısıyla dil bilgisi öğretimi kuramsal bilgilere değil, uygulamaya dayanmalıdır. Bu amaçla dil bilgilerinin öğretiminde, kuralların verilmesinin yanında, bu kuralların kelime, cümle ve metin düzeyindeki uygulamaları amaçlanmıştır.

Programda, Türkçenin kurallarıyla ilgili kazanımlar, öğrencilerin düzeylerine uygun olarak ve aşamalı bir biçimde verilmiştir. Dil bilgisinde kolaydan zora ilerleyen bir sıra izlenmiş olup konuların birbiriyle olan ilişkileri gözetilmiştir. Türkçeye ilgili kural ve bilgilerin örneklerden hareket edilerek verilmesi daha doğru olacaktır. Derslerde konularla ilgili farklı uygulama örneklerinin yer aldığı çalışma kâğıtlarının kullanılması ve konuların görsel materyallerle desteklenmesi öğrenimi kolaylaştıracaktır. Ayrıca dil bilgisi konularının anlama olan katkısına özellikle dikkat edilmesi, konuların birer beceriye dönüşmesine yardımcı olacaktır. Bu bağlamda konuların konuşma ve yazma becerileriyle ilişkilendirilmesi gerekmektedir.

Dil bilgisiyle ilgili kazanımların değerlendirilmesinde, kuralların metin veya cümle bütünlüğü ve bağlamı içerisinde ele alınması, diğer becerileri desteklemesi açısından oldukça önemlidir.

2.1.9.4. 5. Kazanımlar

Kazanımlar; öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri ve alışkanlıkları kapsamaktadır. Öğrencilerin öğrenme alanlarında gelişme sağlamaları, bu kazanımların edinilmesine bağlıdır. Dil bilgisi ve yazım ve noktalama ile ilgili kazanımlar, öğrencilerin gelişim düzeyine göre altıncı sınıftan sekizinci sınıfa doğru aşamalı olarak verilmiştir. Öğrenme alanlarına yönelik kazanımların sıralanmasında bu yaklaşım gözetilmemiştir.

2.1.9.4. 6. Etkinlikler

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımların hayata geçirilmesi ve hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkların kazandırılması için çeşitli etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Bu etkinlikler birer öneri niteliğindedir ve birden çok beceriye yönelik olabilir. Öğretmen, bu etkinlikleri olduğu gibi veya çeşitli

değişiklikler yaparak uygulayabilir, aynı zamanda bir ders saatinde birden fazla etkinliğe yer verilebilir. Yeni etkinlikler hazırlanır ve uygulanırken bunların hangi kazanımlara yönelik olduğuna dikkat edilmeli, ayrıca öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır. Programda yer alan etkinliklerden sınıf-okul içi etkinlikler , okul dışı etkinlikler sembolü kullanılarak belirtilmiştir. Verilen etkinlikler öğrenci seviyesine uyarlanarak farklı sınıflarda uygulanabilir. Programdaki etkinlikler, uygulamada öğretmene yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır; bu program doğrultusunda hazırlanacak ders kitaplarında farklı etkinliklere yer verilmelidir.

Programdaki etkinlikler, öğrenci merkezli ve öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle sürekli iletişim içinde olmaları ve etkinliklerin her aşamasında katılımcı olarak yer almaları programın uygulanması açısından önemlidir. Yapılan etkinliğin veya benzerinin öğrenciler tarafından planlanıp uygulanması gerekmektedir.

2.1.9.4. 7. Açıklamalar

Önemli görülen noktalar “[!]” uyarı sembolü kullanılarak belirtilmiştir. Ölçme ve değerlendirme ise “” sembolü ile gösterilmiştir. Türkçenin diğer derslerle ilişkilendirilmesi, temalara göre zümre öğretmenlerince yapılmalıdır. Başında sembol olmayan açıklamalar kazanımların içeriğine yöneliktir.

2.1.9.4. 8. Ara Disiplinler

Sağlık Kültürü, Girişimcilik, İnsan Hakları ve Vatandaşlık, Kariyer Bilinci Geliştirme, Özel Eğitim, Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim, Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam alanlarından oluşur. Programda yer alan ara disiplin kazanımlarının Türkçe dersinde işlenecek tema/metinlerle ilişkilendirilmesi esastır.

2.1.9.4. 9. Atatürkçülük

Her sınıfta Atatürkçülükle ilgili zorunlu bir temaya yer verilmesi planlanmıştır. Atatürk teması, programda yer alan Atatürkçülükle ilgili konular kapsamında ilgili olduğu belirli gün ve haftalarda işlenmek üzere ele alınacaktır.

2.1.9.4. 10. Öğrenme ve Öğretme Süreci

Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencinin birikim, beceri ve gelişimlerini göz önünde bulunduran ve öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla hazırlanmış olup, bütün kazanım ve etkinlikler bu açıdan ele alınmıştır. Bu nedenle programda, öğrenme etkinlikleri bir bütünlük içinde değerlendirilmiş, öğrencinin katılımını gerektiren uygulamalara yer verilmiştir. Bu uygulamalar; bireysel farklılıklara duyarlı, bağımsız veya grup içinde öğrenmeyi özendiren, öğretim etkinliklerini okul dışına da taşıyan bir nitelik göstermektedir.

Program, öğrencilere Türkçeyle ilgili bilgi ve becerileri kazandırmanın yanında, onların yeni bilgi ve çözümler üretmeyi alışkanlık hâline getirmelerini de amaçlamaktadır. Bu nedenle öğrenciler bütün öğretim etkinliklerine etkin olarak katılmakta, öğretmen ise bu süreç içinde öğrenciyi yönlendiren, ona yardımcı olan ve kendini geliştirmesinde yol gösteren bir rehber konumundadır. Bu çerçevede;

- Öğrenciler, karşılaştıkları sorunlara bireysel veya grup olarak yaratıcı çözümler üretir, bu bilgi ve deneyimlerini geliştirerek sosyal çevreleriyle paylaşır.
- Öğrenciler, bağımsız olarak öğrenmeyi, çeşitli araştırma teknikleriyle bilgiye ulaşmayı, değerlendirmeyi, sorgulamayı ve yorumlamayı hayatının bütün safhalarında bir alışkanlık hâline getirir.
- Öğretmen, öğrenme sürecinde öğrencilerin karşılaştığı zorluklarda onlara yardımcı olur ve yapıcı eleştirilerle onları yönlendirir.
- Öğretmen, öğrenme sürecinin her aşamasında öğrencilerin ürünlerini dikkate alır ve onları destekler.

- Öğretmen, öğrencilerin öğrenme etkinlikleri içindeki gelişimlerini izler, değerlendirir, onları kendilerini değerlendirmeye özendirir.
- Dil becerileri bir bütünlük ve devamlılık gösterdiğinden, öğretmen öğrencilerin aileleriyle iş birliği içinde olmalı, okul dışında da bu becerilerin geliştirilmesini sağlayıcı etkinlikler düzenlemelidir.

Öğrenme-öğretme sürecinde, öğrencilerin etkinliklere istekle katılmaları, ilgi ve dikkatlerini canlı tutmaları, kendilerini tarafsız gözle değerlendirebilmeleri ancak öğrendiklerini hayata aktarabilmeleriyle mümkün olacaktır. Bu nedenle bütün öğretim süreçlerinin hayata dönük olması amaçlanmış, değerlendirmede tutum ve davranışlardaki gelişmeler de dikkate alınmıştır.(MEB,2007:11)

**İLKÖĞRETİM TÜRKÇE DERSİ (6, 7, 8. SINIFLAR) ÖĞRETİM PROGRAMINA
GÖRE HAZIRLANACAK KİTAPLARIN FORMA SAYILARI**

SINIFLAR	DERS KİTABI			ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI		ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI
	Metin Sayısı	Kitap Boyutu	Forma Sayısı	Kitap Boyutu	Forma Sayısı	Kitap Boyutu
6. SINIF	En az 18	19,5x27,5	7-9	19,5x27,5	10-12	SERBEST
7. SINIF	En az 18	19,5x27,5	7-9	19,5x27,5	10-12	SERBEST
8. SINIF	En az 18	19,5x27,5	7-9	19,5x27,5	10-12	SERBEST

2.1.9.5.Dil Bilgisinin Tanımı

Türkçe Sözlük'te “dil bilgisi” şu şekilde tanımlanmıştır: “Bir dilin ses, biçim ve cümle yapısını inceleyip kurallarını tespit eden bilim, gramer.”

Gramer, dille anlatışın şekillerini inceler ve tespit eder: Şemalar yaparak ve örnekler göstererek dilin genel ve özel kurallarını ve bu kuralların birbirleriyle ilgilerini ortaya koyar. Bu sayede de dilin daha çabuk ve daha düzgün şekilde öğrenilmesi ve kullanılması sağlanmış olur (Özbay, 2006: 143).

Dil bilgisi bir dilin sesleri, sözcük türleri, bunların yapıları, cümle olarak dizilmeleri ve cümle içindeki görevleri, çekimleriyle ilgili kuralları inceleyen bir dil bilimi dalıdır. Dillerin genel olarak nasıl oluştuğunu, kendine özgü kuralları bulunduğu için, ayrı bir dil bilgisi vardır (Göğüş, 1978: 337).

2.1.9.6. Dil Bilgisi Öğretiminin Önemi

Çeşitli ana dili becerilerinin kazandırılmasına çalışılırken, dil bilgisi öğretimine yer verilmesinin birçok yararı vardır. Dilde doğru-yanlış kavramı, büyük ölçüde dil bilgisinin saptadığı kurallarla belirir. Yanlışları öğrenciye, ancak bu kuralları ölçü olarak göstermekle açıklayabiliriz; öğrenci de kendi yanlışlarını, ancak bu kuralların ışığında anlayıp düzeltebilir. Dil bilgisi, bir bilim olarak, kavramları saptayıp adlandırır; başka deyişle terimler koyar. Terimler de bizim kavram, kural ve doğru-yanlış üzerinde anlaşmamızı kolaylaştırır (Göğüş, 1978:338).

Prof. Dr. Özcan Başkan (1975: 437) da “Dil bilgisinin yararı olsa olsa, dil bir kez öğrenildikten sonra, arada belirmiş olabilecek pürüzlerin düzeltilmesi ve aksaklıkların onarılması bakımından düşünülebilir. Özellikle uzun ve karmaşık tümcelerde, sözcükler arasındaki bağlantıların iyice belirtilmeyişi sonucunda ortaya çıkacak tümce düşüklüklerini yakalamak bakımından, dil bilgisinden yararlanılabilir. Dil bilgisi bir ön söz değil, son sözdür. Belli bir cila sürme, bir gözden geçirip düzeltmek için dil bilgisi gereklidir.” demektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 30.06.2005 tarih ve 186 sayılı kararıyla kabul edilen “İlköğretim Türkçe (6, 7 ve 8. Sınıflar) Dersi Öğretim programı dil bilgisi bölümünde “Öğrenci açısından Türkçenin yapısını oluşturan ve işleyiş kurallarını tanımlayan bilgilere sahip olmak oldukça önemlidir ancak daha da önemli olan bu kuralların konuşma, yazma, dinlemeyle ilgili dil etkinliklerinde uygulanmasıdır” ibaresi yer almaktadır.

Dil bilgisi, dilin kurallarını öğreten bir bilim olduğu için, gençlerin dinlediklerini ve okuduklarını anlamalarında; konuşmalarında, yazmalarında görülen yetersizlikler ve dil yanlışları, genellikle dil bilgisi eğitiminin eksikliğine bağlanır ve bunların giderilmesi için daha çok dil bilgisi öğretmek gerektiği sanılır. Bundan dolayı her ülkede ana dili eğitimi geniş ölçüde dil bilgisi egemenliği altında yapılmaktadır (Demirel, 1999: 79).

Yukarıdaki bilgilerde açıkça görüldüğü gibi dil bilgisi öğrencilerin okuma, dinleme, konuşma, yazma becerilerinin geliştirilmesinde temel etkidir.

2.1.9.7. Dil Bilgisi Öğretiminin Amaçları

Dil bilgisi öğretimiyle nelerin amaçlandığının bilinmesi, öğretim faaliyetlerinin daha bilinçli ve verimli olmasını sağlayacaktır.

Dil öğretimindeki çağdaş gelişmeler doğrultusunda dil bilgisi öğretiminin amaçları ise şöyle sıralanmaktadır:

- Öğrencilerin bilinçaltı yapılarını bilinç düzeyine çıkarma ve bunları kullanım alanına getirme,
- Dilin işleyiş düzenini öğrencilere kavratma,
- Öğrencilerin bir iletişim aracı olarak dili doğru ve etkili bir biçimde kullanmalarını sağlama olarak belirlenmiştir (Demirel ve Şahinel, 2006: 126).

Doğru konuşmak, doğru yazmak, doğru anlamak ancak dil bilgisi etkinlikleriyle sağlanabilir. Dil bilgisel kurallar sıralanarak, ezberlettirilerek değil, her bir dil bilgisel biçim birimin işlevi sezdirilerek, anlatıma katkısı kavratılarak, hem iyi bir dil bilgisi öğretimi gerçekteştirilir, hem de başarılı bir Türkçe öğretimi sağlanmış olur (Özby, 2006: 149).

Öğrencilerin zihin ve ruh gelişimlerinde iyi bir ana dili eğitimi ve öğretiminin rolü hiçbir dersle ölçülemeyecek kadar büyüktür. Türkçe dersi çerçevesinde dil bilgisinin gerekli ayrıntılarına yer verilerek güzel anlatımların, metinlerin oluşmasında ana dilin doğrudan katkısı öğrencilere hissettirilir. Okuma-dil, dinleme-dil, anlatma-dil ilişkileri sezdirilip kavratılmadan sağlıklı bir ana dili eğitimi ve öğretiminin gerçekteştirilmesi mümkün değildir. Bunları gerçekteştirme alanı da Türkçe dersidir (Özby, 2006: 148).

Konuşulanları, okunanları, izlenenleri anlama önce dil bilgisinin konularıdır. Önce sözcüklerin, sözcük gruplarının, cümlelerin, paragrafların anlamlarını; anlam ve yapı ilişkilerini bilmek gerekir ki metin iyi anlaşılabilirsin. Bu birimlerle anlam arasındaki ilgi kavratılarak, sağlam ve tutarlı anlatımın ne olduğu sezdirilerek dilin kullanımını konusunda bireye güven kazandırılmalıdır (Özby, 2006: 149).

Sözcüklerin doğru, düzgün ve seri bir biçimde okunması da dil bilgisi eğitimi ile gerçekteşebilen bir çalışmadır. Anlayarak okumak da yine önce dil bilgisi konu alanının sonra da, Türkçe dersinin konusudur. Cümle içinde sözcüklerin, paragraf içinde cümlelerin, parça içinde paragrafların anlamına, genel anlama katkısına yer verilerek metnin bütünüyle anlaşılması, dil bilgisi ile sağlanabilir. Sözcüklerin temel, yan, terim ve mecaz anlamlarını bilmek; deyimleri, özlü sözleri, atasözlerini gerektiğinde yerli yerinde kullanmak da yine dil bilgisi kültürü ile doğrudan ilişkili konulardır.

2.1.9.8. Dil Bilgisi Öğretimi İle İlgili Yaklaşımlar ve Tartışmalar

Dil bilgisi öğretimi ile ilgili yaklaşımlar ve tartışmalar Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi'nin 56. sayısında Aliye USLU ÜSTTEN tarafından aşağıdaki şekilde ele alınmıştır:

Dil bilgisi, bir dilin ses, kelime ve kelime grupları gibi öğeleri ile bunların cümle içindeki görevlerini ortaya koyan kurallar bütünüdür. Bu alandaki gelişmeler, okullarda okutulan dil bilgisi dersinin içeriğini veya bu dersi öğretme yöntemlerini pek fazla etkilememiştir. Dil bilgisi denince hala bir dili doğru konuşmak ve yazmak için bilinmesi gereken kurallar bütünü akla gelmektedir. Bu kurallar bütünü ezberlemek zorunda bırakılan öğrencilerin, eğer bunları yeterince öğrenemezlerse, diğer beceri alanlarında da yetersiz kalacakları düşünülmektedir. Bu düşünceden dolayı, konuşma ve yazmada görülen yanlışlıklar dil bilgisi öğretiminin yetersizliğine bağlanır (Üstten: Ergin, 1995: 382).

Dil bilgisi derslerinde fiil ve sıfat gibi kavramların ezbere öğretilip, dili doğru konuşma ve yazmada kullanılamaması dil bilgisi öğretiminin temelinde yatan sorunlardandır. Dil bilgisi öğretimi alanındaki tartışmalar öğretimin nasıl yapılacağı konusunda yoğunlaşmaktadır:

1. Dil bilgisi öğretimi gerekli midir?
2. Dil bilgisi ayrı bir ders olarak mı, Türkçe dersi içinde metinden hareketle mi işlenmelidir?
3. Öğrencilere geleneksel dil bilgisi mi modern dil bilgisi mi öğretilmelidir?
4. Ders konuları bütünden parçaya veya parçadan bütüne gidilerek mi verilmelidir?
5. Dil bilgisi tanım ve kuraldan ziyade örnek verilerek mi, örmekten tanıma gidilerek mi anlatılmalıdır?

1. Dil bilgisi öğretimi gerekli midir?

Muharrem Ergin, konuşma ve yazmada görülen hataları, dil bilgisi öğreniminin yetersizliğine bağlarken, dil bilgisi öğretilmesinin gerekliliğini de ifade etmektedir (Üstten: Ergin, 1995). Ankara'da çeşitli ilköğretim okullarının orta bölümlerindeki Türkçe öğretmenlerine uygulanan ankette, "Sizce ortaokullarda dil bilgisi öğretilmeli

midir?” sorusuna yüzde 93,10’u “evet” yanıtını vermiştir (Üstten: Aydın, 1999: 22). Dil bilgisi öğretme gerekçeleri arasında dil bilgisinin dile ilişkin yanlışları azaltması, yazma becerisini geliştirmesi, zihin gelişimine yardımcı olması gibi maddeler yer almaktadır. İnsanın ana dilinin gramerini bilmesinin, yabancı dil öğrenmede faydalı olacağı görüşü de ileri sürülmektedir (Üstten: Duru, 1942). Demirel ise, anlatımda görülen yanlışlıkları, kelime hazinesinin zengin olmayışından, “yanlış alışkanlıklardan ve yazım eksikliğinden” kaynaklandığını ifade etmektedir.

Dil bilgisinin öğretiminin önemini maddeler halinde özetleyecek olursak;

1. Dil düzeninin korunması sağlanmış olur.
2. Bilinçsiz bir şekilde kazanılmış dil duygusu, bilinçli dil bilgisi haline getirilir (Üstten: Sinanoğlu, 1958).

Dil öğreniminde dil bilgisi amaç değil, faydalanılan bir araçtır. Dil öğreniminde ve öğretiminde bu kadar önemli bir yere sahip olan dil bilgisi alanında okullarımızda karşılaştığımız sorunlara bakıldığında, dil bilgisi öğretiminin önemi bir kez daha anlaşılmaktadır.

Yöntem denildiğinde, dili ele alma ve öğretme olmak üzere, iki farklı görüş anlaşılmaktadır. Dil bilgisinin nasıl öğretilmesi gerektiği yerine, terim ve yaklaşım farklılıkları, takısız tamlama ve cümle konuları tartışılmaktadır. “Ne kadar öğretmeli?” veya “Hangi seviyede ne kadarı verilmeli?” gibi soruların cevabı tam olarak verilememektedir.

2. Dil bilgisi ayrı bir ders olarak mı yoksa Türkçe dersi içinde metinden hareketle mi işlenmelidir?

Dil bilgisi dersinin programda ayrı bir ders olarak verilmemesi gerektiği belirtilmektedir. Ancak, uygulamada bunun gerçekleşmediği, dil bilgisinin farklı bir ders gibi işlendiği görülmektedir. Bu konuda yaygın görüş, dil bilgisinin Türkçe dersi içindeki okuma parçalarından hareketle yapılmasıdır. (Üstten: Burdurlu, 1992). Öğrencilere metinle ilgili gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra, bir paragraf üzerinde dil bilgisi konusuyla ilgili çalışmalar yaptırılmalıdır. Burdurlu, bu şekilde yapılan

çalışmaların yüzde yetmişin üzerinde verim sağladığını belirtmektedir. (Üstten: Burdurlu, 1992: 4)

Okuma metinleri üzerindeki dil bilgisi çalışmaları, parçanın doğru okunmasını ve anlaşılmasını sağladığı gibi, öğrencilerin konuşmaların ve yazmalarını da geliştirir. (Üstten: Öz, 2001: 267) “Metinleri takip ederek metinlerden kurallara ve metinlerdeki görevlerden şekillere gittiğimiz zaman, herhalde gramerimiz çok daha başka bir görüş açısından ve kapsamlı bir şekilde, ufku genişlemiş olarak karşımıza çıkacaktır” (Üstten: Korkmaz, 1995: 10).

Metinde geçen cümleler dil bilgisi öğretiminde faydalı olmakla beraber, her zaman öğretici ve yerinde örnekler olmayabilir. Bu durumda öğretmenler dil bilgisi için “metin dışı defterlerine” başvurmalıdır. (Üstten: Sağır, 2002: 58)

Dil bilgisi konuları, Türkçe dersinde ayrı bir şekilde verildiği zaman ezberden öteye geçemeyen, beceri ve alışkanlığa dönüşemeyen kurallar ve tanımlardan ibaret kalmaktadır. Konuya uygun seçilmiş bir metin, öğrencinin konuyu kavramasında en önemli araçtır.

3. Öğrencilere geleneksel dil bilgisi mi yoksa modern dil bilgisi mi öğretilmelidir?

Modern dil bilimciler dil bilgisini, içgüdüsel (zihinsel) dil bilgisini sunuluş biçimi olarak ele almaktadır (Üstten: Aydın, 1997: 23). Dil bilgisi, öğrencilerin bu içgüdüsel olarak öğrendiklerini “bilinç düzeyine çıkarma ve bunları kullanım alanına getirmelerini sağlamalıdır (Üstten: Demirel, 2004: 94). Modern dil bilimciler bu noktada, geleneksel dil bilgisinin iyi bir sunum içermediğini savunmaktadırlar (Üstten: Aydın, 1999).

Geleneksel dil bilgisi kitaplarında gördükleri tutarsızlıkları örnek olarak gösteren modern dil bilgisi savunucuları, bütün dillerde ortak olan kavram ve ilkelerle bir dile özgü değiştirgeçleri temel almaktadırlar (Üstten: Aydın, 1997). Geleneksel dil bilgisi, kullanılan ve yaşayan dilin belli bir kısmını eleştirebilir; ancak geleneksel dil bilgisine karşı çıkanlar, modern dil bilgisinin ne olduğu konusunda

doyurucu açıklamalar yapmamaktadırlar. Modern dil bilgisi ile geleneksel dil bilgisi arasındaki farkı belirtmedikleri gibi, yöntem olarak da bir görüş öne sürmemektedirler. Modern dil bilimciler modern dil bilgisini savunurken, anadili eğitiminin yabancı dil öğretimine katkısından bahsederler. Bunun için anadil eğitiminin evrensel dil bilgisi ilkelerine göre yapılması gerektiğini ileri sürerler. Burada dikkati çeken husus, ana dili mi yoksa yabancı dili mi öğretmenin esas amaç olduğudur. Modern dil bilimciler, tersini savunanları” zihinlerinde tek bir dil bilgisi” olan kişiler olarak yorumlamaktadırlar (Üstten: Aydın, 1997: 23)

Geleneksel dil bilgisinin eksik yönleri, yöntem değiştirmekle telâfi edilebilir; ancak yabancı dil öğretim temelli bir dil bilgisi anlayışını tercih etmek; telâfisi mümkün olmayan sonuçlar doğurabilir.

4. Ders konuları bütünden parçaya veya parçadan bütüne gidilerek mi verilmelidir?

Bu konuda iki farklı görüş ve yaklaşım bulunmaktadır. Cümleden başlanması gerektiğini savunanlar, kelimelerin ancak cümle içinde görev aldıkları zaman bir anlam ve değer kazandıkları görüşünü ileri sürmektedirler.” Onlar, bir dilin kelime hazinesinde, içleri gizli güçle dolu, fakat görevleri belirsiz ve genel olarak bir kavram ve fikir anlatan duruk varlıklardır. Bu durumda olan kelimeler, kışlalarda ayrı ayrı odalarda görevsiz olarak bekleyen birer ere benzerler. Cümleye girdikleri zaman ise, bir diziliş sistemine ve karşılıklı bağıntı esasına göre cephede görevlendirilmiş bir tümün öğeleri olurlar” (Üstten: Dilaçar, 1961: 24). Dilaçar, “fikir grameri” metodundan hareketle, ilk önce anlatım ve cümle tiplerini örneklerle göstermek, daha sonra şekil konusuna girmeden cümlelerin öğeleri konusunu vermek ve en son “şekil grameri” konusuna geçmek gerektiğini belirtmektedir. Öğrencilerin duygu ve düşünceleri ifade etmeleri için onlara dil bilgisi bir kurallar bütünü olarak değil, cümleden hareketle öğretilmeli ve böylece dili “Bir alet gibi kullanma yeteneği” kazandırılmalıdır (Üstten: Kiper, 1962: 37). Bu yönetime karşı çıkanlar ise ses bilgisinden başlamanın cümleyi eksiksiz olarak kavratmayı sağlayacağını ileri sürmektedirler (Üstten: Burdurlu, 1961: 839). Cümleden hareketle dil bilgisi öğretimi yapıldığında, cümleyi meydana getiren kelimelerin de öğretimi gerekmekte ve cümle

konusu geride kalmaktadır (Üstten: Burdurlu, 1961: 838). Sesten hareketle, kelime gruplarına ve daha sonra cümleye geçmek, öğrencinin kelime gruplarını cümle içinde tanımamasına yol açabilir. Cümleyi tanıyan bir öğrenci onun içinde yer alan kelime gruplarını daha kolay ayırt edebilir. Zihin, bütünü algılayan bir yapıya sahip olduğu için parçadan hareket etmek, bütünü oluşturma ve adlandırma açısından sakıncalı olmaktadır.

Konular seviyeye göre bölünmeli, önce cümlenin öğeleri öğretilmeli, daha sonra öğelerin kelime grubu olarak adlandırılması ve ardından kelime gruplarının yapı bakımından incelenmesi gerekir.

5. Dil bilgisi tanım ve kuraldan ziyade örnekten tanıma gidilerek mi anlatılmalıdır?

Tanımdan hareketle dil bilgisi öğretmeye kalkışmak vakit kaybından başka bir şey değildir. Öğrenci, zaten kitapta yer alan bir cümleyi ezberlemeye çalışarak başlangıçta örneksiz olduğu için anlamlandıramadığı ifadelerle zihnini doldurmaktadır. Hâlbuki günlük hayatta bağlantı kurabileceği örneklerden yola çıkarak öğrenciye dili öğretmek daha çabuk ve kalıcı olacaktır. İlk okuma-yazma dönemine kadar dili sezgisel yolla anne ve babasından öğrenen çocukların örneklerden önce önüne tanımlar koymak, onlara aşılması güç duvarlar oluşturmak demektir.

Bütün bu tartışmalar sonucunda yapmamız gereken, dil bilgisi öğretiminde kullanılacak yöntemler hangi sınıf seviyesinde ve konu dâhilinde uygulayacağımızı belirlemektir. Dil bilgisini kurallar bütünü olarak düşünüp öğretmeye çalışmaktan vazgeçip öğrencilerin anlayıp sevebileceği yöntemlerle öğretmemiz gerekmektedir. Farklı öğrenme stillerine sahip öğrenciler için hazırlayabileceğimiz çalışma kâğıtları, alıştırmaları ve çeşitli oyunlar öğrenmeyi daha zevkli ve kolay bir hale getirecektir (Üstten, 2004: 16).

2.1.9.9. Program ve Ders Kitabı İlişkisi

Ders kitabı, öğrenciler için hazırlanmış, aynı zamanda öğretmenlerinde faydalandığı öğretim faaliyetlerinin önemli araçlarından biridir. Eğitim sürecinde kullanılan farklı öğretim materyalleri arasında ders kitabı, öğretmenlerin en temel kılavuzudur (Dönmez, 2003: 92).

Ders kitabı, programda yer alan hedeflerle tutarlı konuların işlendiği, öğrencilere bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazandırıldığı temel bir kaynaktır. Dil öğretiminde en çok kullanılan temel kaynak ders kitabıdır. Ders kitabı öğrencilerin ilgi, yetenek ve öğrenme hızlarını dikkate almaktan çok, o dersin programında yer alan hedeflere ve işlenecek konulara göre hazırlanır. Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği, kitapların hazırlanması ve incelenmesi ile ilgili esas ve usulleri belirlemiştir (Tebliğler Dergisi, 2434-3.7.1995).

Buna göre kitapların ders programlarına uygun olarak hazırlanması ilkesi esas alınmıştır.

Ders kitapları ülkemizde Talim Terbiye Kurulu'nun onayından geçerek hazırlanmakta, bu yönüyle ders kitaplarında biçim ve içerik yönünden belli bir standart sağlamak hedeflenmektedir. Bu durum birtakım olumlu durumlar ortaya çıkarsa da, öğretmen ve ders kitabı yazarlarının yaratıcılığını olumsuz etkilediği yönünde eleştirilmektedir (Dönmez, 2003: 94).

2.1.9.10. Ders Kitaplarının Öğretimdeki Yeri ve Önemi

Türkçe öğretimi büyük ölçüde kitaplara dolayısıyla da metinlere dayalıdır. Çünkü okumanın, inceleyerek yazmanın hatta örnek okumalardan hareket edersek dinleme eğitiminin dahi ana malzemesi ders kitaplarıdır. Bu sebeptendir ki eğitim teknolojisinin kullanılmasında da metne, dolayısıyla kitaplara ihtiyaç duyulmaktadır (Özbay, 2008: 170).

Amacı ve aracı dil olan Türkçe öğretimi gibi bir derste kitap diğer materyallerle mukayese edilemeyecek kadar önemli bir eğitim aracıdır. Ders kitabı aracılığı ile çocuklara aktarılan Türk ve Dünya edebiyatının seçkin örnekleri, çocuklarımızın, Türkçenin kurallarını sezmelerine, bu sezgilerini davranışa dönüştürerek ifadelerinde

kullanmalarına ve kurallara uymayı alışkanlık haline getirmelerine vesile olur. Metin üzerinde yapılan çalışmalarla öğrencilere dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarında türlü beceriler kazandırılır. Ayrıca ders kitapları, öğretmenin ders verme, rehberlik etme, öğrenci kalitesini artırma çalışmalarına da önemli kolaylıklar getirmektedir. Ders kitapları programın hedeflerine uygun, ilmi ve edebi değeri olan metinleri içerir nitelikte olmalıdır (Aşillioğlu, 1993: 135).

Ders kitabı, metinler ve bunları destekleyen resim, fotoğraf, karikatür gibi görsel unsurlar ile değerlendirme sorularından oluşur. Kitapta metin işlenişleri yer almaz, bilgi verilmez. Öğrenci çalışma kitabı; ilgili öğretim programlarında yer alan amaç ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak ve öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesine yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırmaya, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, eser ile üniteleri görsel ve işitsel yönden destekleyen CD, DVD, VCD gibi ek materyalleri kapsar. Öğretmen kılavuz kitabı ise ilgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırmaya, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan eserdir (Özbay, 2008: 171).

Türkçe derslerinde kullanılan dil bilgisi kitaplarıyla Türkçe kitaplarının dil bilgisi sayfalarında tanım ve terimler yerine öğrencilerin temel dil becerilerini destekleyecek resim, grafik, şema, bulmaca, araştırma ve tartışma soruları, metin tamamlama örnekleri vs. gibi etkinlikler yer almalıdır. Öğrencilerin zengin öğrenme yaşantıları geçirmelerine olanak sağlayacak çalışma yapraklarının içeriği bu bakımdan büyük önem taşır. Öğrenci merkezli yöntem ve yaklaşımların ders ortamında yaşatılabilmesi kullanılan ders araç gereçlerinin öğrencilere etkinlik yapma fırsatı vermesiyle yakından ilgilidir (Karadüz, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 21 Yıl: 2006/2 s.15).

Etkili bir ders kitabı, öğrencinin ilgisini çekmeli, öğrencide derse karşı ilgi uyandırmalıdır. Öğrencinin kendi kendine öğrenmesi için fırsatlar verebilmeli, çocuğun kitapla olan bağını kuvvetlendirici yaşantılar sunabilmelidir (Yanpar, 2005: 114).

Dil bilgisi öğretiminde ders kitapları, öğrenci çalışma kitaplarının yanı sıra sözlük, imla kılavuzu gibi kitapların da dilin kurallarına uygun olarak hazırlanıp, öğrencilerin yararına sunulması gerekmektedir.

2.2. Eski (1981) ve Yeni (2006) İlköğretim Türkçe Dersi Programlarına Genel Bir Bakış

Eski ve yeni programa genel olarak bakıldığında her iki programda da 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununa göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarının esas alındığı görülmektedir.

1981 Türkçe Ders Programı davranışçı yaklaşıma göre oluşturulmuştur.

1981 Programının genel yapısının karmaşık olduğu söylenebilir. “Öğrencilere kazandırılacak davranışlar”ın yeterince iyi düzenlenmediği ve sınıflara göre farklılaşmanın sağlıklı biçimde gerçekleştirilemediği görülmektedir (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 10).

1981 Türkçe Ders Programında eğitim ve öğretim için amaçlar, ilkeler, metot ve teknikler belirtilmemiş, öğretmenin öğreteceği konular sırayla verilmiştir. Bu da öğretmenin öğretimde yeni konular ele almasını engellemiş, belli konularda eğitim yapmaya zorlamıştır.

Yeni Türkçe Öğretim Programında, yapılandırıcı yaklaşıma bağlı olarak ön bilgileri harekete geçirme, gelişim düzeyini dikkate alma, etkili iletişim kurma,

anlam kurma, uygulama ve değerlendirme gibi çalışmalar önem kazanmıştır (MEB, 2006).

Yeni Programda tema merkezli eğitim anlayışı söz konusudur. Tema merkezli dil eğitiminde öğretmen ve öğrenciler belli bir konu veya metin üzerinde çalışmaktansa birkaç konuyu veya metni içinde barındıran bir tema çerçevesinde çalışırlar. Bu yaklaşım, öğrencilerin öğrendikleri yeni şeyleri anlamlı bir bağlam içinde farklı disiplinlerden daha önce edindikleri bilgilerle ilişkilendirmelerini sağlar (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 11).

Eski programda dil bilgisi konuları bilgi düzeyinde ve ezber öğrenmeyle gerçekleştiği görülmekte iken, yeni programda dilbilgisi kurallarının öğrenciyeye sezdirilerek öğretilmesi amaçlanmıştır.

Yeni programda, konular bir önceki konu ile ilintili olarak, yeni konu ve kazanımlar verilmeden önce ön öğrenmelere temel oluşturacak bilgi ve becerilerin kazandırılmış olması göz önünde bulundurulmuştur.

2.2.1.İlgili Araştırmalar

Karadüz (2006) yaptığı “ İlköğretim Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarının “Öğreticilik” Kavramı Bağlamında Eleştirisi” adlı çalışmada, ilköğretim okulları 6,7 ve 8. sınıfların Türkçe kitaplarının dil bilgisi bölümleriyle Türkçe derslerinde kullanılan dil bilgisi kitaplarını öğreticilik yönüyle incelemiştir. Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi konularının birbirini tamamlayacak şekilde sıralanmadığını, metinlerin dil bilgisi konularına yönelik örnekleri yeterince içermediğini, Türkçe kitaplarının dil bilgisi bölümleriyle dil bilgisi konularını içeren diğer kitapların dil bilgisinin tanımları amaç edinerek hazırlandığını, öğrencilerin dil becerilerini destekleyecek etkinlikler içermediğini belirtmektedir.

Akyol (2006) tarafından “Türkçe Öğretim Programı: Yenilikler ve Sorunlar” adlı çalışmada programın hazırlanması kadar uygulanmasının da önemli olduğu belirtilmiş, program değişiklikleri ile bu programları uygulayacak öğretmenleri yetiştiren kurumlardaki değişikliklerin paralellik gösteremediği aktarılmıştır. Akyol

aynı çalışmasında yeni programa göre hazırlanan pek çok ders kitabının programın içeriğini tam olarak yansıtmadığı gibi özellikle seçilen metinler vasıtasıyla da yetişecek çocuklarımızı kötülüğe kötülükle karşılık vermeye, haksızlıklar karşısında kanaatkâr olmaya, okuduğundan belirli bir anlam elde etmemeye yönlendirdiğini belirtmiştir.

İşeri (2007) yaptığı “Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabının İlköğretim Türkçe Programının Amaçlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Niğde merkez ilköğretim okullarından 16 ‘sını rastgele belirlemiş ve bu okullarda görev yapan öğretmenler ile öğrenim gören öğrencilerin görüşlerine başvurarak veriler elde etmiştir. Bu veriler sonucunda öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine göre ders kitabının programın amaçlarına düşük ve orta düzeyde uygun olduğu sonucuna ulaşmıştır. İŞERİ, buna göre öğretim ortamlarına sunulan ders kitabının kaynak, kılavuz ve araç olma gibi işlevlerini yerine getirmediği sonucu ortaya çıktığını belirtmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın yöntemiyle ilgili olarak, araştırmanın modeli ve veri toplama teknikleri konularında açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma “ilköğretim Türkçe dersi 6. , 7. ve 8. sınıflar eski ve yeni öğretim programları ve ders kitaplarında dil bilgisi öğretiminin karşılaştırması” konusunu kapsadığı için betimsel doküman analizi çalışmasıdır.

Doküman analizi, yapılacak olan çalışma ile ilgili olan kayıt ve belgeleri toplayıp belirli kural veya sisteme göre kodlayıp inceleme işlemine denir. Doküman analizi belgesel gözlem ya da belgesel tarama olarak da ifade edilmektedir. Doküman analizi sürecinde, araştırmacı çalışmanın amacına yönelik mevcut kaynakları bulur, her bir kaynağı dikkatlice okur, gerekli bilgileri not alır ve notlardan yola çıkarak bazı değerlendirme işlemleri yapar. Bu süreçte en önemli konu araştırmacının kaynaklardaki bilgileri, kaynaktan anlatılmak istenilen gibi anlaması ve o doğrultuda kullanılmasıdır. Bu işlemin sonucunda yeni bir bilgiye ulaşılması veya bu yolla bir keşif yapılması zor görülmekle birlikte, daha çok yapılanlardan yola çıkılarak, genel eğilimlerin, farklı düşünce ve fikirlerin varlıkları biraz daha netleşmiş olur (Çepni, 2007: 76-77).

Doküman analizi araştırma çalışmalarında, genel tarama ve içerik çözümlemesi olmak üzere iki farklı amaç için kullanılmaktadır. Genel tarama, literatür tarama olarak da ifade edilmektedir. İçerik çözümlemesi ise daha çok meta-analizle örtüşmektedir (Karasar, 2007: 184-185).

3.2. Veri Toplama Teknikleri

Araştırma sırasında verilerin toplanması belgesel tarama yoluyla yapılmıştır. Belgesel tarama var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya denir (Karasar, 2007: 183). Belgesel tarama, belli bir amaca yönelik kaynakları bulma, okuma, kaydetme ve değerlendirme işlemlerini içine almaktadır.

Konu ile ilgili literatür taranarak daha önce yapılan çalışmalar, yazılan makale ve eserler gözden geçirilmiş; ilköğretim okulları ile ilgili genelge, yönerge, yönetmelik ve alınan kararlarla birlikte Türkçe Dersi öğretim programları ve ders kitapları da incelenmiştir. Ayrıca eğitimin genelini ilgilendiren planlama, strateji, yöntem ve teknikler, değerlendirme ve materyallerle ilgili makale, kitap ve araştırmalardan faydalanılmıştır. Tüm bu incelemeler düzenli olarak not alınmış ve kaydedilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1.Alt Amaçlara Yönelik Bulgular

4.1.1. İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Eski Öğretim Programının Özelliklerine Yönelik Bulgular

1981 Türkçe Programı, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 22.09.1981 tarih ve 172 sayılı kararıyla kabul edilmiş ve 26 Ekim 1981 gün ve 2098 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanmıştır.

1981 programı, genel amaçlar, açıklamalar, anlama, anlatım, dilbilgisi ve yazı genel başlıklarından oluşmaktadır. Türkçe öğretiminin temelinde yer alan dört dil becerisi olarak kabul edilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine ilişkin hedef ve davranışlar programın temelinde yer almıştır. Anlama, anlatım, dilbilgisi ve yazı bölümlerinin alt başlıklarında 6. 7. ve 8. sınıflar için özel amaçlar ve öğrencilere kazandırılacak hedef davranışlar ayrı ayrı belirtilmiştir. Ancak; 1981 programında temel beceriler olan dinleme ve okumanın anlama, konuşma ve yazmanın anlatım başlıkları altında ele alınıp ayrı başlıklar halinde ele alınmayışı dört temel beceriye gereken önemin verilmediğini göstermektedir.

1981 programında içeriğin nasıl düzenleneceği ve konuların belirlenmesinde nelere dikkat edileceği konusunda herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Bu nedenle seçilen konularla belirlenen hedefler arasında bir tutarlılığın olup olmadığı belli değildir. Diğer bir açıdan “Belirtke Tablosu” programda yer almamakta; ayrıca böyle bir tabloyu hazırlamanın gereği de vurgulanmamaktadır (Demirel, 1999: 33).

Çağdaş program geliştirme anlayışına göre yer alması gereken öğrenme yaşantıları ve eğitim durumları bu programda yer almamakta, onun yerine yöntem ve kullanılacak araç-gereç konusunda öğretmenlere bilgi verilmektedir. Oysa programda

yer alan davranışların nasıl kazandırılması gerektiği konusunda bir ya da iki eğitim durumunun örnek olarak verilmesi yararlı olurdu. Diğer bir açıdan bu programa ilişkin olarak öğretmenlere kullanabilecekleri bir kılavuz kaynak kitap hazırlanmamış olması bir eksiklik olarak görülmektedir (Demirel, 1999: 33).

1981 Türkçe ders programının dilbilgisi bölümünde özel amaçlar belirtildikten sonra öğrencilere kazandırılacak davranışlar sınıf düzeyinde ayrı ayrı belirtilmiştir. Bu davranışlar 6. sınıflar için 19, 7. ve 8. sınıflar için 16 maddeden oluşan bölümler halinde belirtilmiştir. Dilbilgisi bölümünün devamında dilbilgisi öğretiminde kullanılacak yöntem konusunda “Bilimsel yöntem, araştırma, gözlem, inceleme, deneme, uygulama, karşılaştırma, nedenleri araştırma, sebep-sonuç ilişkisini açığa çıkarma gibi çalışmalara dayanır. Türkçe öğretiminde bu yöntem uygulanmalı, derslerde yaparak öğrenme, yaparken öğrenme temel olmalıdır. Ancak, çalışmalarda bu yöntem dondurulmuş kalıp olarak uygulanmamalı, her şeyden önce, öğrencide öğrenmeye karşı güçlü bir istek uyandırarak yolunu, yöntemini kendisinin bulması sağlanmaya çalışılmalıdır.” Denilmektedir. Böyle bir yaklaşım programda belirtilirken öğretmenlere bu yöntemi uygulayacakları teknik konusunda bilgiler verilmemesi programda bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dilbilgisi öğretiminde uzun yıllardır “dilbilgisi ayrı bir ders olarak mı okutulmalıdır yoksa Türkçe dersi içinde mi verilmelidir?” sorusunun cevabı olarak da yine 1981 programında “Türkçe dersinin dinleme, okuma-anlama, anlatma, dil bilgisi, yazım vb. etkinlikleri kaynaştırılmış olarak, hiçbiri öbüründen soyutlanmadan (ders saatleri ayrılmadan) işlenmelidir. Özellikle dil bilgisi ayrı bir ders saatinde değil, okuma, dinleme, anlama, anlatım etkinliklerinde ihtiyaç olduğu anda işlevsel olarak yer almalı; okumanın, dinlemenin yani anlamanın ve anlatmanın, tam kusursuz olmasını sağlamak için bir araç olarak kullanılmalıdır.” İbaresini yer almaktadır. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere programda dil bilgisinin Türkçe dersi içerisinde sarmal olarak yer alarak öğretilmesi öngörülmektedir.

1981 programının geneline bakıldığında geleneksel yaklaşım temelinde öğretmen merkezli öğretim modeline göre hazırlandığını, dilbilgisi hedef davranışlarının ilerleyen sınıflarda öğrenci gelişimi dikkate alınmaksızın

tekrarlandığını, ölçme ve değerlendirme anlayışının geleneksel olduğunu, öğrencinin gelişimini izlemeye ve değerlendirmeye yönelik olmadığını görürüz.

Türkçe eğitiminin amacı; sadece dinleme, konuşma, okuma ve yazma, dilbilgisi kuralları öğretme alanlarında ezber bilgilerin kazandırılması değil, öğrencilerde bu bilgileri beceri haline getirecek, düşünen, sorgulayan, öğrenmeyi öğrenen, bilgiyi üretebilen, kullanabilen, problemlere çözüm odaklı yaklaşabilen bireyler yetiştirmek olmalıdır.

Tüm bu ve benzeri sorunlar nedeniyle çağın gereklerine ve öğrencinin gelişim düzeyine uygun olarak üst becerilerin geliştirilmesinde öğrenci merkezli, çoklu zekâ kuramını, yapılandırmacı yaklaşımı ve beyin temelli öğrenmeyi göz önünde bulunduran, bireysel farklılıklara duyarlı bir Yeni Türkçe Eğitim Programına ihtiyaç duyulmuş, 2006 yılından itibaren 6, 7 ve 8. sınıflarda yeni Türkçe dersi programı uygulamaya konulmuştur.

4.1.2. İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Yeni (2006) Türkçe Dersi Öğretim Programının Genel Özelliklerine Yönelik Bulgular

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda Türkçe programı 2005 yılında yenilenmiştir. Yeni program hazırlanırken 1981 programından farklı olarak ilköğretim 1. kademe (1-5.sınıflar) ve 2. kademe (6-8.sınıflar) için farklı öğretim programları hazırlanmıştır. 1-5. sınıflar için hazırlanan programın pilot uygulaması 2004-2005 yılında yapılmış, bu program 2005-2006 öğretim yılından itibaren tüm okullarda uygulanmaya başlanmıştır. 6-8. sınıflar için hazırlanan program ise 2005-2006 öğretim yılında pilot okullarda, 2006-2007 öğretim yılından itibaren tüm okullarda uygulanmaya başlanmıştır (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 11).

Programda yapılandırmacı yaklaşıma bağlı olarak ön bilgileri harekete geçirme, gelişim düzeyini dikkate alma, etkili iletişim kurma, anlam kurma, uygulama ve değerlendirme gibi çalışmalar önem kazanmıştır. Hem 1-5. sınıflar hem de 6-8. sınıflar için hazırlanan programla birlikte program kılavuzu hazırlanmıştır. Kılavuzda

destekleyici bilgilere, ders işleme ve etkinlik örneklerine, ölçme formlarına yer verilmiştir (MEB, 2006).

Türkçe Öğretim Programı yapılandırmacı anlayışa göre hazırlanan, öğrenciyi ve öğretmeni aktif olmaya teşvik eden bir öğrenme ve öğretme aracıdır. Bu cümledeki araç kelimesinden programın her şey olmadığı, öğrenmeyi öğrenci giriş davranışları, zihinsel kapasite, öğrenme ortamları, öğretmen davranışları ve öğretim becerileri gibi unsurların da etkilediği hemen anlaşılabilir (Akyol, 2006: 2).

Yeni öğretim programına genel olarak bakıldığında tematik yaklaşımın benimsendiğini, dayandırıldığı yapılandırmacı yaklaşımın gereği olarak öğrenciyi merkeze alan, öğrenme sürecinde aktif olmasını sağlayan, öğretmeni öğrenmeye kılavuzlayan yol gösteren bir anlayışla oluşturulduğu görülmektedir.

Yeni Türkçe Öğretim Programında dilbilgisi alanı yer almış, hedef davranış ifadeleri yerine amaç ve kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamalar kısmı yer almıştır. 6. 7. ve 8. sınıf düzeylerinde dil bilgisi amaç ve kazanımları maddeler halinde belirtilmiş, kazanımlar sınıf düzeyine göre ayarlanmıştır.

Dil bilgisi ayrı bir öğrenme alanı olarak değerlendirilmemiş, diğer öğrenme alanları ile birlikte verilmesi amaçlanmıştır.

Dil bilgisi alanında ve sınıf düzeyinde etkinlik örnekleri yer almaktadır. Bu etkinlik örneklerinde bireysel farklılıklar da dikkate alınmış, farklı duyu organlarına hitap eden etkinlik örnekleri tasarlanmıştır.

İlköğretim yeni Türkçe dersi programı dil bilgisi konuları incelendiğinde 6. sınıflarda iki amaç ve kazanım bu amaç ve kazanımlardan birincisinde 9, ikincisinde de 8 alt kazanımın olduğunu görüyoruz. 7. sınıflarda 5 maddelik amaç ve kazanım ve bu maddelerin alt amaçları olarak birinci amacın 8, ikincinin 2, üçüncünün 3, dördüncü amacın 4 ve beşinci amacın 3 maddelik alt amaçları olduğunu görüyoruz. 8. sınıflardaki dil bilgisi amaç ve kazanımlarına baktığımızda 3 maddelik amaç ve kazanım görüyoruz. Bu maddelerden birinci kazanımın 4, ikinci kazanımın 11, üçüncü kazanımın 2 maddelik alt amaçları bulunduğu görülmektedir.

Dil bilgisi konularında yer alan amaç ve kazanımlar etkinlik örnekleri ve açıklamalar bölümleriyle desteklenmiş, öğretimin nasıl yapılacağı konusunda yol gösterici olmuştur. Program etkinlik ağırlıklı olarak planlanmıştır.

2006 programının geneline bakıldığında değerlendirmenin etkinlik ağırlıkta olduğu gözlenmektedir. Program ezber bilgi yerine beceri kazandırma üzerine yapılandırılmıştır.

Yeni programda öğretmen ezber bilgi aktaran değil, bilgiyi sorgulatan, bilgiye ulaşmada yol gösteren olarak görev almaktadır. Böylece öğrenci öğrenme süreci içerisinde aktif olarak yer almakta, öğrenme etkinliklerle de desteklenerek daha eğlenceli ve kalıcı öğrenme gerçekleşmektedir.

2006-2007 öğretim yılından itibaren tüm okullarımızda uygulamaya konulan Türkçe Öğretim Programı'nın diğer öğrenme alanlarında olduğu gibi dil bilgisi öğretiminde de öğretmenlere öğretim yöntem ve teknikleri konusunda daha çok seçenek sunmaktadır.

4.1.3. İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Eski (1981) ve Yeni (2006) Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Genel Çerçeve Benzerlik ve Farklılıklarına Yönelik Bulgular

1981 Türkçe programı incelendiğinde hedefler, davranışlar, öğrenme öğretme süreci, içerik ve ölçme değerlendirme boyutlarıyla “davranışçı” bir program özelliği taşıdığı görülebilir. Program amaçlar doğrultusunda saptanan konular ve hedefler, hedefleri gerçekleştirmek için belirlenen davranışlar doğrultusunda oluşturulmuş öğretmen merkezli etkinlikler ve çoğunlukla ürünü yani davranış değişikliğini ölçme ve değerlendirme anlayışı taşımakta olduğundan davranışçıdır (Vural, 2003: 106).

Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yapılandırmacı yaklaşımın esas alındığı görülür. Türkçe dersi program kılavuzunda yapılandırmacı anlayış aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır (TTKB, 2006: 151):

“Yapılandırmacı yaklaşıma göre bilgi zihinde yapılandırılmaktadır. Bilgi, dinleme, okuma ve görsel okuma ile alınan bilgiler zihinde sıralama, sınıflama, ilişkilendirme, sorgulama, analiz ve sentez yapma gibi çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilerek iyice anlaşılacaktır. Bireyin ön bilgileriyle yeni bilgiler bütünleştirilerek zihinde yapılandırılmaktadır. Konuşma, yazma ve görsel sunu ile zihinde yapılandırılan bu bilgiler gözden geçirilmekte, belirlenen amaç ve yönteme göre sıralama, sınıflama, ilişkilendirme, sorgulama, analiz ve sentez yapma gibi çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilerek cümlelere, kelimelere, hecelere ve sese dökülmektedir. Yapılandırıcı yaklaşıma göre Türkçe öğretiminde öğrenme alanları bütün olarak ele alınmalıdır. Bu doğrultuda Türkçe öğretiminde öğrenmenin anlam kurmak olduğu, öğrencinin sunulan bilgiyi olduğu gibi ezberlemek ya da kabul etmek yerine, bilgiyi sorgulaması gerektiği, öğrencilerin kendi öğrenmesinde etkin bir rol üstlenmesine çalışıldığı, öğrencilerin alıştırmaya yapmak yerine; gerçek yaşamlarında karşılaştıkları sorunları ele almaları ve bu sorunları kendilerinin çözmeleri sağlandığı ifade edilmektedir.”

1981 programı anlama, anlatım, dilbilgisi, yazı ve Atatürkçülük bölümlerinden oluşmaktadır. Yeni program ise; dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma ve dilbilgisi alanlarından oluşmaktadır.

1981 programı bilimsel-teknolojik gelişmeler karşısında yenilenemeyen bir programken yeni program eğitim alanındaki çağdaş yaklaşım, anlayış ve modelleriyle oluşturulmuştur.

1981 Türkçe programı beş yıllık zorunlu eğitim sistemine göre hazırlanmış, yeni program 4306 sayılı Sekiz Yıllık kesintisiz Zorunlu İlköğretim Yasası'na göre düzenlenmiştir.

Eski program öğretmen merkezli anlayışa sahipken yeni program öğrenciyi merkeze alan bir anlayışın ürünüdür.

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı önceki programdan farklı olarak metin seçiminde tematik yaklaşımı esas almıştır. Bu yaklaşıma göre her sınıf düzeyinde zorunlu ve seçmeli olacak şekilde temalar seçilmiştir. Tema sayısı 6. 7. ve 8.

sınıflarda 2'si zorunlu, 4'ü seçmeli olmak üzere 6 tema olarak belirlenmiştir.

1981 programında metinlerin uzunluğu ile ilgili olarak “Seviyeye uygun uzunlukta olmalıdır” ifadesi yer alırken 2006 programında metinlerin “işlenecek süreye uygun uzunlukta” olması gerektiği belirtilmiştir.

1981 programı dil bilgisi konularına 4. ve 5. sınıflarda yoğun bir şekilde yer verirken; 2006 programında dilbilgisi konuları amaç ve kazanımlar olarak öğrenci gelişim düzeyi dikkate alınarak 6. 7. ve 8. sınıflara sistemli bir şekilde dağıtılmıştır.

1981 Türkçe programında öğretmenlere yönelik kılavuz bir kitap bulunmazken yeni programın getirdiği kılavuz kitap öğretmenlere yol gösterici nitelik taşımaktadır.

Eski programda sınav durumlarına ve ölçme tekniklerine ilişkin örneklere hiç yer verilmemekte; bunun yerine kısa kuramsal açıklamalar tercih edilmektedir. Özellikle dört temel dil becerilerinin nasıl test edileceği konusunda öğretmenlere örnekli ve açıklamalı sınav durumları konusunda bilgi verilmesi programın başarıya ulaşması açısından önemli görülmektedir (Demirel, 1991: 33). Yeni Türkçe dersi öğretim programında değerlendirme, süreç değerlendirme olarak benimsenmiş ve bununla ilgili olarak değerlendirme ölçekleri verilmiştir. Öğretmenlere, öğrencileri çeşitli değerlendirme formları ile değerlendirerek öğrencilerin gelişimlerini yakından değerlendirme fırsatına sahip olmuştur.

1981 programında dilbilgisinin anlama ve anlatım etkinliklerinden kopuk ve soyut bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Yeni programda dilbilgisi etkinlikleri dört temel öğrenme alanının (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) içinde verilmiş, dilbilgisi kurallarının ezber yerine beceri haline gelmesi amacı güdülmüştür.

1981 programının davranışçı yaklaşımına karşın 2006 Türkçe dersi öğretim programı hedef davranışlar yerine etkinlik temelli bir yapılanma içerisinde sunulmuştur. Eski program sonuca yönelik değerlendirme sistemini benimserken yeni programda sonucun yanı sıra, süreç de önem kazanmıştır.

Yeni programın getirdiği yeniliklerden biri de program doğrultusunda her sınıf için üç farklı kitap hazırlanması zorunluluğudur. Bu kitaplar, metinlerin yer aldığı

öğrenci ders kitapları, etkinliklerin yer aldığı öğrenci çalışma kitapları ve bu iki kitabın içerisinde bulunanları kapsayan ve öğretmene öğretim sırasında rehberlik eden öğretmen kılavuz kitabıdır.

4.1.4. İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Eski Türkçe Dersi (1981) Öğretim Programında Yer Alan Dilbilgisi Konuları ve Amaçlarına Yönelik Bulgular

4.1.4.1. İlköğretim 6. Sınıf Eski Türkçe Dersi (1981) Öğretim Programında Yer Alan Dilbilgisi Konuları ve Amaçlarına Yönelik Bulgular

Türkçe dersi eski (1981) öğretim programında 6. 7. ve 8. sınıflarda ortak olarak aşağıdaki özel amaçlar belirtilmiş daha sonra sınıf düzeyinde öğrencilere kazandırılacak davranışlar ayrı ayrı yer almıştır.

Özel Amaçlar

A. Anlamlarına göre cümleleri, cümle içinde kelimeleri doğru vurgulayabilme;

- Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını kavrayabilme, deyimleri anlayabilme;
- Kelimeleri gerçek, mecaz, terim anlamlarında ve sesteş, anlamdaş, karşıt anlamlı kelimeleri, deyimleri anlatma etkinlikleri içinde doğal olarak kullanabilme;
- Büyük ve küçük ses uyumlarını kavrayıp uygulayabilme;
- Kelime türlerini cümle içindeki anlamlarına ve görevlerine göre tanıyabilme ve doğal olarak kullanabilme;
- Kelimelerin yapısı ve dilimizin özelliği olan kelime türetme yollarını kavrayabilme;
- Kelimeleri, takıları doğru anlayabilme ve yazabilme;
- Noktalama işaretlerini tam ve doğru olarak kullanabilme;

- Fiil kiplerini, basit ve birleşik zamanlı biçimlerini, çatılarını; ek fiilleri, yardımcı fiilleri, birleşik fiilleri, filimsileri cümle içinde kavrama ve doğru kullanabilme;
- Cümlelerde ögelerin sıralanışını, sıralanışa göre anlam değişikliğini kavrayabilme ve buna göre cümle kurabilme;
- Cümle türlerini (anlamlarına, yapılarına, yüklemelerine ve ögelerinin sıralanışına göre) öğrenebilme;
- Cümlelerin görevlerini kavrayabilme; davranışlarını kazandırmaktır;

B. Bir önceki sınıflarda kazandıkları davranışları pekiştirmektir.

Genel olarak özel amaçlar verildikten sonra öğrencilere kazandırılacak dil bilgisi beceri ve alışkanlıklar 6. sınıf için 19 madde halinde listelenmiştir. Bu davranışlar şunlardır:

1. Cümleyi tanıyabilmek ve yazımını kavrayabilmek;
2. Cümle içinde kelimeleri doğru vurgulayabilmek, sesteş kelimelerin anlamını vurgu ile belirtebilmek, vurgu yoluyla cümlenin türlü anlamlarını gösterebilmek;
3. Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını kavrayabilmek; kelimeleri bu anlamlarda kullanabilmek;
4. Büyük ses uyumunu tanıyıp kullanabilmek;
5. Sesteş, anlamdaş, karşıt anlamlı kelimeleri kullanabilmek, kelime yapıları ve Türkçede türetme yollarını, en işlek yapım eklerini kavrayabilmek;
6. Cümledeki görevine ve anlamına göre aynı kelimenin hangi türde kullanıldığını anlayabilmek (sıfat, fiil, zarf vb.);
7. Kelimeleri cümle içinde görevlerine göre kullanabilmek;
8. Cümle içinde edatı, bağlacı, zarfı tanıyabilmek, kullanabilmek;
9. Cümle içinde niteleme ve belirtme sıfatlarını (işaret, belgesiz, sayı, soru sıfatları) tanıyabilmek, kullanabilmek;
10. Cümle içinde zamiri tanıyabilmek, kullanabilmek (kişi, işaret, belgesiz, soru zamirleri);
11. Ki bağlacını kullanabilmek;

12. De bağlacını doğru kullanabilmek;
13. İle kelimesini doğru kullanabilmek;
14. Fiil kiplerinden bildirme kiplerini kavramak ve cümle içinde kullanabilmek;
15. Fiillerin olumlu, olumsuz, soru biçimlerini doğru kullanabilmek, anlamlarına göre türlerini kavrayabilmek;
16. Soru eki “mi” yi doğru yazabilmek;
17. Kurallı ve devrik cümleyi kavramak;
18. Noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanabilmek;
19. Türkçe “sözlük” e ve yazım kılavuzuna vb. başvurabilmektir.

4.1.4.2. İlköğretim 7. Sınıf Eski Türkçe Dersi (1981) Öğretim Programında Yer Alan Dilbilgisi Konularına ve Amaçlarına Yönelik Bulgular

1981 Türkçe dersi öğretim programında daha önce de değinildiği gibi özel amaçlar her sınıf için ayrı ayrı belirtilmeden genel olarak verilmiştir. 7. sınıfa ait dilbilgisi bakımından kazandırılacak bilgi, beceri ve alışkanlıklar 16 madde halinde aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

1. Cümle içinde kelimeleri doğru vurgulayabilmek; sesteş kelimelerin anlamını vurgu yolu ile belirtmek, vurgu yoluyla cümlenin türlü anlamlarını gösterebilmek;
2. Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını kavrayabilmek, kelimeleri bu anlamlarda kullanabilmek; küçük ses uyumunu tanıyıp kullanabilmek;
3. Sesteş, anlamdaş, karşıt anlamlı kelimeleri kullanabilmek;
4. Deyimleri anlayıp kullanabilmek;
5. Kelimeleri cümle içinde görevlerine göre kullanabilmek;
6. Cümle içinde zamiri tanıyabilmek (kişi, işaret, belgesiz, soru zamirleri);
7. Zamir görevi gören ekleri tanıyabilmek, kullanabilmek;
8. Kelimeleri, cümle içinde yapılarına göre değerlendirmek;
9. Fiil kiplerinden dilek kiplerini kavramak ve cümle içinde kullanabilmek;
10. Anlamlarına göre cümle türlerini kavrayabilmek ve bu türde cümleler kullanabilmek;
11. Ek fiilleri, yüklemlerine göre cümle türlerini kavrayabilmek ve bu türde cümleler kurabilmek;

12. Yardımcı fiilleri kavrayabilmek ve cümle içinde doğru yazabilmek;
13. Etken, edilgen, geçişli, geçişsiz fiilleri kavrayabilmek;
14. Kurallı ve devrik cümleyi kavrayabilmek;
15. Noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanabilmek;
16. Türkçe “Sözlük” e ve yazım kılavuzuna başvurabilmektir.

4.1.4.3. İlköğretim 8. Sınıf Eski Türkçe Dersi (1981) Öğretim Programında Yer Alan Dilbilgisi Konularına ve Amaçlarına Yönelik Bulgular

1981 Türkçe ders programında dilbilgisi bakımından 8. sınıf düzeyinde kazandırılacak bilgi, beceri ve alışkanlıklar şunlardır:

1. Cümle içinde, kelimeleri doğru vurgulayabilmek, sesteş kelimelerin anlamını vurgu ile belirtebilmek, vurgu yoluyla cümlenin türlü anlamlarını gösterebilmek;
2. Kelimelerin gerçek, mecaz, terim anlamlarını kavrayabilmek;
3. Deyimleri anlayıp kullanabilmek;
4. Sesteş, anlamdaş, karşıt anlamlı kelimeleri kullanabilmek;
5. Kelimeleri yapılarına göre tanıyabilmek;
6. Kelimeleri cümle içindeki görevlerine göre kullanabilmek;
7. Cümle içinde zaman, yer, yön, nitelik, nicelik, soru zarflarını tanımak, ad, sıfat ve edatlarla ilişkilerini kavramak, doğru kullanabilmek;
8. Fiillerin basit ve birleşik zamanlı biçimlerini kavramak ve cümle içinde kullanabilmek;
9. Ek fiil, birleşik fiilleri kavrayabilmek ve cümle içinde doğru yazabilmek;
10. İşteş, dönüşlü, geçişlilik kazanmış ve geçişlilik derecesi artırılmış fiilleri kavrayabilmek;
11. Cümlelerde öğelerin sıralanışını, sıralanışa göre anlam değişikliğini kavramak, buna göre cümle kurabilmek;
12. Fiilimsileri tanımak ve kullanabilmek;
13. Yapılarına göre cümleleri, öteki cümle türlerini kavrayabilmek ve bu türlerde cümleler kurabilmek;
14. Cümleciklerin görevlerini kavrayabilmek;

15. Noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanabilmek;
16. Türkçe “Sözlük”e ve yazım kılavuzu’na vb.ne başvurmadır.

4.1.5. İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Dilbilgisi Konuları ve Amaçlarına Yönelik Bulgular

4.1.5.1. İlköğretim 6. Sınıf Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Dilbilgisi Konuları ve Amaçlarına Yönelik Bulgular

Yeni Türkçe Öğretim Programı 6. sınıflar dilbilgisi bölümünde üç alt başlık bulunmaktadır. Bu başlıklar amaç ve kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamalar kısımlarından oluşmaktadır.

Amaç ve Kazanımlar

a.Kelimenin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

1. Kök ve eki kavrar.
2. İsim kökü ile fiil kökünü ayırt eder.
3. Yapım eki ile çekim ekini ayırt eder.
4. Gövdeyi kavrar.
5. Yapım eklerinin işlevlerini ve kelimeye kazandırdığı anlam özelliklerin kavrar.
6. Birleşik kelimeyi kavrar.
7. Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.

b.Kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

1. İsimlerin cümledeki işlevlerini kavrar, isimleri işlevlerine uygun olarak kullanır.
- 2.Zamirlerin cümledeki işlevlerin fark eder, zamirleri işlevlerine uygun olarak kullanır.

3. Hal eklerinin işlevlerini kavrar.
4. İyelik eklerinin işlevlerini kavrar.
5. İsim tamlamalarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.
6. Sıfatların cümledeki işlevlerin fark eder, sıfatları işlevlerine uygun olarak kullanır.
7. Sıfat tamlamalarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.
8. Edat, bağlaç, ünlemlerin işlevlerini ve cümleye kazandırdıkları anlam özelliklerini kavrar; bu kelimeleri işlevlerine uygun olarak kullanır.
9. kelimeleri cümlede farklı görevlerde kullanır.

Etkinlik Örnekleri

 “Mıknatıs”: Kelime kökleri ve ekler kartlara yazılarak öğrencilere dağıtılır. Öğretmenin okuduğu metinde geçen kelime kartını elinde bulunduran öğrenci ayağa kalkar. Öğrenciler ellerindeki ek kartlarına bakarlar. Bu kelimeye uygun olan ekleri elinde bulunduran öğrenciler, kökü taşıyan öğrencinin yanına giderek yeni kelimeler oluştururlar. Oluşturulan yeni kelimeler yüksek sesle söylenir (1. kazanım).

 “Çiçekçi”: Çiftçiden pazarda satmak üzere ürünlerini iki çuvala yerleştirilmesi istenir. Öğrenciler verilen metindeki isim ve fiilleri ayırarak çuvallara yerleştirir (2. kazanım). (**Bakınız. Etkinlik Örnekleri**)

 Farklı olanı bulma: Altı çizili eklerden farklı olanı (çekim eki/yapım eki) bulunur (3. kazanım).

 “Ekleri de Birbirine Ekleyelim”: Yapım eki almış bir kelimeye farklı ekler getirilerek yeni kelimeler türetilir (4. kazanım).

 Tamamlama: Cümleyi oluşturan kelimelerdeki boşluklar uygun yapım ekleriyle tamamlanır (5. kazanım).

 Birleştirme: Verilen farklı kelimeler eşleştirilerek uygun yöntemlerle birleştirilir (6. kazanım).

 Gruplandırma: Okunan herhangi bir kitaptan belirlenen yirmişer kelime (basit, bileşik ve türemiş) öğrencilerin kendi çizdikleri resimlerin içerisine yazılır. Bu çalışmalardan beğenilenler sınıf veya okul panolarında sergilenir (7. kazanım).

 “Kelime Bankası”: Bir grup öğrencinin görev aldığı hayali bir banka kurulur. Öğrencilerden biri seçtiği kelimeleri hesabına yatırır. Karşılığında yeni kelimeler alır.

- **Listeleme:** Özel isimler, cins ve topluluk isimleriyle ilgili kelime listeleri yapılır (1. kazanım).
- **Yerine koyma:** Zamirlerin yerine karşıladıkları isimler yazılır (2. kazanım).
- **Şema oluşturma:** Hâl ekleriyle ilgili şemalar düzenlenir (3. kazanım).
- **“Ne Hâldeyim?”:** Cümlelerdeki boşluklar uygun hâl ekleriyle tamamlanır (3. kazanım).
- **Boşluk doldurma:** Cümlelerdeki boşluklar uygun iyelik ekleriyle tamamlanır (4. kazanım).
- **Eşleştirme:** Hazırlanan kelime tablolarından birbiriyle ilişkili olan kelimeler eşleştirilir, uygun eklerle tamlamalar kurulur (5. kazanım).
- **Tamamlama:** Cümleyi oluşturan kelimelerde bırakılan boşluklar uygun tamlama ekleriyle doldurulur (5. kazanım).
- **“Nereye?”:** Verilen boşluklara uygun sıfatlar yazılır (6. kazanım).
- **Dönüştürme:** Cümlelerdeki sıfatlar değiştirilerek zamire dönüştürülür (2, 6. kazanım).
- **Tasvir etme:** Bir yerin/kişinin tasviri yazılır, anlatımda kullanılan sıfatların altı çizilir (7. kazanım).
- **Birleştirme:** Çeşitli isim ve sıfatlarla, iç içe geçmiş tamlamalar kurulur (5, 7. kazanım).
- **Şema oluşturma:** Hem edat hem de bağlaç olarak kullanılan kelimeler şemayla ifade edilir (8. kazanım).
- **Cümle tamamlama:** “Hâlbuki, ne var ki, böylece, oysa, bu nedenle, bundan dolayı, ama, fakat, yalnız, sadece...” edatları kullanılarak cümleler tamamlanır (8. kazanım).
- **Boşluk doldurma:** Cümlelerdeki boşluklar uygun edat ve bağlaçlarla doldurulur (8. kazanım).
- **Eşleştirme:** Ünlemlerle, ifade ettikleri duygularla eşleştirilir (8. kazanım).

Açıklamalar

[!] Bütün dil bilgisi çalışmalarında, öğrencilerin edindikleri bilgileri, okudukları ve dinlediklerini anlamlandırmada kullanmalarına; konuşurken ve yazarken uygulamalarına ağırlık verilir.

[!] Kelimede yapı özellikleriyle ilgili kazanımların verilişinde ilgili oldukları yazım kurallarına değinilir.

1. Türkçenin sondan eklemeli bir dil olduğu vurgulanır.
2. Fiil köklerinin “-mek -mak” eki ile okunması gerektiği, fiilin “-mek/-mak” eki almış biçimine mastar adı verildiği, mastarın fiilin adı olduğu belirtilir.
3. Hem isim hem de fiil olan köklere örnek verilerek bunların kök çeşidinin aldıkları ekler aracılığıyla belirlenebileceği kavratılır.
4. Çekim eklerinin çeşitlerine ilgili oldukları konulara gelindiğinde değinilir.
5. Ekler arasındaki hiyerarşik ilişkiye dikkat çekilir. Bu durum, yapım ekleri kelime türetirken çekim eklerinin var olan kelimeyi kelime grubu ya da cümle içinde kullanılmaya elverişli hâle getirmesi, yani ona son şeklini vermesiyle açıklanır.
6. Yapım eklerinin işlevleri kavratılırken isimden isim yapma ekleri, isimden fiil yapma ekleri, fiilden fiil yapma ekleri, fiilden isim yapma ekleri ayırımına gidilir. Eklerin sesçe farklı biçimlerinin farklı birer ek olmadığı, aynı ekin çeşitleri olduğu kavratılır. Bu amaçla ilgili ses olaylarına değinilir. Fiilden fiil yapma eklerinin işlevleri ve anlam özellikleri üzerinde ayrıntılı olarak fiil çatısı konusunda durulur. Burada eklerin kelimeye kazandırdığı anlam özelliklerine ağırlık verilir.
7. Birleşik kelimelerin anlam özelliklerine dikkat çekilir. Birleşik kelimelerin kuruluş özellikleri konusuna girilmez.
8. Tarihî nedenlerle kök ve ek arasındaki anlam ilişkisinin kaybolduğu türemiş kelimeler basit kelime olarak ele alınır.

[!] Türemiş ve birleşik kelimelere mümkün olduğunca çok örnek verilerek öğrencilerin söz varlığının zenginleşmesi sağlanır. Hangi kelimelere öncelik verilmesi gerektiği konusunda Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan “Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü”nden yararlanılabilir.

☐ Kelimenin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları uygulamaya yönelik kazanımların değerlendirilmesinde; açık uçlu, kısa cevaplı, doldurmalı sorular; çalışma kâğıtları, standart testler, süreç gelişim dosyaları, eşleştirme testleri, öz değerlendirme formları, gözlem formları kullanılabilir.

4.1.5.2. İlköğretim 7. Sınıf Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Dilbilgisi Konuları ve Amaçlarına Yönelik Bulgular

İlköğretim 7. sınıf yeni Türkçe dersi öğretim programında dil bilgisi konularında beş ana amaç ve bu amaçlardan birinci amaca ait sekiz, ikinci amaca ait iki , üçüncü amaca ait üç, dördüncü amaca ait dört ve beşinci amaca ait üç kazanım bulunmaktadır. Bu amaç ve kazanımlar için etkinlik örnekleri verilmiş ve açıklamalar yapılmıştır. 7. sınıflara ait dil bilgisi amaç ve kazanımları, etkinlik örnekleri ve açıklamalar yeni programda şöyledir:

Amaç ve Kazanımlar

a. Kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

Fiillerin anlam özelliklerini kavrar.

1. Kip ve çekimli fiili kavrar.
2. Bildirme kipleriyle dilek kiplerini ayırt eder.
3. Bildirme kiplerinin kullanım özelliklerini kavrar.
4. Dilek kiplerinin kullanım özelliklerini kavrar.
5. Fiillerin olumlu, olumsuz, soru ve olumsuz soru çekimleriyle ilgili uygulamalar yapar.
6. Zarfların cümledeki işlevlerini fark eder, zarfları işlevlerine uygun olarak kullanır.
7. Kelimeleri cümlede farklı görevlerde kullanır.

b. Fiillerin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

1. Basit, türemiş ve birleşik fiillerin kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.
2. Farklı yapı özelliklerinde fiilleri anlam özelliklerini dikkate alarak kullanır.

c. Fiil kiplerinde zaman ve anlam kaymasıyla ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

- 1.Cümlede zaman kavramını belirleyen/destekleyen zarfları fark eder.
- 2.Fiil kiplerinde zaman ve anlam kaymasının nasıl gerçekleştiğini kavrar.

Fiil kiplerini farklı zaman ve anlamları ifade edecek şekilde kullanır.

d. Ek fiille ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

1.İsim türünden kelimelerin kip ve kişi açısından biçimlenerek çekimlenebildiğini kavrar.

2.İsimlerin kip eki almasında ek fiilin rolünü kavrar.

3.İsimlerin ek fiil aracılığıyla hangi kiplerde çekimlenebildiğini kavrar.

4.Ek fiili işlevine uygun olarak kullanır.

e. Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıların özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

1.Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıların oluşumunda ek fiilin işlevini kavrar.

2.Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıların işlevlerini ve kullanım özelliklerini kavrar.

3.Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıları özelliklerine uygun biçimde kullanır.

Etkinlik Örnekleri

“**Ne Zaman?**”: Zaman ifadeleri dikkate alınarak cümleler uygun zaman ekleriyle tamamlanır (4. kazanım).

 “**Anlam Avcısı**”: Geniş zamanın farklı kullanımına ilişkin örnek verilerek öğrencilerden bu kullanımlardaki anlam özelliklerini belirlemeleri istenir (4. kazanım).

 Altını çizme: Olaya dayalı bir metinde kullanılan zarfların altı çizilir, türü yazılır (7. kazanım).

 “Ben Neyim?”: Öğrencilere farklı cümleler verilir. Cümlelerdeki kelimelerin hangi görevde kullanıldığı altlarına yazılır (8. kazanım).

 Gruplandırma: Farklı kuruluş özelliklerine sahip birleşik fiillerin bulunduğu bir metin verilerek öğrencilerden birleşik fiilleri yapı özelliklerine göre gruplandırmaları istenir.

 Eşleştirme: Kurallı birleşik fiil örnekleriyle bunların ifade ettikleri “yeterlik, tezlik, sürerlik, yaklaşma” anlamları eşleştirilir.

 Birleşik Fiiller: Öğrencilerden çalışma kâğıdındaki fiilleri yapılarına göre gruplandırmaları istenir.

Açıklamalar

[!] Bütün dil bilgisi çalışmalarında, öğrencilerin edindikleri bilgileri, okudukları ve dinlediklerini anlamlandırmada kullanmalarına; konuşurken ve yazarken uygulamalarına ağırlık verilir.

1. İş, oluş, durum fiilleri örneklendirilir.

2. Kipin mastar durumundaki fiili biçimlendirmesindeki rolü ile çekimli fiilin cümle kuruluşundaki işlevi vurgulanır. Buradan hareketle yüklem kavramına girilir.

3. Bildirme kiplerinin fiili zaman açısından biçimlendirdiği, dilek kiplerinin ise fiile farklı anlam özellikleri kazandırdığı vurgulanır.

4. Geçmiş zaman (duyulan geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman), şimdiki zaman, gelecek zaman, geniş zaman ele alınır. Haber kiplerinin temel işlevlerine (Ör.: “-di” ekiyle yapılan geçmiş zamanın fiilin gerçekleştiğini görme veya kesin olarak bilme, geniş zamanın alışkanlıkları, bilimsel anlamda kabul görmüş gerçekleri ifade etme gibi) ağırlık verilir. Bu zamanların hangi eklerle ifade edildiğine değinilir. İlk örnekler, 3. teklik kişi ile çekimlenmiş fiillerden seçilir. Daha sonra diğer kişilere ve kişi eklerine değinilir. Çekimli fiillerin kişinin cümle kuruluşundaki işlevi vurgulanır. Buradan hareketle özne kavramına girilir. Şimdiki zaman ekinin ünlü daralmasına neden olduğu, “ye-, de” fiillerinin “-ecek” ekinden önce ünlü daralmasına uğradığı örneklerden hareketle kavratılır.

5. Gereklilik, istek, şart, emir kipleri ele alınır. Dilek kiplerinin temel işlevlerine (Ör.: Şart kipinin fiilin gerçekleşmesini isteme ve şarta bağlama anlamı gibi) ağırlık

verilir. Şart kipi için dilek-şart kipi adlandırması kullanılmaz. Bu kiplerin hangi eklerle ifade edildiğine değinilir. İlk örnekler, emir kipi için 2. teklik kişi, diğerleri için 3. teklik kişi ile çekimlenmiş fiillerden seçilir.

6. Zarfların bütün çeşitleri örneklendirilir, bunlardaki anlam özelliklerine değinilir.

7. Aynı kelimenin farklı görevlerde kullanıldığı cümle örneklerden hareket edilir. Örnekler 6 ve 7. sınıfta ele alınan kelime türlerinden seçilir.

☐ Kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama/uygulamaya yönelik kazanımların değerlendirilmesinde; açık uçlu, kısa cevaplı, doldurmalı sorular; çalışma kâğıtları, standart testler, süreç gelişim dosyaları, eşleştirme testleri, öz değerlendirme formları, gözlem formları kullanılabilir.

4.1.5.3. İlköğretim 8. Sınıf Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Dilbilgisi Konuları ve Amaçlarına Yönelik Bulgular

İlköğretim 8. sınıf yeni Türkçe dersi öğretim programında üç maddelik ana amaç ve bunlara bağlı olarak birinci amacın dört, ikinci amacın on bir, üçüncü amacın iki kazanımı bulunmaktadır. Bu amaç ve kazanımlar için 6. ve 7. sınıflarda olduğu gibi etkinlik örnekleri verilmiş ve açıklamalar yapılmıştır. 8. sınıflara ait dil bilgisi amaç ve kazanımları, etkinlik örnekleri ve açıklamalar yeni programda şöyledir:

Amaç ve Kazanımlar

1. Fiilimsiler ile ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

1. Fiilimsiyle, fiil ve isim soylu kelimeler arasındaki farkları kavrar.
2. Fiilimsilerin işlevlerini ve kullanım özelliklerini kavrar.
3. Fiilimsileri özelliklerine uygun biçimde kullanır.
4. Cümlede, fiilimsiye bağlı kelime veya kelime gruplarını bulur.

2. Cümleyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

1. Cümlenin temel ögelerini ve özelliklerini kavrar.
2. Cümlenin yardımcı ögelerini ve özelliklerini kavrar.
3. Cümlede vurgulanmak istenen ifadeyi belirler.
4. Cümledeki fiillerin çatı özelliklerini kavrar.
5. İsim ve fiil cümlelerini, anlam ve kullanım özelliklerine uygun biçimde kullanır.
6. Kurallı ve devrik cümleleri, anlam ve kullanım özelliklerine uygun biçimde kullanır.
7. Cümlelerin yapı özelliklerini kavrar.
8. Kalıplaşmış cümle yapılarının kuruluş ve kullanım özelliklerini kavrar.
9. Cümlenin ifade ettiği anlam özelliklerini kavrar.
10. Cümleler arasındaki anlam ilişkilerini kavrar.
11. Cümleye hâkim olan duyguyu fark eder.

3. Anlatım bozukluklarını belirleme ve düzeltme

1. Cümlede anlatım bozukluğuna neden olan kullanımları belirler.
2. Anlatım bozuklarını düzeltir.

Etkinlik Örnekleri

 “**Gökkuşaağı**”: Cümlenin ögeleri değişik renklerle çizilir (1, 2. kazanım).

 “**Ben Bir Ögeyim**”: Bir cümle verilerek ögeleri bulunur. Her ögeye karşılık olarak bir öğrenci seçilir. Seçilen her öğrenci cümlede kendi görevini anlatır. Cümle, ögelerin yerleri değiştirilerek okunur (1, 2. kazanım).

 “**Biz Bir Cümleyiz**”: Cümlenin ögelerini bulmaya yönelik hazırlanan kartlarla grup çalışması yapılır (1, 2. kazanım).

 “**Yerlerini değiştirelim**”: Cümledeki kelime ve kelime gruplarının yeri değiştirilerek vurgunun nereye kaydığı belirlenir (3. kazanım).

 Sınıflandırma: Günlük hayatta kullanılan kalıplaşmış cümle yapılarının hangi durumlarda kullanıldığını belirler (3. kazanım).

 Dönüştürme: Geçişsiz fiiller uygun eklerle geçişli yapılır (4. kazanım).

🏠 Tamamlama: Cümleyi oluşturan kelimelerdeki boşluklar uygun çatı ekleriyle tamamlanır (4. kazanım).

🏠 Gruplandırma: Çeşitli metinlerdeki cümleler yüklemine göre gruplandırılır (5. kazanım).

🏠 Gruplandırma: Metinlerdeki cümleler yapı özelliklerine göre gruplandırılır (7. kazanım).

🏠 Altını çizme: Cümleye hâkim olan duyguyu belirleyen kelimelerin altı çizilir (11. kazanım).

🏠 Araştırma: Basın yayın organlarında rastlanan, anlatım bozukluğu olan cümleler not edilir, sınıfta düzeltilir.

🏠 “Doğrusu”: Yanlış anlamda kullanılan kelimelerin yerine doğrusu yazılır.

🏠 “Neredeyim?”: Kelimelerin cümlede yanlış yerde kullanılmasından kaynaklanan hatalar, kelimeler uygun yerlere getirilerek düzeltilir.

Açıklamalar

1. Çekimli fiil ve çekimli fiillerde kişi konusuna gönderme yapılarak yüklem ve öznenin özellikleri kavratılır. Yüklemi belirtilmemiş olan (eksilteli) cümlelerin anlatımda kazandığı özelliklere değinilir.
2. Yardımcı ögeler nesne (belirtili ve belirtisiz), yer tamlayıcısı, zarf tamlayıcısı olarak ele alınır. Belirtisiz nesnenin yüklemde hemen önce kullanıldığına dikkat çekilir.
3. Cümlede yer alan “ara söz”ler ile bunların ilgili olduğu ögeler vurgulanır. Cümlenin herhangi bir ögesinin açıklaması olmayan ara sözler örneklendirilir.
4. Cümleyi öğelerine ayırma çalışmaları yapılır. Bu sırada kelime gruplarının bölünmemesine dikkat edilir.
5. Özneye göre etken ve edilgen, nesneye göre geçişli ve geçişsiz çatı özelliklerinden söz edilir. Fiilden fiil yapma ekleri ile ilişkilendirilir.

6. Cümleler arasında öge/ek ortaklığı; bağlaç, noktalama işareti ve anlamca zıtlık ya da paralellik oluşturan kelimelerin kullanımı gibi ilişkilere dayalı bağlantı şekillerine ve içinde fiilimsi bulunan cümlelerin yapı özelliklerine dikkat çekilir.

7. Kalıplaşmış cümle yapılarında belli kuruluş ve kullanım özellikleri taşıyan “Ne kadar erken kalkarsan o kadar iyi olur.”, “Şu sokak senin bu sokak benim... Gez babam gez. ” gibi cümleler ele alınır. Öğrencinin kalıplaşmış cümle yapılarını kullanmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilir.

8. Olumlu, olumsuz cümleler ile varsayım, ihtimal, karşılaştırma, öneri, onaylama, değerlendirme, tanımlama, beklenti, kararsızlık vb. anlam özellikleri ele alınır.

9. Yakın/uzak anlamlılık, sebep-sonuç, amaç-sonuç vb. anlam ilişkileri ele alınır.

10. Üzülme, şaşırma, beğenme, özlem, pişmanlık vb. duygular ele alınır.

☐ Cümleyle ilgili bilgi ve kuralları uygulamaya yönelik kazanımların değerlendirilmesinde; açık uçlu, kısa cevaplı, doldurmalı sorular; çalışma kâğıtları, standart testler, süreç gelişim dosyaları, eşleştirme testleri, öz değerlendirme formları, gözlem formları kullanılabilir.

[!] Öğrencinin 8. sınıfa kadar öğrendiği dil ve anlatım kurallarının temelini teşkil ettiği anlatım bozuklukları üzerinde durulur.

☐ Anlatım bozukluklarını belirleme ve giderme ile ilgili kazanımların değerlendirilmesinde; açık uçlu, kısa cevaplı, doldurmalı sorular; çalışma kâğıtları, standart testler, süreç gelişim dosyaları, eşleştirme testleri, öz değerlendirme formları, gözlem formları kullanılabilir.

4.1.5.4. İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Eski (1981) ve Yeni (2006) Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Dil Bilgisi Konuları ve Amaçlarında Benzerlik ve Farklılıklarına Yönelik Bulgular

1981 İlköğretim Türkçe programında dil bilgisi konuları 6. 7. ve 8. sınıflarda genel olarak verilen “Özel Amaçlar” başlığıyla her üç sınıf düzeyinde ulaşılabilecek amaçları iki ana başlık ve bu başlıktan A maddesine ait 12 alt amaç ve B maddesi ile de “Bir önceki sınıflarda kazandıkları davranışları pekiştirmektir” şeklinde düzenlenmiştir.

Yeni Türkçe Öğretim programına bakıldığında dil bilgisi konularının 6.7. ve 8. sınıflarda ayrı ayrı verildiği görülmektedir. Amaç ve kazanımlar her sınıf düzeyinde belirtilmiş, bu amaç ve kazanımlara nasıl ulaşılabileceği etkinlik örnekleri ve açıklamalar bölümüyle desteklenmiştir.

Eski programda dil bilgisi konularına bakıldığında konuların yoğun olarak verildiği, yeni programda olan etkinlik örnekleri ve ders işleniş ile ilgili açıklamalar bulunmadığı görülmektedir. Yoğun olarak maddeler halinde verilen dil bilgisi konuları bilgi düzeyinde ve ezber öğrenmeyle gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Yeni programda dil bilgisi ile ilgili kurallar doğrudan aktarılmamış, programın kazanımları içerisine dağıtılarak dil bilgisi kuralları öğrencilerin sezerek öğrenecekleri ve öğrenme gerçekleştikten sonra beceri halinde kullanabilmeleri amaçlanmıştır.

Eski programda 6. sınıf dil bilgisi konularında yeni programa göre daha fazla konu olduğu görülmektedir. Bu konular 19 madde halinde açıklanmış, bu davranışların nasıl kazandırılacağı hakkında bilgi verilmemiştir. Yeni programda dil bilgisi konuları 6. sınıfta birinci amaç ve kazanım olarak “Kelimenin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama “ olarak ele alınmış ve bu amacın gerçekleştirilmesi için gerekli maddeler sıralanmıştır. Bu konu eski programda verilen 19 madde içerisinde de maddeler halinde yer almıştır. Yeni programın 6. sınıflarda ikinci amacı “ Kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama “ olarak yer almaktadır. Bu amaca yönelik olarak kazandırılacak davranışlar başlığı altında aynı konuların eski programda da bulunduğu görülmektedir. Eski programda 6. sınıf düzeyinde yeni programdan farklı olarak fiillerin olumlu, olumsuz, soru biçimlerini doğru kullanabilmek, kurallı ve devrik cümleyi kavramak, noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanabilmek, soru eki “mi”yi doğru yazabilmek, fiil kiplerinden bildirme kiplerini kavramak cümle içinde kullanabilmek ve sesteş kelimelerin anlamını vurgu ile belirtmek konuları bulunmaktadır.

1981 Türkçe Dersi Öğretim Programı 7. sınıf dil bilgisi konularına bakıldığında 6. sınıftaki konuların tekrar edilmesi yanında, deyimleri anlayıp kullanabilmek,

küçük ses uyumunu tanıyıp kullanabilmek, fiil kiplerinden dilek kiplerini kavramak ve cümle içinde kullanabilmek, ek fiilleri, yüklemelerine göre cümle türlerini kavrayabilmek, yardımcı fiilleri kavrayabilmek ve cümle içinde doğru yazabilmek, etken, edilgen, geçişli, geçişsiz fiilleri kavrayabilmek konuları görülmektedir. Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programı 7. sınıf dil bilgisi amaç ve kazanımlarında kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama, fiillerin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama ile fiil kiplerinde zaman ve anlam kaymasıyla ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama, ek fiille ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama, zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıların özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama olmak üzere beş ana amaç görmekteyiz. Bu ana başlıklara bağlı olarak konu ile ilgili kazanımlar ve etkinlik örnekleri yer almaktadır. Verilen etkinlik örneklerinin ilgili kazanımla örtüştüğü görülmektedir. Açıklamalar kısmında bu kazanımların beceri haline dönüştürülmesi hedeflenmekte ve bu programda “ Bütün dil bilgisi çalışmalarında, öğrencilerin edindikleri bilgileri, okudukları ve dinlediklerini anlamlandırmada kullanmalarına; konuşurken ve yazarken uygulamalarına ağırlık verilir” açıklamasıyla dil bilgisi kuralının eski programda olduğu gibi ezber bilgide kalmayıp beceri haline getirilmek istendiğini kanıtlamaktadır.

Eski İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı 8. sınıf dil bilgisi konuları 7. sınıf konularından farklı olarak fiillerin basit ve birleşik zamanlı biçimlerini kavramak ve cümle içinde kullanabilmek, işteş, dönüşlü, geçişlilik kazanmış ve geçişlilik derecesi artırılmış fiilleri kavrayabilmek, cümlelerde öğelerin sıralanışını, sıralanışa göre anlam değişikliğini kavramak, buna göre cümle kurabilmek ve fiilimsileri tanımak ve kullanabilmek konularından oluşmaktadır. Yeni Türkçe dersi 8. sınıf öğretim programına bakıldığında birinci amaç olarak fiilimsiler ile ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama, ikinci amaç olarak cümleyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama konusu, üçüncü amaç olarak da cümleyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama konusu görülmektedir. Bu amaçların alt öğrenme alanları maddeler halinde sıralanmış ve yine 6. ve 7. sınıfta olduğu gibi kazanımlar farklı etkinlik örnekleriyle desteklenmiş, açıklamalar yoluyla programın ezber bilgiye değil, beceriye dönüşen yapısı vurgulanmıştır. Ayrıca Türkçenin kullanımında

her zaman gerekli olan anlatım bozuklukları konusu eski programda yer almamış, yeni programın sekizinci sınıfında yer almıştır. Bu konunun önemi, yeni programın açıklamalar kısmında “Öğrencinin 8. sınıfa kadar öğrendiği dil ve anlatım kurallarının temelini teşkil ettiği anlatım bozuklukları üzerinde durulur.” İfadesi ile belirtilmiştir.

Yeni Türkçe dersi öğretim programında her üç sınıf düzeyinde de açıklamalar kısmının alt bölümünde yer alan değerlendirmeler bölümünde açık uçlu, kısa cevaplı, doldurmalı sorular; çalışma kâğıtları, standart testler, süreç gelişim dosyaları, eşleştirme testleri, öz değerlendirme formları, gözlem formları kullanılabilir önerisi yer almıştır. Bu yeni programda değerlendirmenin sonuca değil sürece bağlı olarak yapıldığını göstermektedir.

Mukim SAĞIR, “İlköğretim Okullarında Dil Bilgisi Öğretimi” konulu çalışmasında eski program ile ilgili şunları belirtmektedir: “Temel Eğitimin 1-V sınıflarında da, VI-VIII sınıflarında da dil bilgisi yaygın olarak, sadece anlatma yöntemi, sunuş biçimindeki öğretme yaklaşımı ile verilmektedir. Dil bilgisi konularıyla ilgili sınavlar daha çok yazılı yoklamalar biçiminde olmakta, sorular da sayılı ve sınırlı olarak düzenlenmektedir. Öğretmenler de öğrenciler de, genel olarak, dil bilgisi konuların sevmemekte, çalışmalar arasında yer almasını da pek istememektedirler. Bütün bu konular, soğuk, zor, öğrenilemeyen konular olarak görülmektedir.” Bu çalışmada 1981 programı dil bilgisi öğretimi incelenmiştir. Yeni program, bu olumsuzlukların ortadan kaldırılabilmesi için, dil bilgisi derslerini etkinlikler yoluyla öğrenciye dersi zevkli hale getirmeyi amaçlamıştır. Dersin değerlendirilmesinde sadece yazılı yoklamalar değil, süreç önemli hale gelmiştir.

Modern öğretimde dil bilgisi öğretiminin amacı, dille ilgili birtakım kurallar ve ilkeler öğretme değildir. Önemli olan öğrenilen konuların birer beceriye dönüşmesidir. Beceriye dönüşmeyen kurallar, ezberci eğitimin bir ürünüdür. Oysa eğitimde öğrencileri ezbercilikten kurtarmak esas gaye olmalıdır. Öğrenci dilbilgisini niçin öğrenmesi gerektiğini kavrayıp bunu uygulamadıkça, bilgilerini diğer alanlarla yapılandırmadıkça başarılı bir eğitim yapılmamış olur. Dil bilincinin gelişmesinde ve öğrencilerin dili kurallarına uygun ve doğru bir şekilde kullanma hassasiyetine sahip

olmasında ana dili etkinlikleriyle bütünleşmiş bir dil bilgisi öğretimine önemli görevler düşmektedir (Erdem, 2008: 87).

Yeni Türkçe Programı yapılandırıcı bir anlayışla oluşturulduğundan, program dil bilgisi öğretiminin işlevsel öğretime imkân sağlamaktadır. Dil bilgisi öğretiminde öncelikli amaç, öğrencinin kuralı sezdikten, onu içselleştirdikten sonra kurala ulaşmaktır. Kurala ulaşma aşamasında öğrenci, önceki bilgilerini üzerine yeni yapılar koyacaktır. Böylelikle öğrenci, kuralı içselleştirmiş olacak, işlevsel bir şekilde beceriye dönüştürdükten sonra bunu uygulamalarında da kullanacaktır (Erdem, 2008: 88).

1981 programında tanımdan kurallara ezber bilgi ile yapılan dil bilgisi eğitiminin yerini yeni Türkçe programı ile somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa giden, yeni bilgiyi tanım vermeden sezdirme yoluyla öğrencinin keşfettiği, anlamlandırdığı, yaratıcı yeni etkinliklerin oluşmasına fırsat tanıyan bir dil bilgisi öğretimi yaklaşımı almıştır.

4.1.6. İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Eski Türkçe Ders Kitapları İle İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Yeni Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularının Benzerlik ve Farklılıklarına Yönelik Bulgular

Amacı ve aracı dil olan Türkçe öğretimi gibi bir derste kitap diğer materyallerle mukayese edilemeyecek kadar önemli bir eğitim aracıdır. Ders kitabı aracılığı ile çocuklara aktarılan Türk ve dünya edebiyatının seçkin örnekleri, çocuklarımızın, Türkçenin kurallarını sezmelerine, bu sezgilerini davranışa dönüştürerek ifadelerinde kullanmalarına ve kurallara uymayı alışkanlık haline getirmelerine vesile olur. Metin üzerinde yapılan çalışmalarla öğrencilere dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarında türlü beceriler kazandırılır. Ayrıca ders kitapları, öğretmenin ders verme, rehberlik etme, öğrenci kalitesini artırma çalışmalarına da önemli kolaylıklar

getirmektedir. Ders kitapları programın hedeflerine uygun, ilmi ve edebi değeri olan metinleri içerir nitelikte olmalıdır (Aşılıoğlu, 1993: 185).

Türkçe öğretiminin vazgeçilmez ve en temel materyali şüphesiz ki ders kitaplarıdır. Kitaplarda bulunan metinler vasıtasıyla öğrenciler, Türkçenin inceliklerini, güzelliklerini görmeleri, kurallarını öğrenmeleri ve Türk dilini en güzel şekilde kullanmaları sağlanır. Dil öğretiminde her dönemde önemini korumuş olan ders kitaplarının, ülkemizin şartları düşünüldüğünde önemi bir kat daha artmaktadır. Zira Anadolu'nun köy ve kasabalarında hala ders kitabı dışında kitap bulmak ya da çocukların kitap edinmelerini sağlamak çok güçtür. Kaldı ki büyük şehirlerimizde bile pek çok materyale ulaşma imkânı bulunmasına rağmen öğretmenlerimiz en çok ders kitaplarını kullanmaktadırlar. Zaten gerek öğretim programları gerekse kimi yönetmelikler de bunu önermekte ve eğitim öğretim sürecinin ders kitaplarıyla beraber yürütülmesini istemektedir. Bu çerçevede yeni Türkçe Öğretim Programı üçlü kitap modelini benimsemiş bulunmaktadır: Ders Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı, Öğretmen Kılavuz Kitabı (Özbay, 2006: 171).

Ders kitabı, metinler ve bunları destekleyen resim, fotoğraf, karikatür gibi görsel unsurlar ile değerlendirme sorularından oluşur. Kitapta metin işlenişleri yer almaz, bilgi verilmez. Öğrenci çalışma kitabı; ilgili öğretim programlarında yer alan amaç ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak ve öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesine yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, eser ile üniteleri görsel ve işitsel yönden destekleyen CD, DVD, VCD gibi ek materyalleri kapsar. Öğretmen kılavuz kitabı ise ilgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırma, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan eserdir (MEB, 2004: 740-781).

4.1.6.1. İlköğretim 6. Sınıf Eski Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına Yönelik Bulgular

Eski programa göre hazırlanmış 6. Sınıf Türkçe ders kitabını incelediğimizde 1981 Türkçe Ders Programı doğrultusunda oluşturulmuş tek bir kitaptan oluştuğu görülmektedir. Ders kitabı dışında dil bilgisi için ayrı bir ders kitabı bulunmamaktadır. Kitapta 36 tane değişik türlerde yazılmış metin bulunmaktadır. Metinlerin arkasından aşağıdaki bölümler yer almıştır:

Sözcük ve Sözcük Grubu Çalışmaları

Anlama ve Anlatım Çalışmaları

Tür ve Biçim Çalışmaları

Dilimizi Öğrenelim

Sözlü ve Yazılı Anlatım

Güzel Yazı.

Bu başlıklardan dil bilgisine yönelik olan kısım dilimizi öğrenelim kısmıdır. Bu kısımda eski program doğrultusunda dil bilgisine yönelik tanımlar ve örnekler verildiği görülmektedir. “Hiroşimalar Olmasın” adlı metnin “Dilimizi Öğrenelim” bölümünde 1. maddede dil, ikinci maddede dil bilgisi, üçüncü maddede cümle tanımı yapılmıştır. Bu maddelerin arkasından pembe renkli yazılmış iki paragraf bulunmakta ve bu paragraflardan ilkinde noktanın kullanıldığı yerin tanımı ikinci paragrafta noktanın kullanıldığı bir cümle metin içinden seçilerek örnek gösterilmiştir. 6. sınıf Türkçe dersi eski programında yer alan kazandırılacak davranışlar bölümünün 19. maddesinde “Türkçe sözlük ve yazım kılavuzuna başvurabilmek” davranışı gereği renkli yazılmış bölümde “TDK İmla Kılavuzu’nda noktanın kullanıldığı yerleri öğreniniz.” İfadesine yer verilmiştir (Bakınız Ek-1).

İlerleyen sayfalarda farklı metinlerde yine tündengelim yöntemiyle dil bilgisi konuları tanımdan hareketle verilmiştir. Bu konular sırasıyla şunlardır:

Tümcenin ögeleri, yüklem, özne, gizli özne, kurallı tümce, devrik cümle, sözcük vurgusu, tümleç, dolaylı tümleç, sözcük, tümce vurgusu, tırnak işareti, kısa çizgi, hece, ses, harf, ikileme, ünlü düşmesi, üç nokta, ünsüz harfler, sert ünsüzlerin yumuşaması (ünsüz yumuşaması), ünsüz benzeşmesi, ulama, kaynaşma, kaynaştırma

harfî, gerçek anlam, mecaz anlam, deyim, eş anlamlı sözcük, zıt anlamlı sözcük, tonlama, eş sesli sözcük, ünlem işareti, kelime kökü, eki, çekim eki, yapım eki, gövde, yay ayraç, basit sözcük, türemiş sözcük, birleşik sözcük, uzun çizgi, isim, cins (tür) adı, özel ad, somut ad, soyut ad, tekil ad, çoğul ad, ad durum ekleri, ad tamlaması, tamlayan, tamlanan, belirtili, belirtisiz, takısız ve zincirleme ad tamlamaları, ön ad (sıfat), sıfat çeşitleri, adıl (zamir) , zamir çeşitleri, virgül, eylem (fiil), mastar, soru işareti, zaman kavramı, eylemin kişisi, kişi ekleri, eylem kipleri, bildirme kipleri, eylem çekimi, nokta işareti, olumlu eylem, olumsuz eylem, noktalı virgül, belirteç (zarf), zarf çeşitleri, ilgeç (edat), bağlaçtır.

Yukarıda belirtilen dil bilgisi konuları metinden seçilen bir örnek cümle ile tanımdan hareketle sırasıyla “dilimizi öğrenelim” kısmında verilmiştir. 6. sınıf düzeyinde program doğrultusunda bütün konuların verilmesi amaçlanmıştır. Konular arasında bir bütünlük olmadığı gözlenmektedir. Noktalama işaretleri tanım ve örnek cümle ile verilmiş ve bu işaretler tanımlanırken herhangi bir sıra gözetilmemiştir. Daha sık kullanılan noktalama işareti virgül, yay ayraç gibi az kullanılan bir işareten çok daha sonra tanımlanmıştır.

6. sınıf eski Türkçe ders kitabında 4 adet değerlendirme bulunmaktadır. Bu değerlendirmede test usulü sorular sorulmuştur. Değerlendirme sorularında önce kısa bir metin verilmiş, ilk üç sorunun metne göre cevaplandırılması istenmiştir. Metne ilişkin sorulardan sonra önceki bölümde işlenen dil bilgisi konularına yönelik olarak dört şıklı çoktan seçmeli test soruları yer almıştır. Her test yirmişer sorudan oluşmuştur (Bakınız Ek-2).

Kitaba genel olarak bakıldığında konuların yoğun olarak tanımdan hareketle işlendiği görülmektedir. Bu da ezberci bir öğretim yaklaşımına neden olmakta ve dil bilgisi konularının beceri düzeyine dönüşmeden ezberlenen bilgiler olarak kalmasına sebep olmaktadır. Öğrencilerin işlenen dil bilgisi konularını pekiştirebilecekleri herhangi bir alıştırma, etkinlik bulunmamaktadır. Bu yöntemle hazırlanan ders kitapları öğrencinin öğretim sürecine katılmasını güçleştirmekte, öğretmenin düz anlatım yöntemini kullanarak merkezde olduğu tek taraflı öğrenmeye yol açmıştır.

4.1.6.2. İlköğretim 6. Sınıf Yeni Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına Yönelik Bulgular

İlköğretim 6. sınıf yeni Türkçe ders kitabı program doğrultusunda “Ders Kitabı, Öğretmen Kılavuz Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı” olmak üzere takım halinde hazırlanmıştır.

Kitapta programda da belirtildiği gibi tema merkezli yaklaşım benimsenmiş ve kazanımlar altı tema kapsamında ele alınmıştır.

Dil bilgisi alanıyla ilgili kazanımlar etkinlikler aracılığıyla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bu kazanımların sıralanmasına bakıldığında programda belirtilen sıralamaya uyulduğu görülmektedir. Dil bilgisi etkinlikleri öğrenci çalışma kitaplarında yer almış ve bu etkinliklerin uygulamalarına yönelik açıklamalar, Öğretmen Kılavuz Kitabı’nda yapılmıştır.

Yeni Türkçe dersi kitaplarında dil bilgisi konuları, kuralı sezdirme, kavratma ve pekiştirmeye yönelik etkinliklerden yola çıkılarak işlenmiştir.

6. sınıf yeni Türkçe Ders Kitabı’nın ilk teması “Sevgi” temasıdır. Öğretmen Kılavuz Kitabı’nda bu temaya ait kazanımların temel dil becerilerine ve dil bilgisine dağılımı başlığı altında dil bilgisi ile ilgili kazanımlar şu şekilde sıralanmıştır:

1. Kelimenin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama
2. Kök ve eki kavrar.
3. İsim kökü ile fiil kökünü ayırt eder.
4. Yapım eki ile çekim ekini ayırt eder.
5. Yapım eklerinin işlevlerini ve kelimeye kazandırdığı anlam özelliklerini kavrar.

Kılavuz kitapta da görüldüğü gibi Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programı doğrultusunda kazanımlar sıralanmıştır.

Öğrenci çalışma kitabında o temaya ait olarak belirlenmiş kazanımlar, etkinliklerle desteklenmiştir. Örneğin “Sevgi” temasının 8. etkinliğinde iki kıtalık bir

şiiir verilmiş ve bu şiiirin altına iki bölüm açılarak bir bölüme şiiirde geçen ek alan kelimelerin, diğeer bölüme de ek almamış kelimelerin yazılması istenmiştir. Yine aynı temanın 9. etkinliğı 1. maddesinde üç sütunluk bir tablo oluşturulmuş, birinci sütunda kelimeler verilmiş ikinci sütuna kelimenin kökü, üçüncü sütuna aldığı ekin yazılması istenmiştir. 2. maddesinde ise birinci maddede yapılan çalışmadan hareketle konuyla ilgili sorular sorulmuş, soruların cevabı için alta boşluk bırakılmıştır (Bakınız Ek-3).

Yeni Türkçe ders kitabında “Sevgi” temasından sonra gelen temalarda da aynı yöntemle programda yer alan kazanımlar program sırasına uygun olarak verilmiştir. Programda belirtilen etkinlik örnekleri “Öğretmen Kılavuz Kitabı”nda ayrıntılı olarak anlatılmış, öğretmenlere yol gösterici olmuştur. Kelimelerin yapı özellikleriyle ilgili olan “Sevgi” temasındaki “Mıknatıs” etkinliğı şöyledir:

“Kelime kökleri ve ekler kartlara yazılarak öğrencilere dağıtılır. Öğretmenin okuduğı metinde geçen kelime kartını elinde bulunduran öğrenci ayağı kalkar. Öğrenciler ellerindeki ek kartlarına bakarlar. Bu kelimeye uygun olan ekleri elinde bulunduran öğrenciler, kök olan kelimenin yazıldığı kartı taşıyan öğrencinin yanına giderek yeni kelimeler oluştururlar. Oluşturulan yeni kelimeler yüksek sesle söylenir.” Mıknatıs etkinliğinde de görüldüğü gibi yeni Türkçe dersi 6. sınıf kitabı etkinlik temelli hazırlanmış ve öğrencileri derse aktif olarak katmayı hedeflemiştir.

Yeni Türkçe 6. sınıf ders kitabında ikinci tema “Atatürkçülük” temasıdır. Bu temanın “Kazanımların Temel Dil Becerilerine ve Dil Bilgisine Dağılımı” bölümünde dil bilgisi konuları şunlardır:

1. Kelimenin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama
2. Gövdeyi kavrar.
3. Birleşik kelimeyi kavrar.
4. Kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama
5. Sıfatların cümledeki işlevlerini fark eder, sıfatları işlevlerine uygun olarak kullanır.

6. Edat, bağlaç, ünlemlerin işlevlerin ve cümleye kazandırdıkları anlam özelliklerini kavrar; bu kelimeleri işlevlerine uygun olarak kullanır.

Konu ile ilgili kazanımlar yukarıda da görüldüğü gibi tamamen program doğrultusunda ve programdaki maddeleri ile verilmiştir. Ana temanın alt temaları yoluyla konular bölünmüş ve o alt temada işlenecek dil bilgisi konuları maddeler halinde ayrılarak tekrar Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda belirtilmiştir. Bütün kazanımlara ait olarak etkinlikler belirtilmiş, öğrenci çalışma kitabında yer almıştır.

6. sınıf yeni Türkçe ders kitabının üçüncü teması “Bilim ve Teknoloji” temasıdır. Bu temanın dil bilgisi konuları şunlardır:

1. Kelimenin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama
2. Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.
3. Kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama
4. İsimlerin cümledeki işlevlerini kavrar, isimleri işlevlerine uygun olarak kullanır.

Dördüncü tema “Kişisel Gelişim” temasıdır. Bu temanın dil bilgisi kazanımları şunlardır:

1. Kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama
2. Zamirlerin cümledeki işlevlerini fark eder, zamirleri işlevlerine uygun olarak kullanır.
3. Hal eklerinin işlevlerini kavrar.

Beşinci tema ”Doğa ve Evren” temasıdır. Bu tema çerçevesinde dil bilgisine ait verilecek kazanımlar şunlardır:

1. Kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama
2. İyelik eklerini işlevlerini kavrar.
3. İsim tamlamalarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.
4. Sıfatların cümledeki işlevlerini fark eder, sıfatları işlevlerine uygun olarak kullanır.

Altıncı tema “Okuma Kültürü” temasıdır. Bu temanın Kazanımların Temel Dil Becerilerine ve Dil Bilgisine Dağılımı kısmında yer alan dil bilgisi konuları şunlardır:

1. Kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama
2. Sıfat tamlamalarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.
3. Edat, bağlaç, ünlemlerin işlevlerini ve cümleye kazandırdıkları anlam özelliklerini kavrar; bu kelimeleri işlevlerine uygun olarak kullanır.
4. Kelimeleri cümlede farklı görevlerde kullanır.

Her temanın sonunda Öğretmen Kılavuz Kitabı’nda Kazanım Değerlendirme Formu konulmuştur. Temel dil becerileri ve dil bilgisi konularını içeren form öğretmenlere söz konusu kazanımların ne derece kazandırıldığını değerlendirmede yol gösterici olmaktadır. Ayrıca öğrenci çalışma kitaplarında öğrencinin kendini değerlendirmesi için “Öz Değerlendirme Formu”, arkadaşlarını örneğin bir konuşmasını değerlendirmesi için “Akran Değerlendirme Formu” ve öğrencilerin yaptıkları grup çalışmalarını değerlendirmeleri için “Grup Öz Değerlendirme Formu” yer almaktadır.

Yukarıda verilen bilgilerde de görüleceği gibi yeni 6. sınıf Türkçe ders kitapları tamamen program doğrultusunda hazırlanmıştır. Yeni ders kitabında eski 6. sınıf dil bilgisi konuları kadar yoğun konular olmadığı görülmektedir. Eski programda bulunan eylem, zaman, fiil çekimleri konularının yeni 6. sınıf ders kitabında bulunmadığı görülmektedir. Eski kitaplarda yer alan noktalama işaretleri konusu da yeni ders kitabı dil bilgisi konuları arasında yer almamıştır.

4.1.6.3. İlköğretim 7. Sınıf Eski Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına Yönelik Bulgular

İlköğretim 7. Sınıf Türkçe ders kitabı tek bir kitaptan oluşmaktadır. 1981 Türkçe Ders Programı doğrultusunda hazırlanan kitapta 38 adet metin bulunmaktadır. Bu metinlerin sonunda ders işlenişi ile ilgili sözcük ve sözcük grubu çalışmaları, anlama ve anlatım çalışmaları, tür ve biçim çalışmaları, dilimizi öğrenelim, sözlü ve yazılı anlatım ve güzel yazı bölümleri bulunmaktadır.

7. Sınıf eski Türkçe ders kitabında dil bilgisi konularının verildiği bölüm, “Dilimizi Öğrenelim” bölümüdür. Bu bölümde geleneksel öğretim yöntemi doğrultusunda doğrudan dil bilgisi tanımlarının maddeler halinde verildiği görülmektedir. Kitapta işlenen metinden tanımlamalar yapılırken zaman zaman örnekler verilse de tamamen ezber bilgiye yöneltecek şekilde tanımların yapıldığı görülmektedir. 7. sınıf Türkçe ders kitabında 85. sayfada bulunan “Haşmet Gülkökan” adlı metnin “Dilimizi Öğrenelim” bölümünde birinci madde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır (Bakınız. Ek-4).

Birinci öyküde geçen “ağırdan almak” sözcük grubunda “ağır” ve “almak” sözcükleri bir araya gelerek kendi anlamlarının dışında “acele etmemek, yavaş davranmak” anlamı taşıyan bir grup oluşturmuşlardı. Sözcüklerin kendi anlamlarının dışında bir anlamı ifade etmek amacıyla bir araya gelmesiyle oluşan kalıplaşmış sözcük gruplarına deyim denir.

Yukarıdaki maddede görüldüğü gibi dil bilgisine ait konular maddeler halinde tanımlanarak “Dilimizi Öğrenelim” bölümünde verilmiştir. Noktalama işaretleri ile ilgili bilgiler renkli yazılmış bir bölümde tanımlanmıştır. 7. Sınıf Eski Türkçe Ders Kitabı’nda dil bilgisi konuları sırasıyla şunlardır:

Tonlama, vurgu, tümce vurgusu, temel (gerçek) anlam, mecaz anlam, nokta, anlamdaş (eş anlamlı) sözcük, hece, ünlü ve ünsüz harfler, soru işareti, sestış (eş sesli) sözcük, dar ünlüler, geniş ünlüler, yuvarlak ve düz ünlüler, karşıit (zıt anlamlı) sözcük, tümcenin ögeleri, temel ögeler, yardımcı ögeler, yüklem ve özne, nesne, dolaylı tümleç, zarf tümleci, yüklem, büyük harflerin kullanıldığı yerler, özne, gizli özne, soyut anlamlı sözcük, uzun çizgi, nesne, belirtili nesne, belirtisiz nesne, ulama, ünsüz harfler, sert ünsüzler, yumuşak ünsüzler, sürekli ünsüzler, süreksiz ünsüzler,

sert ünsüzlerin yumuşaması, sert ünsüzlerin benzeşmesi, ikileme, ad kökleri, eylem kökleri, noktalı virgül, yapım eki, çekim eki, ünlü düşmesi, ünsüz türemesi, adın durumları, basit (kök) ad, birleşik ad, ön ad (sıfat), ön ad (sıfat) çeşitleri, düzeltme işareti, ön ad tamlaması, adlaşmış ön ad, basit ön ad, türemiş ön ad, iki nokta, deyim, adil (zamir), adil (zamir) çeşitleri, iyelik adları, üç nokta, basit adılar, birleşik adılar, dilek kipleri, emir kipi çekimi, olumlu fiil çekimi, olumsuz fiil çekimi, basit eylem, türemiş eylem, yardımcı eylem, tırnak işareti, deyimleşmiş birleşik eylem, ek eylem, kesme işareti, eylem çatısı, belirteç (zarf), belirteç (zarf) çeşitleri, ilgeç (edat), iki nokta, tırnak işareti, bağlaç, basit bağlaç, türemiş bağlaç, ünlem, basit ünlem, öbekleşmiş ünlem, yay ayrıç, olumlu tümce, olumsuz tümcedir.

Eski 7. sınıf Türkçe dersi dil bilgisi konuları yukarıda da belirtildiği gibi 6. sınıftaki konuların tekrarı niteliğindedir. 6. sınıftan farklı olan dil bilgisi konuları eylem çatısı ve ek eylem konularıdır. Noktalama işaretleri 6. sınıftakilerle tamamen aynı olarak tekrar edilmiştir.

Dil bilgisi konularına yönelik tanımlar verildikten sonra öğrencilerin konuları pekiştirmelerini sağlayacak etkinliklere, alıştırmalara yer verilmediği görülmektedir. Öğrencinin konuyu kendi kendine öğrenebileceği bir fırsata yer verilmemiş, tanımdan hareketle gidildiğinden öğretmen merkezli bir öğretimi gerekli kılarken, öğrenci katılımına imkân sağlanmamıştır.

Dil bilgisi konularının programdaki sıraya göre alınmadığı görülmüştür. Ayrıca dil bilgisi terimlerinde bir adlandırma sorunu olduğu yapılan tanımlardan anlaşılmaktadır. Örneğin öğretmenlerin çoğunlukla sıfat olarak kullandıkları terim, ön ad olarak alınmış ve sıfat kelimesi parantez içinde yer almıştır.

İlköğretim 7. sınıf eski Türkçe kitabında 4 adet değerlendirme soruları bölümü bulunmaktadır. Bu değerlendirmeler çoktan seçmeli test şeklindedir. Her test 20 sorudan oluşmuştur. Bu soruların ilk üç tanesi başta verilen metne göre cevaplanacak sorulardan diğerleri dil bilgisi ve diğer öğrenme alanlarına ilişkin sorulardan oluşmaktadır.

6. sınıf eski Türkçe kitabında da olduğu gibi 7. sınıf Türkçe ders kitabının da yoğun şekilde tanım yüklü dil bilgisi konularından oluştuğu görülmektedir. Konuların programda belirtilen sıraya uygun olmadığı gözlenmiştir. Dil bilgisi konularının sistematik şekilde tekrarlanmadığı görülmektedir.

4.1.6.4. İlköğretim 7. Sınıf Yeni Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına Yönelik Bulgular

İlköğretim 7. Sınıf yeni Türkçe ders kitabı yeni program doğrultusunda “Öğretmen Kılavuz Kitabı”, “Ders Kitabı”, “Öğrenci Çalışma Kitabı” olmak üzere takım halinde hazırlanmıştır.

Yeni Türkçe ders kitabı altı tema üzerinde yapılandırılmıştır. Bunlar sırasıyla, “Hak ve Özgürlükler”, “Atatürkçülük”, “Doğa ve Evren”, “Duygular ve Hayaller”, “Alışkanlıklar” ve “Milli Kültür”dür. Temalara uygun olarak altışar metin verilmiştir. Bu metinlerden beşi okumak için ders kitabında bir tanesi de dinlemek için Öğretmen Kılavuz Kitabı’nda yer almaktadır. Metinlerin üzerinde durulması için önerilen süreler, Öğretmen Kılavuz Kitabı’nda temaların başında, ders saati olarak belirtilmiştir. Öğrencilerin edinmesi gereken kazanımlar, her temanın başında verilmiştir. Hangi metin ile hangi kazanımın verileceği ve bu kazanımın hangi alt öğrenme alanına ait olduğu listelenmiştir.

7. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı’nda Türkçe dersi için öğrenme-öğretme sürecinde, beş aşamadan oluşan “5EModeli” benimsendiği belirtilmektedir. Bu aşamaların kılavuz kitapta aşağıdaki şekilde listelendiği ve açıklandığı görülmektedir:

Giriş Aşaması: Yapılandırmacı yaklaşıma göre yeni bilgileri öğrenmeye başlamadan önce, öğrencilerin önceki ilgili bilgilerinin farkında olmaları ve bunları hatırlamaları gerekir. Bu nedenle her öğrenme konusundan önce gerçekleştirilecek ilk adım, öğrencilerin konu hakkında bildiklerini tanımlamalarına yardımcı olmaktır.

Keşfetme Aşaması: Bu aşamada diğer tüm aşamalarda olduğu gibi bütünüyle öğrenci merkezli etkinlikleri içermelidir. Öğrenenin kendisi tarafından ortaya çıkarılan (keşfedilen) bilgiler daha anlamlı ve kalıcı olmaktadır. Öğrenen bu bilgilerini yeni durumlara aktararak sorun çözmede kullanabilmektedir. Bu özelliğe bağlı olarak öğrencilerin, kelime ya da kelime gruplarının anlamlarını; okuma ya da dinleme metinlerinde ortaya konan ilişkileri, çeşitli ifade yollarının anlatıma olan etkisini; kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini, kelimelerin çeşitli yönlerden özelliklerini ve işlevlerini; noktalama işaretlerinin kullanımına ilişkin kuralları ve yazım kurallarını kendilerinin keşfetmeleri için etkinlikler düzenlenmelidir.

Açıklama Aşaması: Bu zihinlerinde yapılanan bilgilerin öğrenciler tarafından ifade edildiği aşamadır. Bu aşamada öğrencilerin, yaptıkları etkinlikler yoluyla vardıkları sonuçları açıklamalarını teşvik edici bir yol izlenmelidir. Öğrencilerin açıklamalarından sonra öğretmen düz anlatım yöntemini kullanarak varılan sonuçları daha bilimsel ifadelerle özetleyebilir. Bu öğrencilerin yeni kavramlar oluşturmalarına da yardımcı olur.

Derinleşme Aşaması: Bu aşamada uygulama ve tekrar etkinlikleri düzenlenmelidir. Öğrencilerin, bundan önceki aşamalarda keşfettikleri ve açıkladıkları bilgileri yeni durumlarda kullanabilecekleri durumlar oluşturulmalıdır. Bu durumlar öğrencilerin öğrenmeyi sürdürmelerine fırsat verecek nitelikte düzenlenirse derinleştirme süreci sıkıcı olmaktan kurtarılır. Düzenlenen durumlarda öğrenciler, aşamalı olarak daha nitelikli ve daha çok özen gerektiren çalışmalar sergilemeleri için teşvik edilmelidir. Öğrenilenlerin değişik durumlarda tekrar edilmesinin kalıcılığı artıracığı unutulmamalıdır.

Değerlendirme Aşaması: Öğrencilerin kazanımlarla ilgili bilgi ve becerilerini değerlendirmek için çeşitli verilerden yararlanılabilir. Bireysel gelişim dosyası, araştırma ve proje raporları, durumların oyunlaştırılması, küçük ya da büyük grup tartışmaları, açık uçlu sorulara verilen cevaplar, çeşitli etkinliklerin sonuçları bu amaçla kullanılabilir.

7. Sınıf Türkçe dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda dil bilgisi alanı ile ilgili şu açıklamalara yer verilmiştir:

Öğrencilerinizin Türkçenin özelliklerini kavramalarına yardımcı olmak amacıyla hem Öğrenci Çalışma Kitabı'nda hem de Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda çeşitli etkinliklere yer verilmiştir. Dil bilgisi konularıyla ilgili bilgileri düz anlatım yoluyla vermeyiniz. Bunlarla ilgili önceki sınıflarda ya da derslerde öğrendiklerini hatırlamalarına, sunduğunuz örnekleri inceleyerek sonuca ulaşmalarına, vardıkları sonucu ifade etmelerine, öğrendiklerini tekrar etkinlikleri yoluyla pekiştirmelerine ve yeni durumlarda kullanabilmelerine yardımcı olunuz.

Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda yukarıda ifade edilen ilkelere de anlıyoruz ki yeni 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi kurallarının ezber bilgi olarak verilmeden, düz anlatım yerine öğrencilerin keşfederek bulmaları amaçlanmıştır.

7. Sınıf yeni Türkçe ders kitabında dil bilgisi konuları temalar çerçevesinde ulaşılabilecek kazanımlar olarak listelenmiştir. Birinci tema olan “Hak ve Özgürlükler” temasında öğrencilere kazandırılacak dil bilgisi kazanımları şunlardır:

1. Kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

1. Fiillerin anlam özelliklerini kavrar.
2. Kip ve çekimli fiili kavrar.
3. Bildirme kipleriyle dilek kiplerini ayırt eder.
4. Bildirme kiplerinin kullanım özelliklerini kavrar.
5. Dilek kiplerinin kullanım özelliklerini kavrar.
6. Fiillerin olumlu, olumsuz, soru ve olumsuz soru çekimleriyle ilgili uygulamalar yapar.
7. Zarfların cümledeki işlevlerini fark eder, zarfları işlevlerine uygun olarak kullanır.
8. Kelimeleri cümlede farklı görevlerde kullanır.

2. Fiillerin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama.

1. Basit, türemiş ve birleşik fiillerin kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.
2. Farklı yapı özelliklerinde fiilleri anlam özelliklerini dikkate alarak kullanır.

3. Fiil kiplerinde zaman ve anlam kaymasıyla ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama.

1. Cümlede zaman kavramını belirleyen/destekleyen zarfları fark eder.
2. Fiil kiplerinde zaman ve anlam kaymasının nasıl gerçekleştiğinin kavrar.
3. Fiil kiplerini farklı zaman ve anlamları ifade edecek şekilde kullanır.

4. Ek fiille ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama

1. İsim türünden kelimelerin de kip ve kişi açısından biçimlenerek çekimlenebildiğini kavrar.
2. İsimlerin kip eki almasında ek fiilin rolünü kavrar.
3. İsimlerin ek fiil aracılığıyla hangi kiplerde çekimlenebildiğini kavrar.
4. Ek fiili işlevine uygun olarak kullanır.

5. Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıların özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama.

1. Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıların oluşumunda ek fiilin işlevini kavrar.
2. Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıların işlevlerini ve kullanım özelliklerini kavrar.
3. Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıları özelliklerine uygun biçimde kullanır.

İkinci tema “Atatürkçülük” temasıdır. Bu temaya ait dil bilgisi kazanımlarının aşağıdaki şekilde belirtildiği görülmüştür.

1. Fiillerin anlam özelliklerini kavrar.
2. Basit, türemiş ve birleşik fiillerin kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.

3. Cümlede zaman kavramını belirleyen/destekleyen zarfları fark eder.
4. İsimlerin kim eki almasında ek fiilin rolünü kavrar.
5. Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıların oluşumunda ek fiilin işlevini kavrar.

Üçüncü tema “Doğa ve Evren” temasıdır. Bu temaya ait dil bilgisi kazanımları aşağıdaki şekilde verilmiştir:

1. Kim ve çekimli fiili kavrar.
2. Farklı yapı özelliklerinde fiilleri anlam özelliklerini dikkate alarak kullanır.
3. Fiil kiplerinde zaman ve anlam kaymasının nasıl gerçekleştiğini kavrar.
4. İsimlerin kip eki almasında ek fiillerin rolünü kavrar.
5. Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıların işlevlerini ve kullanım özelliklerini kavrar.

Dördüncü tema “Duygular ve Hayaller” temasıdır. Bu temaya ait dil bilgisi kazanımları aşağıdaki şekilde verilmiştir.

1. Bildirme kipleriyle dilek kiplerini ayırt eder.
2. Fiil kiplerini farklı zaman ve ifade edecek şekilde kullanır.
3. İsimlerin ek fiil aracılığı ile hangi kiplerde çekimlenebildiğini kavrar.
4. Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıları özelliklerine uygun biçimde kullanır.

Beşinci tema “Alışkanlıklar” temasıdır. Bu temaya ait dil bilgisi kazanımları aşağıdaki şekilde verilmiştir.

1. Dilek kiplerinin kullanım özelliklerini kavrar.
2. İsim türünden kelimelerin de kip ve kişi açısından biçimlenerek çekimlenebildiğini kavrar.

Altıncı tema “Milli Kültür” temasıdır. Bu temaya ait dil bilgisi kazanımları aşağıdaki şekilde verilmiştir.

1. Fiillerin olumlu, olumsuz, soru ve olumsuz soru çekimleri ile ilgili uygulamalar yapar.
2. Zarfların cümledeki işlevlerini fark eder, zarfları işlevlerine uygun olarak kullanır.
3. Kelimeleri cümlede farklı görevlerde kullanır.

7. Sınıf Yeni Türkçe Ders Kitabı yanı sıra öğrenci çalışma kitabında dil bilgisi konuları etkinliklerle desteklenmiştir. “Dilimizi Tanıyalım” bölümünde dil bilgisi konularının etkinlikleri yer almıştır. İlk tema olan “Hak ve Özgürlükler” temasında “Dilimizi tanıyalım” bölümünün ilk etkinliği fiillerin anlam özellikleri ile ilgilidir. Bu etkinlikte bir tablo verilmiş ve bu tabloda iş fiilleri, oluş fiilleri ve durum fiilleri örnek cümlelerle gösterilmiştir. Öğrencilerin bu tabloyu incelemeleri istenmiştir. Bu bölümün altına yine bir tablo konulmuş ve fiillerin anlam özellikleri sıralanmış, karşılıklarına bu özelliklerin iş fiillerine mi, oluş fiillerine mi, durum fiillerine mi ait olduğunun işaretlenmesi istenmiştir. Yine aynı konunun bir diğer etkinliğinde örnek cümleler verilmiş, altı çizili fiillerin anlam özelliklerini belirleyip yazacakları kutucuklar konulmuştur. İş fiilleri için bir kutu, oluş fiilleri için bir kutu ve durum fiilleri için bir kutu oluşturulmuştur (Bakınız Ek-5).

Yeni Türkçe Ders Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitabı yeni program çerçevesinde hazırlanmış ve dil bilgisi konularının öğrencinin ilgisini çekecek, bilgilerin beceriye dönüşmesini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

4.1.6.5. İlköğretim 8. Sınıf Eski Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına Yönelik Bulgular

Eski programa göre hazırlanmış 8. Sınıf Türkçe ders kitabını incelediğimizde 1981 Türkçe Ders Programı doğrultusunda oluşturulmuş tek bir kitaptan oluştuğu

görülmektedir. Ders kitabı dışında dil bilgisi için ayrı bir ders kitabı bulunmamaktadır. Kitapta 16 serbest çalışma, 5 bilgimizi ölçelim testi ve 37 adet değişik türlerde yazılmış metin bulunmaktadır. Metinlerin önünde “Ön Hazırlık” bölümü, arkasında ise aşağıdaki bölümler yer almıştır:

Sözcük Çalışması

Metnin Kavranması

Tür ve Anlatım Özellikleri

Dil Çalışmaları

Dil Bilgisi

Sözlü – Yazılı Anlatım

Değerlendirme

Bu bölümlerden dil bilgisi çalışmalarının yapıldığı kısım “Dil Çalışmaları” ve “Dil Bilgisi” kısımlarıdır. “Dil Çalışmaları” bölümünde, verilen metinlerle ilgili çeşitli dil çalışmalarına yer verilmiştir. Bu bölümde ağırlıklı olarak kelimelerin eş anlamları, karşıt anlamları ve mecaz anlamları gibi konular ve metinlerin içinde geçen deyimlerin açıklamaları üzerinde durulmuştur. “Dil Bilgisi” bölümünde ise eski program doğrultusunda dil bilgisine yönelik çalışmalara yer verilmiştir.

Kitabın 116. Sayfasında bulunan Ticaret isimli metnin Dil Bilgisi bölümünde “Bu ameliyatı ancak Doktor Volhard **gerçekleştirebilir.** “ cümlesinde geçen “**gerçekleştirebilir**” fiiliyle eyleme, gücü yeterlik anlamı kazandırılmaktadır. Eylemin yapılabildiğini, yapılabileceğini bildiren birleşik fiillere yeterlik fiili denir tanımını yer almaktadır (Bakınız Ek-6).

Yukarıdaki maddede görüldüğü gibi dil bilgisine ait konular maddeler halinde tanımlanarak “Dil Bilgisi” kısmında yer almıştır. Noktalama ile ilgili bilgiler “Yazım – Noktalama” başlığı altında verilmiştir. 8. Sınıf Eski Türkçe Ders Kitabı’nda dil bilgisi konuları sırasıyla şunlardır:

Vurgu, yüklem, özne, nesne, dolaylı tümleç, zarf tümleci, ad kökleri, fiil kökleri, yapım ekleri, çekim ekleri, ad, ad tamlamaları, sıfat, sıfat tamlamaları, zamir, mastar, fiil, basit zamanlı fiil, birleşik zamanlı fiil, basit fiil, türemiş fiil, kurallı fiil, tezlilik fiili, sürerlik fiili, yaklaşma fiili, geçişli fiiller, geçişsiz fiilleri, etken fiiller, edilgen fiiller, dönüşlü fiiller, işteş fiiller, -di li geçmiş zaman kipi, -miş li geçmiş zaman kipi, geniş zaman kipi, koşul kipi, ad fiiller, sıfat fiiller, bağ fiiller, zarf, edat, basit cümle, birleşik cümle, sıralı ve bağlı cümle, zarf tümleci, cümle çeşitleri, kaynaşma, ünlü ve ünsüz harfler, türemiş kelimelerdir.

Görüldüğü gibi 8. Sınıf Türkçe dil bilgisi konuları genel olarak 6. ve 7. sınıftaki konuların tekrarı niteliğindedir.

8. Sınıf eski Türkçe ders kitabında 5 adet değerlendirme testi bulunmaktadır. Değerlendirme testlerinde önce kısa bir metin verilmiş, ilk üç sorunun bu metne göre cevaplandırılması istenmiştir. Metinle ilgili bu üç sorudan sonra önceki bölümlerde işlenmiş olan dil bilgisi konularına yönelik dört şıklı test soruları sorulmuştur.

8. Sınıf eski Türkçe kitabında 16 adet serbest çalışma verilerek öğrencilerin sadece anlatıma bağlı kalmadan kendi kendilerine çalışmalar yapmaları amaçlanmıştır.

4.1.6.6. İlköğretim 8. Sınıf Yeni Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Konularına Yönelik Bulgular

İlköğretim 8. Sınıf yeni Türkçe ders kitabı program doğrultusunda “Ders Kitabı, Öğretmen Çalışma Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı” olmak üzere takım halinde hazırlanmıştır.

Kitapta tema merkezli bir yaklaşım benimsenmiş ve kazanımlar temalar kapsamında ele alınmıştır. Bu temalar sırasıyla “Toplum Hayatı”, “Atatürkçülük”, “Milli Kültür”, “İletişim” ve “Kişisel Gelişim”dir. Temalara uygun olarak her tema için dinleme metinlerine yer verilmiştir. Metinlerin üzerinde durulması için önerilen

süreler Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda temaların başında, ders saati olarak belirtilmiştir.

8. Sınıf yeni Türkçe ders kitabında öğrenme-öğretme sürecinde 7. sınıfta olduğu gibi beş aşamadan oluşan “5E Modeli” benimsenmiştir. Girme, keşfetme, açıklama, derinleştirme ve değerlendirme bu modelin aşamalarıdır.

Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda öğrenme – öğretme süreci, “5E Modeli”yle örtüşen, her metin kapsamında aşağıda belirtilen bölümler halinde düzenlenmiştir.

1. Genel Hazırlık

a. Hazırlık

b. Okuma / Dinleme ve Anlama

2. Konuşma

3. Yazma

4. Dil Bilgisi

5. Alternatif Eğitim Durumları

6. Öğrenme Stili

7. Görsel Stile Sahip Öğrenciler

8. Görsel Stile Sahip Öğrenciler için Öneriler

9. İşitsel Stile Sahip Öğrenciler

10. İşitsel Stile Sahip Öğrenciler için Öneriler

11. Kinestetik – Dokunsal Stile Sahip Öğrenciler

12. Kinestetik – Dokunsal Stile Sahip Öğrenciler için Öneriler

13. Öğrenme Güçlüğü Çeken Öğrenciler

14. Öğrenme Güçlüğü Çeken Öğrenciler için Öneriler

15. Hızlı Öğrenen – Kabiliyetli Öğrenciler

16. Hızlı Öğrenen – Kabiliyetli Öğrenciler için Öneriler

17. Davranış Bozukluğu Olan Öğrenciler
18. Davranış Bozukluğu Olan Öğrenciler için Öneriler
19. Fiziksel Engelli Öğrenciler
20. Fiziksel Engelli Öğrenciler için Öneriler
21. Görme Bozukluğu Olan Öğrenciler
22. Görme Bozukluğu Olan Öğrenciler için Öneriler
23. İşitme Bozukluğu Olan Öğrenciler
24. İşitme Bozukluğu Olan Öğrenciler için Öneriler

8. Sınıf yeni Türkçe ders kitabında **dil bilgisi** konuları temalar çerçevesinde ulaşılabilecek kazanımlar olarak listelenmiştir.

Birinci tema “Toplum Hayatı” isimli temadır. Bu temaya ait dil bilgisi kazanımları aşağıdaki şekilde verilmiştir:

1. Fiilimsiyle fiil ve isim soylu kelimeler arasındaki farkları kavrar.

İkinci Tema “Atatürkçülük” isimli temadır. Bu temaya ait dil bilgisi kazanımları aşağıdaki şekilde verilmiştir:

1. Fiilimsileri özelliklerine uygun biçimde kullanır.

Üçüncü Tema “Milli Kültür” isimli temadır. Bu temaya ait dil bilgisi kazanımları aşağıdaki şekilde verilmiştir:

1. Cümlelerin temel öğelerini ve özelliklerini kavrar.

Dördüncü tema “İletişim” isimli temadır. Bu temaya ait dil bilgisi kazanımları aşağıdaki şekilde verilmiştir:

1. Cümledeki fiillerin çatı özelliklerini kavrar.

Beşinci tema “Kişisel Gelişim” isimli temadır. Bu temaya ait dil bilgisi kazanımları aşağıdaki şekilde verilmiştir:

1. Cümlelerin yapı özelliklerini kavrar.

Altıncı tema “Kavramlar ve Çağrışımlar” isimli temadır. Bu temaya ait dil bilgisi kazanımları aşağıdaki şekilde verilmiştir:

1. Cümlede anlatım bozukluğuna neden olan kullanımları belirler.

8. Sınıf yeni Türkçe ders kitabı öğrencilerin kazanımlarını değerlendirme konusunda önemli yenilikler içermektedir. Bunlardan birincisi öğrencilerin kendi gelişmelerini değerlendirmeleri, diğeri öğretmenin ürünün yanında süreci değerlendirmesidir. Hem öğrencilerin kendi gelişimlerini değerlendirmeleri hem de öğretmenin süreci değerlendirmesi, geleneksel ölçme araçlarından başka araçlarında kullanılmasını gerektirmektedir. Bunlar, öğrencilerin kendileri için dolduracakları, öğretmene, derse ya da yapılan etkinliklere dönük tutum ölçekleri; öğrencilerin kendileri, arkadaşları yada gurupları için ve öğretmenin becerileri için dolduracakları beceriye, projeye yada gurup çalışmasına dönük değerlendirme formları gibi ölçme araçlarıdır.

Öğrencilerin kendileri, arkadaşları ya da gurupları için dolduracakları değerlendirme formlarına Öğrenci Çalışma Kitabı’nda; öğrencilerin kendileri için dolduracakları tutum ölçeklerine ve öğretmenin öğrenciler için dolduracağı değerlendirme formlarına ise Öğretmen Kılavuz Kitabı’nın ekler bölümünde yer verilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Yapılan araştırma sonucunda ilköğretim Türkçe (6., 7. ve 8. Sınıflar) eski ve yeni program ve ders kitaplarındaki dil bilgisi konuları karşılaştırmalı olarak incelenmiş, bulgulara dayalı olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Eski Türkçe Öğretim Programında “Türk çocuklarına ihtiyaçları olan müspet anlayışı, müspet düşünme formasyonu kazandırabilmek için hazır, soyut bilgilerden kaçınmalı; buna karşılık yapıcı, uygulanabilen, somut bilgiler ve bu bilgilere götüren yollar ve sağlıklı bir yöntem kazandırılmalıdır.” ifadesi yer aldığı görülmektedir. Ancak program doğrultusunda hazırlanması gereken kitaplarda bu yöntemin sağlıklı bir şekilde uygulanmadığı, dil bilgisi kurallarının tanım verilerek ezber bilgi şeklinde verildiği, ezber bilgi ile verilen kurallar bütününe de öğrencilerin dilbilgisini okumada, dinlemede, konuşmada ve yazmada beceri olarak kullanamamalarına neden olduğu görülmüştür.
2. Yeni öğretim programı çağdaş eğitim yaklaşımları, psikoloji ve dalları, eğitim sosyolojisi, eğitim psikolojisi, eğitim teknolojisi, eğitimde rehberlik, ölçme ve değerlendirme alanlarındaki gelişmeler dikkate alınarak, dil bilgisi konuları tanım ezberletmek yerine öğrencide beceri kazandıracak şekilde etkinliklerle desteklenerek hazırlanmıştır.

3. Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programının eski programdan tamamen farklı olduğu, Cumhuriyet süresinde yapılan programların birikimlerinden, tecrübelerinden yararlanmadığı tespit edilmiştir.
4. Eski ve yeni Türkçe ders programlarında dil bilgisi ayrı bir öğrenme alanı olarak değerlendirilmeyip diğer öğrenme alanları ile birlikte verilmiştir.
5. Eski Türkçe dersi öğretim programında dil bilgisi konularının somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene aşamalı olarak verilmediği, 6. , 7. ve 8. sınıflarda dil bilgisi konularının dağılımında öğrenci gelişiminin dikkate alınmadığı, konuların 6. sınıfta yoğun olarak verilip ilerleyen sınıflarda tekrar niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.
6. Yeni Türkçe öğretim programında dil bilgisi konuları 6., 7. ve 8. sınıflarda “Amaç ve Kazanımlar” başlığı altında ayrı ayrı belirtilmiş, bu amaç ve kazanımlara nasıl ulaşılabileceği etkinlik örnekleri ve açıklamalar bölümüyle desteklenmiş, daha çok duyu organına hitap etmeye çalışılmış , dil bilgisi konularının dağılımında öğrenci gelişimi dikkate alınmıştır.
7. Eski Türkçe ders kitapları her sınıf düzeyinde tek kitap olarak düzenlenmiş, dil bilgisi konuları “Dilimizi Öğrenelim” başlığı altında tanımdan yola çıkılarak verilmiştir.
8. Eski Türkçe ders programında öğretmenlere örnek olabilecek öğrenme durumlarının ve öğrencilerin edindikleri dil bilgisi becerilerini pekiştirecekleri herhangi bir etkinliğin bulunmadığı görülmüştür.

9. Yeni Türkçe ders kitapları ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı olmak üzere takım halinde düzenlenmiştir.
10. Yeni programda hazırlanan öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlere büyük ölçüde kolaylık getirmesine karşın, onları yönetecek tarzda bütün amaç ve kazanımların ne şekilde yapılması gerektiğini açıklanması öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri yönünde bir engel teşkil etmektedir.
11. Yeni program doğrultusunda hazırlanan öğrenci çalışma kitaplarının dil bilgisi becerileri kazanmada dersi zevkli hale getirdiği ancak öğrenciyi cümle kurmadan tek kelimelik cevaplar vermeye yönelttiği, dolayısıyla kazandıkları dil bilgisi becerilerini yeterince kullanamamalarına yol açtığı görülmüştür.
12. Yeni Türkçe ders kitaplarının tema merkezli olarak hazırlandığı, dil bilgisi öğretiminde metinlerin önemi göz önüne alındığında seçilen metinlerin öğrenciyi ve öğretmeni kısıtlayabileceği düşünülmektedir.
13. Yeni programda getirilen etkinlik örnekleri, proje ve performans ödevlerinin dil bilgisi becerilerinin kazandırılmasında etkili olduğu ancak bu etkinlik, performans ve proje ödevlerinin gereğinden fazla olduğu, öğrencinin bu nedenle derse ilgisinin azaldığı, öğretmenlerin de bu etkinliklerin tamamını uygulatabilme hususunda zorlandığı tespit edilmiştir.
14. Eski programda dil bilgisi becerilerini ölçmenin klasik olarak sonuç değerlendirmeye yönelik olduğu, yeni programda dil bilgisi becerilerinin kazanımında sürecin önemli olduğu saptanmıştır.
15. Yeni programda dil bilgisi becerilerini ölçmede süreç değerlendirmesi yanında öğrencinin evde yaptığı performans ve proje ödevlerinin göz önünde

bulundurduğu, ancak böyle bir uygulamanın öğrencinin ödevlerini kendisinin yapmayıp başkalarına yaptırması endişesi nedeniyle ölçmenin objektif olamayacağı düşünülmektedir.

16. Yeni program doğrultusunda hazırlanan Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarında çoklu zekâ kuramı dikkate alınmış ve bununla ilgili öğretmenlere “Görsel Stile Sahip Öğrenciler, İşitsel Stile Sahip Öğrenciler, Kinestetik, Dokunsal Stile Sahip Öğrenciler, Öğrenme Güçlüğü Çeken Öğrenciler, Hızlı Öğrenen Kabiliyetli Öğrenciler” başlıkları altında öneriler yer almış ve bu öneriler doğrultusunda işlenecek dil bilgisi dersleri sınıfın tamamı tarafından beceri haline gelecek şekilde bir öğrenme ortamı oluşturulmaya çalışılmıştır.

17. 7. sınıf öğretmen kılavuz kitabının “Yönerge” bölümünün “Dil Bilgisi” alanında “ Dil bilgisi konularıyla ilgili bilgileri düz anlatım yoluyla vermeyiniz. Bunlarla ilgili önceki sınıflarda ya da derslerde öğrendiklerini hatırlamalarına, sunduğunuz örnekleri inceleyerek sonuca ulaşmalarına, vardıkları sonucu ifade etmelerine, öğrendiklerini tekrar etkinlikleri yoluyla pekiştirmelerine ve yeni durumlarda kullanabilmelerine yardımcı olunuz.” ibaresi yer almaktadır. Bu ibareden yeni programda dil bilgisi konularının eski programda sıkça kullanılan öğretmen merkezli, düz anlatım yolunun tercih edildiği öğrenmeden, dil bilgisi kurallarının öğrenciye sezdirilerek öğretileceği, çeşitli etkinlik örnekleriyle pekiştirileceği bir sisteme geçilmiştir.

Sonuç olarak 1981 programında tanımdan kurallara ezber bilgi ile yapılan dil bilgisi eğitiminin yerini yeni Türkçe programı ile somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa giden, yeni bilgiyi tanım vermeden sezdirme yoluyla öğrencinin keşfettiği, anlamlandırdığı, yaratıcı yeni etkinliklerin oluşmasına fırsat tanınan bir dil bilgisi öğretimi yaklaşımı aldığı, ancak yeni programın da bilimsel dil bilgisi ışığında yeniden gözden geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

5.2.Öneriler

Öğrencilerin zihin ve ruh gelişimlerinde iyi bir ana dili eğitim ve öğretiminin rolü büyüktür. Türkçe dersi çerçevesinde dil bilgisinin gerekli ayrıntılarına yer verilerek güzel anlatımların, metinlerin oluşmasında ana dilin doğrudan katkısı öğrencilere hissettirilir. Okuma-dil, dinleme-dil, konuşma-dil ve yazma-dil ilişkileri sezdirilip kavratılmadan sağlıklı bir ana dil eğitimi ve öğretiminin gerçekleştirilebilmesi mümkün değildir.

Bulgulara dayalı olarak varılan sonuçlar doğrultusunda; incelenen programlar ve ders kitaplarının, dil bilgisi eğitim ve öğretimi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Elde edilen sonuçlara dayalı olarak şu önerilerde bulunulabilir:

1- Dil bilgisi öğretiminde dil bilim çalışmalarından faydalanılmalıdır. Dil bilgisi, yazılı metinler üzerinde yapılan çalışmalarla dilin kurallarını açıklar. Türkçe dersi metinlerden hareketle işlenen bir ders olduğundan, dil bilgisi öğretimi çalışmaları metin dil bilim verileri ışığında yönlendirilmelidir.

2- Dil bilgisi becerilerini geliştirmek amacıyla öğrenciler tarafından yazılan ya da ders kitabında bulunan metinlerden, bu metinler üzerinde zenginleştirme ve düzenleme çalışmaları yapılarak yararlanılmalıdır. Örneğin, öğrencilerin görüşleri alınarak metindeki uygun yerlere sıfatlar, zarflar getirilebilir; cümlelere yeni öğeler eklenebilir.

3- Dil bilgisi öğretilirken ezber bilgi ile kural öğretmek yerine, öğrencilerin dili bir anlama ve anlatma aracı olarak algılamaları sağlanmalıdır. Öğrencilerin dört temel dil becerisini geliştirecek dil bilgisi öğretimi uygulamaya dayanmalı, cümleden veya metinden hareketle öğretilmeli, öğrencinin seviyesine uygun konular seçilmeli, dil bilgisi konuları beceri haline getirilmelidir.

4- İlköğretim için hazırlanan yeni programlarda cümle öğeleriyle ilgili zaten karmaşık olan konuların işlenişi belirsiz bir yapı sergilemektedir. Bu durum öğrenciler kadar öğretmenleri de zorlayacaktır. Bu nedenle özellikle kitaplar hazırlanırken tartışmalı konulara dikkat edilmeli ve eğitim sisteminin bütünlüğü içerisinde değerlendirmeler yapılmalıdır.

5-Dil bilgisi öğretiminde bir adlandırma sorunu olduğu gözlenmektedir. Sıfat terimi bazı yerlerde ön ad, zarf terimi bazı yerlerde belirteç olarak geçmekte, öğrencilerin zihinlerinde bir belirsizlik yaratmaktadır. Bu uygulamaya bir son verilmeli ve dil bilgisi terimleri eş anlamları verilmekle beraber, sınavlarda ve uygulamalarda tek terim olarak tüm okullarda birlik sağlanmalıdır.

6- Dil bilgisi konuları, Türkçe dersinden ayrı bir şekilde verildiği zaman ezberden öteye geçemeyen, beceri ve alışkanlığa dönüşemeyen tanımlardan ve kurallardan ibaret kalmaktadır. Konuya uygun seçilmiş bir metin, öğrencinin konuyu kavramasında en önemli araçtır. Bununla birlikte toplumumuzun çeşitli bölgelerindeki sosyal ve kültürel farklılıklar göz önüne alınarak ders kitaplarında yer alan metinlerin bütün ülke genelinde aynı olması yerine bu farklı kültürel yapılarla uygun farklı metinlerin verilmesi öğrencilerin dil bilgisi kazanımlarının daha verimli olmasını sağlayabilir.

7- Dil bilgisi öğretiminin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için Türkçe öğretmenlerinin yetiştirilmesi de önemlidir. Bu konudaki büyük eksiklik Türkçe öğretmenlerinin “dil bilim” konusunda yeterli birikime sahip olmamalarıdır. Orta öğretimde öğretilen dil bilim kuralları ile üniversite aşamasında öğretilen dil bilim konuları arasında birlik sağlanmalı, Türkçe öğretmenleri daha üniversitede iken dil bilgisi konularını uygulamalı olarak nasıl öğretecekleri konusunda eğitilmelidirler.

8- Öğretmenler dil bilgisi konularını işlerken ellerindeki programı çerçeve niteliğinde düşünmeli, görev yaptıkları çevrenin konuları ile bütünleştirebilmelidir. Örneğin bir bölgeye ait bir şüirden, o bölgede gelişen bir olaydan alınan metinlerle dil bilgisi konularını işlemeli, bulunduğu yöreye ve kültüre uyarlayabilmelidir. Ayrıca

öğretmenler Türkçe dil bilgisi öğretiminde son gelişmeleri, bilimsel makaleleri izleyebilmeleri için dil bilimsel yayınlarla desteklenmelidir.

9- Öğretmenler Türkçe derslerinde genel olarak ders kitabı, ders defteri, yazı tahtasının dışında herhangi bir görsel, işitsel ya da görsel-işitsel araçlar kullanmamaktadır. Oysaki gelişen teknoloji yardımı ile eğitimin birçok alanında olduğu gibi Türkçe derslerinde de öğrencilerin dil bilgisi kazanımlarını destekleyecek uygulamalara yer verilebilir.

10- Hazırlanan eğitim programları, ders kitapları gelişen bilim ve teknoloji ışığında güncellenmeli, toplumda değişen felsefeye bağlı olarak eğitim felsefesi de değiştirilmeli, bütün bunlar yapılırken, toplum bireylerinin ihtiyaç, ilgi, yetenek, kişisel beklentileri, toplumun değer yargıları, inançları, gelenek ve görenekleri göz önünde bulundurulmalıdır.

11- Dil bilgisi öğretiminin geliştirilebilmesi için, dil bilim uzmanlarının dil bilim kuramlarını dil öğretimine uygulamaları ve öğretmenlere bu konuda kılavuzluk etmeleri gerekmektedir. Dil bilimciler tarafından yapılacak çalışmalar, konu ile ilgili düzenlenecek sempozyumlar sonrası varılacak sonuçlar ortak bir paydada uzlaşmalı ve bu öğretim sistemiyle, programıyla, kitaplarıyla bütünleştirilip güncellenmelidir.

KAYNAKLAR

- AKYOL, Hayati (2006), Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri; Ankara: Kök Yayıncılık.
- AŞILLIOĞLU, Bayram (1993), Ortaokullarda Türkçe Öğretimi (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AYDIN, Özgür (1999), Ortaokullarda Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Öğretmen Görüşleri, Dil Dergisi, 81-23,29.
- AYDIN, Özgür (1997), Ana Dili Eğitimi, Yabancı Dil Eğitimi ve Evrensel Dil Bilgisi, Ankara Üniversitesi, 54,23-30.
- BURDURLU, İbrahim Zeki (1962), İlkokullarda Dil Bilgisi Çalışmaları, İlköğretim-500,4
- CEMİLOĞLU, Mustafa (2004), İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi, Bursa: Alfa Akademi Basın Yayım.
- ÇEPNİ, Salih (2007) Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş (3. Baskı), Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- DEMİREL, Özcan (2005), Eğitim Sözlüğü (2. Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- DEMİREL, Özcan (1999), İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi (2. Baskı), İstanbul: MEB Yayınları.
- DİLAÇAR, Agop (1961), Gramer Öğretiminde Metot, Türk Dili., 116,516-518.
- DÖNMEZ, Cengiz (2003), Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler, Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- ERDEM.
- ERDEN, Münire (1998), Eğitimde Programı Değerlendirme, Ankara: Arı Yayıncılık.
- ERGİN, Muharrem (1995), Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi, Türk Kültürü, 382, 65-67.
- FİDAN, Nurettin ve ERDEN, Münire (1993), Eğitime Giriş (2. Baskı), Ankara: Meteksan Matbaası
- GÖĞÜŞ, Beşir (1978), Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazım Eğitimi, Ankara: Kadioğlu Matbaası.

- İŞERİ, Kamil (2007), 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabının İlköğretim Türkçe Programının Amaçlarına Uygunluğunun İncelenmesi, Dil Dergisi, Ankara: Tömer Yayınları, 136,58-74.
- KARADÜZ, Adnan (2006), İlköğretim Türkçe Dil Bilgisi Kitaplarının “Öğreticilik” Kavramı Bağlamında Eleştirisi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21, 13-31.
- KARASAR, Niyazi (2007), Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayıncılık
- KIRKKILIC, Ahmet ve AKYOL, Hayati (2007), İlköğretimde Türkçe Öğretimi, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- KİPER, Kadri (1962), Gramer Öğretiminde Metot, Türk Dili, 116,23-29.
- KORKMAZ, Zeynep (1995), “Türk Gramerinin Sorunları Toplantısı” (22-23 Ekim 1993), Türk Dili Kurumları Yayınları, Ankara.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) (1981), İlköğretim (6. 7. 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) (2006), İlköğretim (6. 7. 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- ÖZ, M. Feyzi (2001), Uygulamalı Türkçe Öğretimi, İstanbul: Arı Yayıncılık
- ÖZBAY, Murat (2008), Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I (2. Baskı), Ankara: Öncü Kitap.
- ÖZBAY, Murat (2006), Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II (1. Baskı), Ankara: Öncü Kitap
- SAĞIR, Mukim (2002), İlköğretim Okullarında Dil Bilgisi Öğretimi, Türk Dili, 601,58.
- SİNANOĞLU, Samim (1958), Dil Bilgisinin Önemi, Türk Dili, 7, 81.
- SÖNMEZ, Veysel (1998), Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmen El Kitabı, Ankara: Arı Yayıncılık.
- SÖNMEZ, Veysel (2005), Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu, Ankara: Arı Yayıncılık.
- TEMİZYÜREK, Fahri ve Baki, Ahmet (2006), Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları, Ankara: Nobel Yayınları.

- ÜSTTEN, Aliye (2004). Dil Bilgisi Öğretimi ile İlgili Yaklaşımlar ve Tartışmalar, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 56,16-18
- YANPAR, Tuğba (2005), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme* (1. Baskı), Ankara: Arı :Yayıncılık.
- YILMAZ, Hasan ve SÜNÜL, Ali Murat (2004), *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme* (2. Baskı), Konya: Çizgi Kitabevi.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: HATİCE ALTUNKAYA
Doğum Yeri: BOLVADİN
Doğum Tarihi: 28/02/1971
Medeni Durumu: EVLİ
Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer
İlköğretim	ATATÜRK İÖÖ	İLKOKUL	BOLVADİN
Ortaöğretim	İ.H.L.	ORTAOKUL	BOLVADİN
Lise	AFYON AÖL	LİSE	AFYON
Lisans	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ	KONYA
Yüksek Lisans	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ	KONYA

Becerileri:
İlgi Alanları: KİTAP, SİNEMA.
İş Deneyimi: CEZA İNFAZ KURUMU ÖĞRETMENLİĞİ.
Aldığı Ödüller:
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar: YRD. DOÇ. DR. OSMAN UYANIK
Tel: 05072456207
E-Posta: hatice4473@hotmail.com
Adres: SİLİVRİ 7 NO'LU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU
SİLİVRİ/İSTANBUL